

GLASILO SREDNJE ŠOLE VENO PILON AJDOVŠČINA

IZVIR

APRIL 2022

širni

ustvarjalni

vedoželjni

70 let
SREDNJE ŠOLE VENO PILON AJDOVŠČINA

55 let Izvira

Izbor naslovnih IZVIROV

1967/68

1968/69

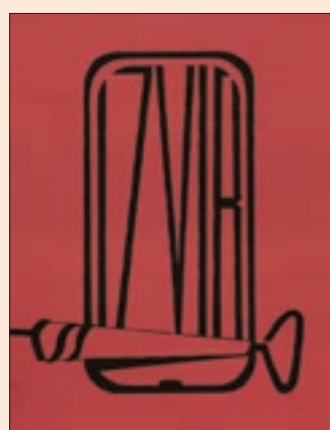
1968/69

1969/70

1969/70

1978/79

1979/80

1983/84

1984/85

1985/86

1988/89

1989/90

1992/93

1994/95

1995/96

1997/98

Uvodnik

<i>Samo obstati ne smeš</i>	5
<i>Beseda ravnatelja</i>	6

Iz šolskih klopi

<i>Anja Štefan, glas pravljicnih svetov</i>	7
<i>Moj glas se sliši</i>	8
<i>Koronske konstrukcije</i>	9
<i>Vzgojitelj – dober poznavalec materinščine</i>	11
<i>Pouk slovenščine je več kot gola teorija</i>	12
<i>OBJEM</i>	13
<i>Online schooling cannot be as effective as in-class education</i>	14
<i>Why do we need in-class education?</i>	14
<i>How has COVID-19 changed students' lives?</i>	15
<i>Is cloning ever moral?</i>	15
<i>Materialism as a proof of an identity crisis</i>	16
<i>In search of one's identity</i>	17
<i>Conformity in Never let me go</i>	18
<i>Re-defining the school system</i>	19
<i>Can we?</i>	20
<i>The farm</i>	21
<i>Internet</i>	23
<i>Deutsch lernen? – Ja, aber wie?</i>	24
<i>Briefe schreiben? – Ja, gerne</i>	25
<i>Oggetti della scuola</i>	26
<i>Apprendre en temps de pandémie</i>	27
<i>Kako razmišljate? Logično, kajne?</i>	28
<i>Svet matematike skozi oči pilonovcev</i>	29
<i>Šola v zrcalu časa ali vprašanje za milijon dolarjev</i>	30
<i>Igrače skozi čas</i>	31
<i>Le zakaj potrebujemo toliko ur glasbe?</i>	32

V gibanju

<i>Tisoč odtenkov športa</i>	33
<i>Zoja Volk, zorenje skozi gib</i>	34
<i>Marcel Skok, vedoželjni športnik</i>	35
<i>Nena Černigoj, izjemna rokometašica</i>	36
<i>Andreja Slokar, naša olimpijka</i>	38

Brezčasna umetnost

<i>Pouk skozi objektiv</i>	40
<i>Pilonovci razstavljali v Pilonovi galeriji</i>	41
<i>Odsevi nekega časa</i>	42
<i>Verjemite vase, verjemite v svojo moč</i>	44
<i>Nina Kosovel, vokal šole</i>	46
<i>Tina Velikonja, fotografinja</i>	47

Zazrti v svet

<i>Otroci v slovenskih vrtcih so bolj sproščeni</i>	49
---	----

Naši mladi – aktivni državljani

<i>Si in te ni</i>	.51
<i>Družba se spreminja, šola ostaja ... enaka?</i>	.52
<i>Kako do samega sebe?</i>	.53
<i>Dijaki v vlogi raziskovalcev DNK</i>	.54
<i>Identiteta mladega Ajdovca</i>	.56
<i>Upanje v svet nešteti možnosti</i>	.57
<i>Živeti hočemo vse do roba</i>	.58
<i>Svet ponuja raznovrstne barve</i>	.58
<i>Prostovoljstvo v času koronakrize</i>	.60

Kreativno pisanje

<i>Ko misel najde besedo</i>	.61
<i>Čudežno jabolko</i>	.62
<i>Kruh in vino</i>	.64
<i>Svet, ki me obdaja</i>	.67

Dijaški dom

<i>Drugačni časi</i>	.68
<i>Dijaški dom skozi moj čas</i>	.68
<i>Glasbeni večer z gosti</i>	.70
<i>Sprejem v domsko skupnost</i>	.71
<i>Mladi tutorji</i>	.71
<i>Moji in naši ... mladi</i>	.72

Zgodba o kruhu

<i>Popotovanje po razsežnostih dediščine</i>	.73
<i>Dediščina mojega domačega kraja</i>	.76
<i>Zgodbe o kruhu skozi oči fotografskih objektivov</i>	.76

Glas zbornice

<i>Mladi skozi čas/čas skozi mlade</i>	.78
<i>Moja gimnazijska leta</i>	.79
<i>Bistvo, ki je očem nevidno</i>	.80
<i>Čigava je glasba?</i>	.81
<i>S knjigo v naročju</i>	.82
<i>Žrtvin valček</i>	.83
<i>Pred novimi izzivi</i>	.84

70 let šole

<i>Kratka zgodovina naše šole</i>	.85
<i>Niz okroglih miz v prazničnem šolskem letu</i>	.87
<i>Iskanje našega časa</i>	.89
<i>Edina stalnica v življenju so spremembe</i>	.91
<i>Srečno naključje</i>	.92
<i>Utrinki</i>	.93
<i>Bogastvo šolskega glasila Izvir</i>	.94

Samo obstati ne smeš

Ob 70. obletnici obstoja naše šole se oziramo na prehojeno pot, ki so jo tlakovale generacije mladih. Mladostniki so sicer temeljni del zgodbe vsake šole, a smo učitelji, vzgojitelji, delavci tehničnega in strokovnega kadra tisti, ki osmišljamo izobraževalne vsebine. Prav zato je bistveno, da imamo sočutne, v prihodnost zazrte in strokovne pedagoge, ki kakovostno izvajajo programe, odzivne na potrebe časa. A četudi se zdi ta trditev samoumevna, se je pedagoški delavci mnogokrat zavedamo zgolj platonično. Premalokrat ovrednotimo svojo pot in se zavemo moči, ki jo imamo, da v mladostniku zaznamo, prižgemo ali za vedno ugasnemo iskrico strasti in zanimanja. Da, učiteljevo poslanstvo je težko in odgovorno. Zato bi učitelj moral postati le tisti, ki v sebi začuti to poklicanost in jo je pripravljen vsak dan znova udejanjati.

Letošnji opomnik je torej še močnejši in posamezniku zastavlja številna vprašanja, na katera bi sicer moral iskati odgovore sleherni dan: Kakšno pot sem ubral in prehodil? Kaj lahko dobrega požanjem ali neuporabnega zavržem? Kaj puščam generacijam, ki sem jih gnetel skozi šolanje? Bo odsev naše šole v svetu jasen in odprt ali ozek in zastrt?

Ko dijaki mlajšim sovrstnikom povedo, zakaj se vpisati na našo šolo, jih lahko navdušijo z besedami »toplina«, »človečnost«, »strokovnost«, »skrbnost« ali odvrnejo z »nestrokovnost« in »brezbrižnost« pedagoških delavcev. Zagotovo si vsaka šola želi predvsem prvih oznak in odsotnost drugih. A v stvarnosti našega življenja se pola prepletata ter povsod in vedno sobivata. Ne gre ju torej zanikati. Obenem to nikakor ne sme biti opravičilo. Dolžni smo se krepiti v dobrem, stremeti k več, dograjevati in dopolnjevati svoje znanje, raziskovati pedagoške pristope, predvsem pa vedno znova preizpraševati in osmišljati svoja dejanja. Motiti se je seveda človeško, a boljši lahko postanemo le, če si znamo napake priznati in si jih prizadevamo čim prej odpraviti. Vse v dobrobit mladih, s katerimi stopamo po tej poti.

Prav na to nas v jubilejnem letu opominjajo generacije nekdanjih pilonovcev – umetniki, literati, zdravniki, dramatik, znanstveniki, gospodarstveniki idr., ki so unovčili svoje srednješolsko znanje in s svojo strokovnostjo, predanostjo, predvsem pa srčnostjo, vedoželjnostjo ter ustvarjalnostjo predstavljajo jasen in optimističen odsev Srednje šole Veno Pilon Ajdovščina.

Nekatere od njih smo s ponosom gostili na tematsko obarvanih okroglih mizah, kjer smo obujali spomine na njihove srednješolske dni. V svojih razmišljanjih so stvarno in kritično ovrednotili sebe, šolo in nekdanje učitelje. Četudi je na dan prišel kak spomin grenkejšega priokusa, so veliko pogosteje izpostavljali strokovnost, življenjskost ter odprtost naše šole in njenih učiteljev. Cigojeva, Slamičeva in Novakova je le nekaj imen, ki so se ob tem vedno znova pojavljala. Čas kot najstrožji kritik je torej presejal. Zakaj? Bile so strokovne, predane, materinske, drzne, širokega uma, dobrih namer, visokih idealov, a vendarle vedno pripravljene učiti se.

Če hočemo torej novih 70 in potem spet novih, ne smemo obstati. Samo obstati ne. Ob vsem tem pa nikakor ne pozabimo biti Ljudje.

Dr. Melita Lemut Bajec in Laura Brataševac, mag. slov.

*Ko zadiši po svobodi,
odpri široko oči.*

*Če dobra misel te vodi,
zajemi polne dlani.*

*Če najdeš korake,
je prav vseeno, kam greš.*

*Lahko letiš med oblake,
samo obstati ne smeš.*

*Ko zadiši po svobodi,
povej, kar misliš, na glas.*

*Če prava misel te vodi,
si našel svoj najboljši čas.*

*Lahko odkrivaš svetove,
nikoli vsega ne veš.*

*Lahko izzivaš bogove,
samo obstati ne smeš.*

(Himna Univerze na Primorskem, Mef, Čopi)

Neskončne možnosti, Vita Haler, 1. a

Beseda ravnatelja

Pred bralci je nova številka Izvira, tradicionalnega glasila dijakov in zaposlenih na Srednji šoli Veno Pilon Ajdovščina. Le-to odseva novosti tekočega leta in posebnosti časa ter piše šolsko zgodovino. Letošnjo številko zaznamuje praznovanje 70-letnice šole, ki je zaradi koron-skih omejitev nekoliko okrnjeno oz. prilagojeno. Med šolskimi dogodki smo praznovanje obeležili predvsem s projektnim dnevom Šola v zrcalu časa, širšo javnost pa smo na praznovanje povabili prek organizacije štirih tematskih okroglih miz, na katerih smo se pogovarjali z našimi nekdanjimi pilonovci.

Sam sem v zrcalu časa naletel na pomembno prelomnico v svojem življenju. Leto, ko smo Slovenci zaživel v samostojni in neodvisni državi, je bilo zame pomembno tudi zaradi vpisa na Srednjo šolo Veno Pilon Ajdovščina. To se je zgodilo pred okroglimi tridesetimi leti. Štiri leta šolanja so pomembno vplivala na moje odraščanje in prehod v samostojno življenje. Sošolke in sošolci, druženja v šoli in po šoli, učitelji, reševanje šolskih in drugih življenjsko pomembnih težav so se pletli skozi ta štiri leta, ki sem jih preživel na Pilonu.

Sledil je šestletni odmik, ko sem se posvetil predvsem študijskim obveznostim. Nato pa sem, pred dvajsetimi leti, dobil priložnost, da se v šolo vrnem v drugačni vlogi. Postal sem laborant za fiziko pri svojem nekdanjem učitelju fizike, poučeval pa sem tudi matematiko. Naslednjih trinajst let sem opravljal naloge učitelja matematike in fizike. Zaposlitve sem bil zelo vesel in, čeprav so marsikateri moji učitelji postali moji sodelavci, me zamenjava vlog ni motila ali ovirala. Hitro smo se povezali in poleg poučevanja zastavili mnoge nove naravoslovne projekte. Napredovanje dijakov, njihovi rezultati na testih in maturi so me polnili z energijo.

Slika šole, Kristina Marc, 3. č

Predvsem pa me je bogatila izkušnja, ki sta jo prinašala delo razrednika in delo mentorja pri astronomskem krožku. Razredniku je dana priložnost, da usmerja mlade in jim pomaga pri odraščanju ter da ga mladi vzamejo za svojega zaupnika, mnogokrat edinega. To sem tudi sam izkusil. Razredništvo je res poslanstvo, ki učitelja zaradi intenzivnosti odnosa med njim in skupino dijakov oz. posamezniki te skupine bogati.

Astronomski krožek pa mi je omogočil, da sem skupino dijakov navdušil nad astronomijo tako močno, da so me posamezni že v času srednje šole v nekaterih spretnostih celo prehiteli. Res je bilo neprecenljivo, ko sem z dijaki odkrival znano in neznano ter smo skupaj spoznavali zakonitosti astronomije. Nekaterim dijakom je to omogočalo tekmovanje z vrstniki, drugim pripravljanje raziskovalnih nalog, tretji pa so se tako navdušili, da so profesionalno pot nadaljevali v smeri študija astronomije. Za vse pa je veljalo, da smo se na naših srečanjih imeli preprosto lepo. In to največ šteje.

Po trinajstih letih poučevanja sem prevzel novo, tretjo vlogo. Teče osmo leto opravljanja nalog ravnatelja. Veliko je sicer sprotnih obveznosti, vezanih na redno in izredno vzdrževanje prostorov ter na optimizacijo stroškov, a priložnost imam vplivati in usmerjati delovanje celotne šole. Odprli smo se širše, tudi v mednarodni prostor, od koder črpamo znanje in finančna sredstva. Sodelujemo na izobraževanjih in izmenjavah praks. Osebnostno izpostavljam pomen dobrih odnosov in profesionalne rasti zaposlenih, saj je to osnova za doseganje rezultatov naših dijakov.

Šola ves čas svojega delovanja pomembno doprinaša k razvoju občine in h kvaliteti bivanja v njej tudi tako, da se hitrim družbenim in gospodarskim spremembam prilagaja s sprejemanjem pravih odločitev. Napačne imajo namreč lahko usodne posledice. Zato prihodnost načrtujemo na podlagi družbenih analiz v lokalnem, državnem in mednarodnem prostoru. Zavedamo se, da brez intenzivnega izobraževanja zaposlenih ne moremo slediti novostim in izzivom. Ustvariti želimo prostor, kjer smo drug drugemu tako dijaki kot učitelji. Tako bomo v svet še naprej pošiljali generacije pilonovcev s širokim znanjem, z mnogimi veščinami in spretnostmi ter z dobro razvito odgovornostjo za dobrobit človeka in trajnostni razvoj družbe.

Ravnatelj Andrej Rutar, prof. mat. in fiz.

Anja Štefan, glas pravljčnih svetov

Ko sem bil še mali razgrajač, se je mama, da bi zaspal, posluževala tudi knjige. Vendar je morala biti zgodba sila zanimiva, da sem se sploh umiril, kaj šele zaspal. In ko sem mami bežno omenil, da bomo v četrtek sooblikovali pogovor z ustvarjalko Anjo Štefan, se je nasmehnila in mi povedala, da so se moji dnevi pogosto zaključili, njeni pa umirili prav ob prebiranju njenih besedil.

Zanimivo, sem dajal sam pri sebi in brž poguglal, kdo je ta »čudežna« gospa, ki zna z besedo umiriti živahne otroke in posledično tudi njihove skrbne starše. Najprej in močno so me nagovorile žive, modre oči prijetne gospe srednjih let, ki so strmele z ekrana naravnost vame ter me navdajale s toplino in iskrivo hudomušnostjo hkrati. Bi znalo biti, da je gospa nekaj posebnega, sem si priznal in pričel z branjem zapisa o njej. Anja Štefan, rojena v Šempetru pri Gorici ... U, Primorka po rodu! Verjetno. Živi in ustvarja v Cerknici. Pesnica in pisateljica, pravljčarka; zbirateljica, zapisovalka in raziskovalka slovenskega pripovednega izročila; pripovedovalka in ustanoviteljica pripovednega festivala. Mati štirih otrok – nič čudnega, da torej zna ugnati tudi razgrajače. Dobitnica številnih literarnih nagrad – letos tudi Prešernova nagrajenka. Berem dalje, avtorske pesmi, pravljice in uganke ... Melje, melje mlinček – o, te se pa spomnim! Pravzaprav živopisanih živalskih podob z rumene naslovnice, velik rdeč petelin z mlinčkom pa zajec, miš, raca in drugi z vrečami pšenice na ramah ... In spomnim se prijetnih večerov, ko sem že ležal v topli postelji in se popolnoma prepustil mehkega glasu, ki me je vodil v nov svet dogodivščin ...

Ta svet nam je v četrtek, 23. decembra, poskušala približati njegova stvariteljica sama. Pravzaprav nam ga je bolj odstirala, saj smo se že pri pouku posvetili njenim besedilom. Prebrali in poslušali smo različne pesmi, prozna besedila in uganke, pa tudi intervjuje, iz katerih smo Anjo Štefan поблиže spoznali še z drugih zornih kotov.

Brž ko je stopila pred ali bolje med nas, smo se »začutili« in pogovor je stekel že po gostjinih uvodnih besedah. Izvedeli smo za njene skromne začetke za pisalno mizo v mrzlem hodniku, kjer se je začejala zgodba o uspehu, v katero so poleg Anje Štefan vpleteni tudi različni ilustratorji, revije, uredništva, založbe in seveda njeni najbližji. Tri kamenčke so v mozaik sveta Anje Štefan dodala tudi dekleta iz tretjega letnika. Zapela so tri njene pesmice, spremljala pa jih je učiteljica klavirja, mag. Vlasta Lokar Lavrenčič, ki je besedila tudi uglasbila. Gostja je ob koncu priznala, da si ni predstavljala, da se bodo naša številna in raznolika vprašanja ter njeni obširni odgovori iztekli v tako izčrpen in zaokrožen pogovor, ki ga je zaključila z nekaj deklamacijami svojih pesmi in s pristnim

pripovedovanjem ljudske pravljice o bistrem fantu, ki je znal ukaniti tudi smrt.

Kljub srečnemu koncu je pravljica tudi nas, skoraj odrasle poslušalce, pustila odprtih ust. Po besedah Anje Štefan lahko odrasli dobro pravljico dojemamo kot »metaforo za zgodbe iz medijev – s srečnim koncem, otrokom pa pojasnjuje ustroj sveta. Dobra pravljica pojasnjuje, približuje in odpira pogled na ustroj sveta, na posamezne fragmente našega skupnega bivanja v njem. Boljše pa so tiste, ki delujejo večplastno in ki v sporočilu niso preveč ozko premočrtne, kot navaja uredništvo Mladinske knjige.« Morda pa se je prav tu skrival ključ do učinka, ki so ga povzročila besedila Anje Štefan name, ko sem bil še mali ... Aljaž.

Aljaž Ipavec, 4. d

Vir:

<https://www.mladinska-knjiga.si/dobrezgodbe/beremo/anja-ste-fan-ob-dobri-pravljici-nam-je-lepo> (Dostopno dne: 1. 2. 2022)

Ob obisku pravljčarke Anje Štefan, december 2021

*»Mladi, nikdar ne iščite
izgovorov. Energijo je treba
usmeriti v tisto, kar si želimo.
Odgovornosti ne smemo
prelagati na druge.«*

Nina Krašna, veterinarica,
šolo obiskovala
med letoma 2004 in 2008.

Moj glas se sliši

Kmalu po prestopu v srednjo šolo me je pri slovenščini k razmišljanju spodbudila razprava o vlogi žensk v antiki, ki smo jo razvili v sklopu Sofoklejeve *Antigone*. Ne preseneča ugotovitev, da se je položaj ženske skozi obdobja človeštva izjemno izboljšal, vendar so razlike med spoloma mestoma še vedno zelo očitne.

Te so na primer posebej vidne v politiki. Nerada se spuščam na to področje, saj menim, da ga premalo poznam, ampak je pri tej temi ključno. Slovenija še nikoli ni imela Slovenke za predsednico države. Velika večina drugih držav tudi ne. Poraja se vprašanje, zakaj. Ali ženske nismo sposobne voditi tako velike skupine ljudi? Smo preveč čustvene oziroma svojih čustev ne znamo obvladovati in bi v takem primeru povzročile škodo? V preteklosti je družba (moški?) namreč verjela, da ženska ni razumsko bitje in bi njen vstop v sfero javnega zaradi nezmožnosti nadzorovanja čustvenih odzivov lahko ogrozil družbeni red. Saj danes ne verjamemo več v to, kajne? Na drugi strani vzemimo še primer šolstva, kjer opazamo ravno nasprotno. V učiteljskem poklicu je bistveno več žensk kot moških. Sprašujem se, ali je to posledica vloge žensk v celotni zgodovini človeštva, torej skrbeti za otroke in jih vzgajati oziroma učiti.

Razlike se kažejo tudi drugod. Moški imajo, po navedbah raziskav, pogostejše višji prihodek kot ženske, ki delajo na enakem položaju. Moški, ki je zaradi službenih obveznosti pogostejše odsoten od doma, je manjkrat deležen kritik, da ni dovolj prisoten pri vzgoji svojih otrok kot ženska. Ne morem tudi mimo občutka, da je moški na vodilnih položajih bolj spoštovan, ljudje mu bolj zaupajo kot ženski na enakem položaju. Takih primerov je še več. Eden izmed vzrokov je zelo verjetno dejstvo, da je v današnji družbi, kljub njenemu razvoju, še prisotna tradicionalna delitev spolnih vlog. Še vedno je na primer ženska tista, ki po tradiciji skrbi za bolnega otroka, kar za delodajalca pomeni strošek. Neizogibno je tudi dejstvo, da za delodajalca ženska pomeni »tveganje« zaradi zanositve in posledičnega odhoda na porodniški dopust. To zanj pomeni ponovno iskanje kadra. Tako postane mlada iskalka zaposlitve prej breme kot vrednota.

Najbolj žalostno pa se zdi, da smo se ženske s tem sprijaznile že davno nazaj. In malo je primerov, kjer se ženske borijo za boljši položaj, preprosto zato, ker »nima smisla, saj se nič ne bo spremenilo«. Takšno spremembo ustavlja le strah. Strah pred izgubo tega, kar imamo, strah pred neuspehom ...

Ženske smo zmožne enakih stvari kot moški, le da nam v večini primerov ni dana priložnost pokazati svojih sposobnosti. Menim, da se tovrstno razlikovanje med spoloma pri mlajših generacijah briše. Velik vpliv na to imata splet in dostopnost svetovnih medijev, kar spodbuja ljudi k razmišljanju in gledanju na svet z različnih zornih kotov. To vodi do spoznanja, da si ženske in moški nismo tako različni.

Tudi vzgoja po večini ni več prilagojena spolu. Odrasla sem v prepričanju, da sem se jaz prav tako sposobna naučiti t. i. »moških« opravil, kot so se jih sposobni učiti fantje moje starosti. Zakaj bi bila jaz drugačna? Mislim, da ženski ne bi bilo težko opraviti dela, ki ga opravi moški, le da tega nismo tako navajeni. Verjamem, da se vsak lahko nauči vsega, odvisno je le od tega, ali se ta oseba hoče naučiti ali ne. Tako bi lahko vsi znali početi tako »moška« kot tudi »ženska« opravila. S tem bi, po mojem mnenju, vidno izboljšali svet in položaj ženske v njem. Položaj bi se spremenil tudi, če bi ženskam le prisluhnili ali pa jim vsaj ponudili priložnost, da se dokažejo, ne da bi jih ob njihovi želji po spremembah kdo napadel z različnimi seksističnimi opazkami.

V zaključku naj se spet navežem na prej omenjeni strah. Rek, da »ženska podpira tri vogale pri hiši«, ima realno osnovo. Menim, da je razlog, da moški tako težko opustijo svojo nagnjenost k tradicionalni delitvi družbe, ta, da imajo radi moč in jih je strah dejstva, da jih lahko ženske »nadomestimo«. Na ta način ohranjajo nadzor nad našim početjem, to pa je najlažje utrditi z ohranjanjem preteklih vzorcev. A ženske se ne damo. Pridobile smo si volilno pravico, na nas čakajo številna delovna mesta, po ulicah se lahko sprehajamo brez dovoljenja moških, lahko smo uspešne, same določamo svoj način življenja, smo aktivistke in nosilke sprememb ... Svet se torej počasi spreminja. Naloga nas mladih pa je, da naredimo ta svet čim bolj enakopraven.

Karin Štor, 1. a

*»Samo če smo aktivni
ustvarjalci časa,
smo zares živi.«*

dr. Diana Koloini, dramaturginja, avtorica
člankov ter knjig o gledališki umetnosti, šolo
obiskovala med letoma 1977 in 1981.

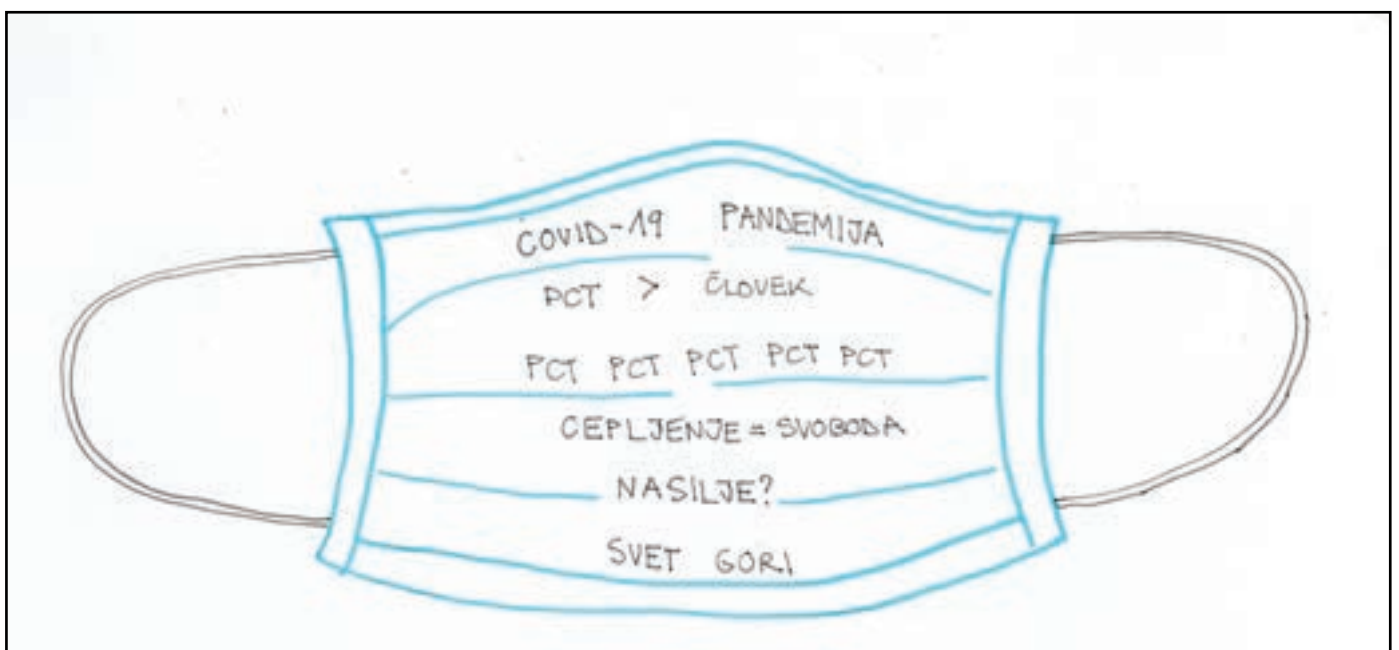
Koronske konstrukcije

Poustvarjanje dijakov 4. letnika gimnazije

Dijaki 4. letnika so v začetku šolskega leta pri pouku slovenščine natančneje spoznali delo Srečka Kosovega, enega najpomembnejših slovenskih avantgardistov. V svojih ekspresivnih in simbolističnih pesmih se je ukvarjal z bivanjskimi in etičnimi vprašanji, smrtjo, propadom civilizacije ter slikal vizije novega, boljšega sveta. Ko se je seznanil s futurizmom in konstruktivizmom, je začel eksperimentirati s pesniškimi konstrukcijami, ki jih je imenoval konsi. V njih je združeval revolucionarno udaren program za rušenje starega in ustvarjanje novega sveta in človeka z moderno in izzivalno pesniško formo.

Na temo Kosovelovih konstrukcij so dijaki poustvarili svoje avantgardistične pesmi, v katerih lahko opazimo montažo, tehnično konstruiranje posameznih delcev, ki dobijo smisel šele v celoti, beseda in oblika nista vedno enotni, ampak kaotični, med motivi ni racionalne zveze, zvezani so asociativno. Iz vseh je zaznati sodobno družbenokritično perspektivo, ki razkriva resnico o absurdnosti našega časa in človekovi stiski.

Mateja Ceket Odar, prof. slov. in fil.,
z dijaki 4. a in 4. b

$$(x-p)^2 + (y-q)^2 = r^2$$

laž = resnica

resnica = laž

zenfelčen na oblasti
ma/rod

gospodar se menja, bič ostane!
svet je lep,

ljube smo umarani!

zgodovina najboljše učiteljice?
učitelj dober, učence poslušati

○

∞

Ah, Butaleci!

BREZ NASLOVA

Na koncu,

začetki pesmi

Sreča,

pomembnejši denar

Pošteni,

polvarjenost ljudi

PCT?

Reparski ritem

Simon, Srečo, Slavko

Sami možhi

Mirha Hartman!

Dan je noč

Noč je vse.

In vse ni nič.

Vse je vse.

Pip. Pip. Pip. Piiiiiiiiip.

Zdaj je nič.

Vzgojitelj – dober poznavalec materinščine

Že od rojstva naprej z vsemi čutili zaznavamo okolico, ki je prepletena z besedami maternega jezika. Kot otroci, mladostniki in odrasli ljudje se moramo zavedati velikega pomena svojega jezika, pri čemer nosi veliko težo poznavanje osnov slovnice in književnosti. Na ta način se krepijo narodna zavest, obvladovanje jezika in poznavanje simbolov slovenstva.

Še preden se otrok rodi, je že seznanjen s svojim maternim jezikom. Besede, ki jih sliši od matere, očeta in drugih, začne dojemati, preden razvije komunikacijske sposobnosti. Kasneje prek pesmic, uspavank ali pravljič razvije govor in bogati svoj besedni zaklad. Ko vstopi v vrtec, se njegovo znanje o maternem jeziku postopoma nadgrajuje. Tukaj je ključna vloga vzgojitelja, saj sta mnogokrat prav od njega odvisna nadaljnja nadgradnja in odnos do jezika. Vzgojitelj mora vpeljati slovenski jezik v poučevanje otrok na zabaven, a hkrati poučen način prek raznih pesmic, bansov, branja knjig, predstav ipd. Ob tem je zelo pomemben njegov odnos do jezika.

Pouk slovenskega jezika v srednji šoli je zelo pomemben. Ne le da svoje znanje na tem področju nadgrajujemo, ampak se ga tudi učimo vključiti v prakso. Z govornimi nastopi krepimo svojo sposobnost izražanja v javnih govornih položajih, razmišljamo o zanimivejših načinih predstavitve literarnih del sošolcem, postanemo bolj samozavestni in s tem zmanjšamo tremo pred nastopanjem. Pri pouku slovenščine pridobimo tudi splošno znanje o slovenskih in tujih pisateljih, književnih obdobjih, vrstah besedil, s katerimi se vsakodnevno srečujemo, in slovnici, ki je temelj ustreznega in strokovnega izražanja. Vse to dosegamo s pogostim skupinskim delom, s čimer izboljšujemo sodelovanje s sošolci, izmenjujemo svoje ideje in mnenja ter spoznavamo različne načine učenja. Z branjem knjig, po katerih posežemo pri domačem branju ali za zabavo, pa nadgrajujemo svoj besedni zaklad, ki pripomore k bogatenju naših govornih in pisnih izdelkov.

Pridobljeno srednješolsko znanje lahko uporabimo pri kasnejšem šolanju, seveda pa nam je v pomoč tudi v vsakdanjem življenju. Kot prihodnji vzgojitelji se moramo zavedati, da nam bo dobro poznavanje jezika v veliko pomoč pri delu z otroki. Toda v šolskem sistemu je še veliko prostora za praktično podkrepitev teorije, ki jo usvojimo v šolskih klopih. Prav je, da stremimo k temu, da bi čim več doseženega znanja že v času šolanja vpeljali v prakso oziroma da bi bili več v stiku s predšolskimi otroki, da bi izpeljali več delavnic in bi lahko znanje slovenščine kakovostno prenesli na mlajše.

Srednješolci smo ozaveščeni o svojem maternem jeziku, zavedamo se njegovega pomena, ga sprejemamo in verjamemo v njegov obstoj v prihodnosti, četudi se morda na prvi pogled zdi, da temu ni tako.

Ivana Lišter, 2. d

*»Dobre knjige soočajo bralce z
zgodbami, ki jih sami, v svojem
omejenem življenju, ne bi mogli
doživeti oz. spoznati; pomagajo
razvijati sočutje do ljudi in sveta,
ki bi jim bil sicer tuj. To je ta moč
knjig – odpira nam nove prostore,
nas spodbuja, da si postavimo
vprašanja o svetu, ki smo ga imeli
za samoumevnega. To je bolje, kot
če bi nam knjiga ponujala zgolj
odgovore. Kot pisateljica rada
pišem o stvarih, ki se me na nek
način dotikajo. Pisanje je zame
prostor svobode, v katerem se
lahko izrazim bolj celostno
kot sicer.«*

Neli Kodrič Filipič, pisateljica za otroke in mladino,
šolo obiskovala med letoma 1979 in 1983.

Pouk slovenščine je več kot gola teorija

Ob besedi slovenščina pomislim na dom, družino, občutek domačnosti. To je prvi jezik, ki se ga približno dva milijona ljudi priuči kmalu po rojstvu s poslušanjem staršev in ostalih družinskih članov. Materinščina je jezik, v katerem se najlažje izražamo in razmišljamo. Tako Slovencem besede, izrečene v slovenščini, zvenijo bolj iskreno in imajo marsikdaj večji pomen, kot bi ga imele v kateremkoli drugem jeziku. Je zelo zahteven jezik, pa tudi speven in raznolik, kar potrjujejo številna narečja, ki oblikujejo naš prostor. A prav v tem je čar. Kot narod smo se dolgo borili za obstoj svojega jezika, zdaj pa je od naše pripravljenosti za ohranjanje in negovanje slovenščine odvisna naša prihodnost.

Pri večini vrstnikov opažam, da slovenščino nadomeščajo s številni slengizmi, večinoma anglo-saksonskega izvora. Večkrat se tudi sama znajdem v situaciji, ko raje uporabim angleško besedo, kot pa da bi zanjo poiskala pravišnjo slovensko različico. Svoje dejanje opravičujem s tem, da v slovenščini ni besede, ki bi moje počutje opisala natanko tako, kot jo določena tujka. A največji besedni zaklad se skriva prav v našem maternem jeziku, zato gotovo obstaja slovenska beseda, ki bi imela enak učinek. Jezik se tako hitro spreminja, da moramo biti zares dobri poznavalci, da se v njem znamo pravilno izražati. Zato menim, da je učenje slovenščine, nenehno iskanje domače besede in spodbujanje zavedanja lepote ter pripadnosti lastnemu jeziku v šolah ključnega pomena.

Pravopisna pravila, navodila za pisanje prošenj, vabil, branje literarno pomembnih besedil in kritično razmišljanje o njih; vse to je za prihodnost gimnazijca zelo pomembno, a to ni vse, kar nam, dijakom, pouk slovenščine da. Ob koncu srednje šole se bo namreč večina gimnazijcev vpisala na različne študijske programe. Nekateri bodo postali gradbeniki, drugi strojniki, umetniki, zdravniki, profesorji, športniki. Kljub raznolikosti strok pa bo povezovalni element vseh področij prav znanje slovenščine. Pouk slovenščine v gimnazijah torej ni le učenje neskončne količine teorije, temveč je vodilo za našo nadaljnjo poklicno pot. Uči nas pravilnega izražanja in nam z branjem literature širi obzorja in veča besedni zaklad. Z besedami, ki jih uporabljamo, in z načini izražanja v javnosti namreč ne sporočamo zgolj vsebine povedanega, temveč izkazujemo svojo izobraženost, strokovnost in odnos do družbe. Prav to krepimo z vsakoletnimi govornimi nastopi, ki nas postavljajo v javne govorne položaje, s čimer se krepí tudi naša samozavest. Učitelji slovenščine imajo torej zelo pomembno nalogo, saj nam podajajo znanje, ki ga bomo s pridom uporabljali skozi celotno življenje.

A to so le usmeritve, ki jih moramo nadgrajevati kot posamezniki. Tako bomo pri pouku predstavljeno teorijo nadgradili z veščinami s področja slovenščine in vedno znova stremeli k bogatenju besednega zaklada v svojem maternem jeziku. Tega najmočnejše krepimo prav z branjem, s čimer si povečamo lastno koncentracijo, spodbujamo domišljijo ter razmišljamo o prebranem. Razvijemo se torej tudi v individualnem smislu, saj skozi knjige in tuje zgodbe spoznavamo nova razmišljanja, izoblikujejo se nam nova mnenja, odkrivamo neznano in postajamo bolj kritični do svojih prepričanj ali prepričanj drugih. Zaradi te osebnostne in strokovne rasti je pomembno, da beremo zlasti v slovenskem jeziku. V okviru šole na to pomembno vpliva vsakoletno tekmovanje za Cankarjevo priznanje, ki osnovnošolce in dijake spodbuja k razmišljanju o prebranih delih. S tem krepimo svoje zmožnosti razmišljanja in utemeljevanja svojega mnenja. Poleg tega pa se učimo tudi kakovostnega ubesedovanja svojih misli.

Pouk slovenščine je torej ključnega pomena, ne le za nadaljnjo pot gimnazijca, temveč tudi za prihodnost vseh ljudi. Gotovo nam bo učenje drugih svetovnih jezikov omogočalo mednarodno komunikacijo in širjenje znanja v tujini, vendar je slovenščina tista, v kateri sanjamo, razmišljamo in ubesedujemo svoja najbolj čustvena stanja: ljubezen, strah, žalost, hrepenenje ... Je torej jezik domačnosti, ki nas spremlja skozi celo življenje.

Ema Gregorčič, 2. a

»Spomnim se pokojne gospe Silve Sever, ki me je, ko sem jo srečal v Ajdovščini, pogosto vprašala, ali me je dovolj naučila za fakulteto. Zanimivo je, da jo je skrbelo, s kakšnim znanjem smo šli naprej. Naučila nas je še več kot dovolj.«

Franc Koren, specialist internist–pulmolog, šolo obiskoval med letoma 1973 in 1977.

»Veliko malih stvari obstaja, ki povzročijo, da tvoj svet raste. Ljubezen do knjig je najboljša izmed njih.«

Jacqueline Kennedy

Letos se izteka petletni projekt OBJEM, v katerega smo kot razvojna šola vključeni od leta 2017. Eden od ciljev projekta je razviti in preizkusiti pedagoške pristope in strategije, ki bodo pripomogli k celostnemu in kontinuiranemu vertikalnemu razvoju bralne pismenosti. Najvidnejši del preizkušanja in uvajanja sprememb predstavlja na šoli Projektni dan, ki smo ga letos izvedli petič in ga posvetili praznovanju 70-letnice šole, naslovili pa *Šola v zrcalu časa*.

Po lanskoletni izvedbi na daljavo smo ga letos izpeljali v šolskih prostorih in tako še intenzivneje doživeli ustvarjalno energijo, ki jo prinašajo drugačne oblike medpredmetno in timsko zasnovanega šolskega dela. Ob začetku smo si ogledali kratek dokumentarni film o zgodovini, poslanstvu in viziji šole, ki smo ga posneli za to priložnost. Pouk je v nadaljevanju potekal v obliki delavnic znotraj posameznega razreda. S projektnim dnevom smo poleg razvijanja vseživljenjskih spretnosti želeli letos dodatno okrepiti tudi vezi z nekdanjimi dijaki. Povečali, da se za dan ponovno vrnejo v srednješolske klopi, se je odzvalo kar 19 nekdanjih pilonovcev. Z dijaki so podelili tako svoje znanje in izkušnje kot tudi spomine na svoja srednješolska leta na Pilonu. Skupaj smo krepili vsebine skritega kurikula, nabirali novo znanje in veščine, obujali dogodivščine preteklih generacij pilonovcev, predvsem pa ustvarjali nove spomine in negovali pristne medsebojne odnose. Gostom smo se zahvalili z grafiko, ki so jo pod vodstvom naše likovne pedagoginje Damjane Plešnar pripravili dijaki. Delo po razredih so spremljali dijaki novinarji; multimedijaska skupina pod vodstvom Urške Kompara Žvokelj pa je pripravila končni predstavitveni videomozaik, ki je tudi letos nadomestil plenarno predstavitev in predstavlja sintezo našega dela in plodnost inovativnih didaktičnih pristopov. Oba filma sta objavljena na spletni strani šole.

Dejavnosti projekta se izvajajo tudi znotraj klasičnega pouka, pri predmetih, ki jih poučujejo učitelji, vključeni v projekt, in se kažejo v preizkušanju sodobnih oblik pouka. Pomembno je izpostaviti, da na razvoj bralne pismenosti vplivajo vsa predmetna področja in ne le pouk slovenščine ali tujega jezika. Dobro razvita bralna pismenost in jezikovna ozaveščenost pa sta tudi najboljša osnova za spoznanje o pomenu lastne kulture in jezika ter njunega prispevka v svetu.

Pomena branja vsakovrstne literature se zagotovo zavedamo vsi, a knjigi v času razširjenih družbenih omrežij kljub temu ne posvečamo dovolj pozornosti. Na šoli ozaveščamo o pomenu branja z vsakoletno oktobrsko promocijo branja, ko v okviru Nacionalnega meseca skupnega branja izvedemo Branje pod krošnjami. Poleg tega smo v letošnjem šolskem letu pričeli s srečanji Bralnega kluba, ki potekajo v šolski knjižnici. Izvedli smo dve, v novembru in januarju, do konca šolskega leta pa načrtujemo še dve srečanji. Žal se je teh dogodkov udeležila le peščica dijakov in učiteljev, četudi marsikateri dijak veliko in rad bere. Ker bi na šoli radi, da bralni klub živi predvsem med dijaki, vas vabim, da s svojimi predlogi sodelujete pri oblikovanju bralnega seznama in se aktivno vključite v pogovor o prebranem. V času »(post)koronske nove realnosti« bi si želela, da se vprašamo, kaj nam je epidemija dobrega prinesla, in to ohranimo. Predvsem pa, da čim prej vrnemo vrednost in pomen tudi tistim stvarim, ki so preživele stoletja človeške civilizacije. Na šoli zato razmišljamo tudi o posodobljeni vlogi šolske knjižnice, za katero si želimo, da bi bila informacijsko središče šole, predvsem pa zbirališče učečih se – dijakov in učiteljev.

Ko beremo dobro knjigo, se zgodi čarovnija. Ko delimo to čarovnijo z drugimi, skupaj odkrivamo ta magični svet.

Mateja Ceket Odar, prof. slov. in fil., vodja projekta
OBJEM

Akcija promocije branja, Tisa Štokelj, 2. a

Online schooling cannot be as effective as in-class education

Almost every student has experienced online schooling by now and although feelings differ from person to person, one thing is clear; in-class education is far more effective than online schooling.

First of all, most of us barely manage to leave our beds in time, yet alone pay attention and participate in online classes actively. Even the ones who force themselves to change out of their pyjamas and try to establish a working environment in the comfort of their homes, find it way harder to prevent themselves from getting distracted.

Furthermore, despite their numerous attempts, the teachers simply cannot maintain the same relationship with their students through online classes as they could if they were in the same room. For example, most teachers know from their students' reactions, if the explanation was too fast or not clear enough. But if the teachers only see black squares on their computer screen, they cannot know whether the students are following the lessons or not. Additionally, online schooling has made cheating on tests easier than ever, so the majority of the students have been studying less and cheating more.

In conclusion, while online schooling can be less stressful than in-class education, it also provides the students with many distractions that make distance learning much less effective than studying at school.

Jana Likar Ivanov, 3. a

Parfum, Sabina Vidmar, 4. d

Why do we need in-class education?

Since the outbreak of the Covid-19 pandemic, online schooling has become a new way of education that we – students, as well as teachers, had to get used to. Online classes are not only impracticable but also inherently full of disadvantages and inefficiencies. However, what I am concerned about the most, are the consequences and effects distant learning will have on our further education.

Drevje, Belma Dogdić, 4. e

Firstly, one of the biggest struggles students face is definitely the inability to keep focus for a long time. When studying online, we can get easily distracted by social media and other internet sites, instead of actually paying attention to the lessons. In addition, our attention span becomes shorter and we get less knowledge from a certain lesson than we normally would in class.

Next, with schools being closed, many students feel isolated as interaction between teachers and students is very brief, and we can therefore miss many pieces of advice and life lessons, which teachers would normally give us. After all, at school you can sometimes get more lifetime knowledge from a teacher than the lesson itself. As teenagers, we can also learn a lot by spending time with our peers. The fact that we cannot normally interact with them does not have a bad influence just on our social skills, but also on our motivation to study. Our classmates are, after all, the ones who we compare ourselves to, and the ones who we can ask for help anytime we want.

In conclusion, I think that online schooling deprives us of many things, especially human interaction, which I am sure is the cornerstone of efficient education. Without it, the education will never be the same, no matter how far modern technology has already changed our lives. Be that as it may, people are social beings after all.

Sara Mislej, 3. a

How has COVID-19 changed students' lives?

COVID-19 has had a big impact on everyone's life. I believe it has affected students' lives in the worst way possible, especially their mental health. The level of depression and anxiety has risen throughout the whole primary and high school generations and it does not seem to be improving. Some individuals have also attempted to commit suicide due to lack of social life, almost a 3-year-long lasting isolation and continuous battles with depression, which shows how hard COVID-19 has really and truly hit many young people's lives.

School closure and the shift to online schooling have impacted students considerably. They need to stare into a computer screen for hours during online school lessons. Sitting in front of a computer for as long as 7 or 8 hours a day has not only ruined their mental health and ability to socialise, but also their eyesight. Teenagers have become more attached to modern technology and »obsessed« with their phones, which has become obvious now, when we are back to school. The fact is that you can see hundreds of teenagers 'glued' to their phones as they walk to their next lesson or go for a break, although they have a chance to communicate with their friends and classmates in person, which shows how over-obsessed we have become with electronic devices.

Even now, when we could get back into reality and live a more normal life, we stick to the habits we have been doing for these »almost« 3 years. The reality, unfortunately, is that we do not know how long this epidemic will last and we will need to slowly get used to this new »reality« and put up with it, despite how difficult and stressful it might be.

Mel Kadirić, 2. b

Is cloning ever moral?

The progress of technology stretches the limits of man's imagination into eternity. It broadens the horizon of possibilities, his dreams and aspirations. But as it develops and expands seemingly endlessly, it opens up questions about the morality of his actions – whether everything is really his for the taking.

One of the concepts, burdened by this concern is cloning. The act of artificially creating life is illegal in most places, despite the fact that it could provide a solution to many medical issues. A human being, grown from the cells of another is his perfect organ donor. If explored further, the procedure could probably offer a cure for most physical illnesses.

As such, the invention of cloning can be seen as a shining example of mankind's might and grandeur. The conception of life, a concept so secretive and complex that even sciences cannot fully explain it, is truly an impressive achievement.

But it is in this mystery of life that the dilemmas start to arise. Some say that it is sacred, and see cloning as a sin. Even more ambiguous are the questions of human soul – what is it, can it be created in a lab and does it even exist? If soul is what gives life its value, the exploitation of clones for the medical well-being of others is only justifiable with the proposition that they do not have them. This, however, is impossible to confirm.

Additionally, the experiments required for perfecting human cloning are highly questionable. It is confirmed that clones can physically feel, but the exploration of their emotional capacities, which tie in with their souls, cannot be conducted solely through animal testing. The experiments, however, cannot be justified either, not without a consensus that mankind is entitled to create life, which seems very hard to reach or confirm.

Man is notoriously prone to arrogance. Pretty much every one of his inventions has already been misused to cause harm and suffering among others. The pride that comes with a progressive achievement almost always causes people to lose sight of their moral compass in the pursuit of even greater success. In the case of cloning, where mankind is already dealing with something it cannot fully understand, I believe the risks are too grave. At least as long as it does not prove that it can treat life that is already present with respect.

Zarja Bizjak, 4. b

Materialism as a proof of an identity crisis

Materialism as a concept forces people to consider materialistic belongings over spiritual values. Materialistic people tend to spend lots of money, trying to fill a void they feel on the spiritual or emotional level or simply want to receive a greater status symbol and climb up the social ladder. While it may encourage people to achieve their goals by hard work, there is always a danger of it consuming them into a downwards spiral of spending money they do not have, ultimately resulting in them losing sense of who they really are.

Firstly, materialistic tendencies might motivate one to perform at their best in the workplace in order to be able to afford an item they have always dreamt of owning. For example, a salesman in a company has been working tirelessly to earn enough money for a motorcycle he has always dreamt of having. By working really hard he not only reached his goals but also benefited the firm by making more sales than he normally would have. The employee reached a certain level of self-fulfilment, while contributing to the community, his workplace.

Secondly, a person born in the lower class might be motivated by materialistic values to climb up the social ladder. For instance, someone whose parents do not earn a lot of money could strive to get to a high-paid position for the sake of making their family's lives easier with materialistic gadgets, providing them with more comfortable living conditions.

On the other hand, if one is too focused on fulfilling the not-so-necessary materialistic needs, he or she might put personal relationships and physical well-being on the side line. This often occurs with younger individuals, who strive for a six-figure salary from the moment they come on the job market. By the time they succeed they usually realize they engage solely in platonic friendships and are in poor health. Unfortunately, many teenagers are raised in the mind-set that having a good job, owning a big house and a car by the early twenties equals happiness, which is definitely not the case. Personal sacrifices are greater than the benefits and getting back in touch with reality can be a long process.

Furthermore, a materialistic society broadens the class-differences. E. g. a person born into a wealthy family is more likely to faster receive a better paying job position than someone from a lower-class community. If the latter wants that job position, it is very likely they will feel intimidated by the competition and eventually not go through with the risks it takes to get there.

The scenario of them not affording to get the education to be competitive enough is even more possible. This way, the rich are becoming richer and the poor are becoming poorer and they feel like they do not belong in the society they are a part of.

In conclusion, positive sides of materialism – if viewed as a contributor to the motivation for hard work can bring one to a level of self-fulfilment. However, the negative aspects – side-lining self-well-being and increasing the class differences may get one in a state of an identity crisis. They might lose their touch with reality, not knowing what their passions or values are. Even worse, they do not know what truly makes them happy, apart of indulging in mindless shopping. In my opinion the negative sides of materialism prevail and we should be watchful of the potentially dangerous consequences it might have on our minds.

Ana Petrič, 4. b

Barve na dlani, Elizabeta Kobal, 2. e

In search of one's identity

Identity as a construct comprises memories, experiences, relationships, and values that create one's sense of self. It is in the nature of every individual to desire to know who they really are and thus find their own identity. That search is also present in Kazuo Ishiguro's dystopian novel *Never let me go*, where the main characters being clones, are torn between being who they are as clones and finding who they are as individuals.

The start with, identity is frequently closely linked to one's ancestors and their identities. Clones in the novel often wonder who they were cloned from, as they believe in the discovery of who they are if they find their 'possible'. Ruth, not wanting to accept her true reality, always dreams about working in an open-plan office, talking with her colleagues and smiling, which is why she is delighted when Rodney tells her he might have seen the woman she was cloned from living her idealistic life. As the 'possibles' are the only link to clones' true identity, Ruth is devastated when she finds out the woman behind the window will not bring her better and more hopeful life. After her hopes are crushed, Ruth claims that they have all been cloned from trash, as no respectable human would allow themselves to be cloned. Having to face the reality of the true backgrounds of their 'possibles' only adds to the characters' identity crisis. Even Kathy also searches for her possible despite saying her rummaging through the porn magazines is about her sexual outbursts. It seems that knowing who they were cloned from is the only way to clarify their existence.

Secondly, collections of personal possessions symbolize one's individuality and are therefore linked to their identities. This is also the reason why students are so attached to their personal wooden chests in which every student stores the items they have purchased at the Exchanges or at the Sales. These collections highlight each student's own preferences, choices, values and most importantly individuality. As students perceive that building up their collections is one of the only ways to create their own identity, creating a personal space around their bed becomes increasingly important to them.

Thirdly, art plays a major role in discovering one's identity. Clones are encouraged or even obligated to create art at Hailsham, because it is believed that being creative is the only way through which students can express who they really are, as Miss Emily said »Art reveals what you are like inside, it reveals your soul«.

Each student is encouraged to develop their own artistic talents, since the purpose of creating art is to create their identity. The more they create art, the more meaning they find within themselves. Patricia C, for example, was known for her drawing skills and Jackie was known for her giraffes. To be known to others because of a particular talent gives the students the opportunity to experience their own identity for the first time. Tommy, on the other hand, was known for his lack of artistic ability. He is not recognized as being talented and therefore feels he is not recognized as an individual.

To sum up, clones are in constant search of their identity, beginning at the very young age, when each of them is eager to be known and recognized as a successful and unique individual and has a desire to create their own uniqueness with their personal possessions. The same spreads into the older age when they start to wonder why they have certain characteristics and what generated them. Despite the differences between clones, they all share the same quest – to find their true selves.

Lara Likar, 4. b

Poletje, Elizabeta Kobal, 2. e

Conformity in *Never let me go*

Conformity is a process of changing one's beliefs, attitudes, actions or perceptions in order to match them to those held by groups whose approval they desire. In doing so one seeks and acquires safety and ability to survive. On the one hand, obliging to the superior's requirements makes one physically and metaphorically secure, as he is not faced with the life-threatening suppression of the authority. On the other hand, one voluntarily lets himself be robbed of his individuality. This very need to accommodate is also an integral part of the clones' lives in Kazuo Ishiguro's dystopian novel *Never let me go*.

Firstly, conformity is clones' only reality as it is what they were raised to pursue. At Hailsham, they are told the truth about their existence, but not in the way in which they can fully comprehend it. At least not until Miss Lucy clearly explains their predestined fate to them; how they will donate their vital organs until they complete. This shows the guardians' refusal to confront the clones with the reality and to deal with the consequences this information could leave on them. Thus, the clones see no possibility in pursuing freedom in their society and to step out of the system. This is why they so easily accept their journey from Hailsham all the way to donations and completion, as it is all they know how to do.

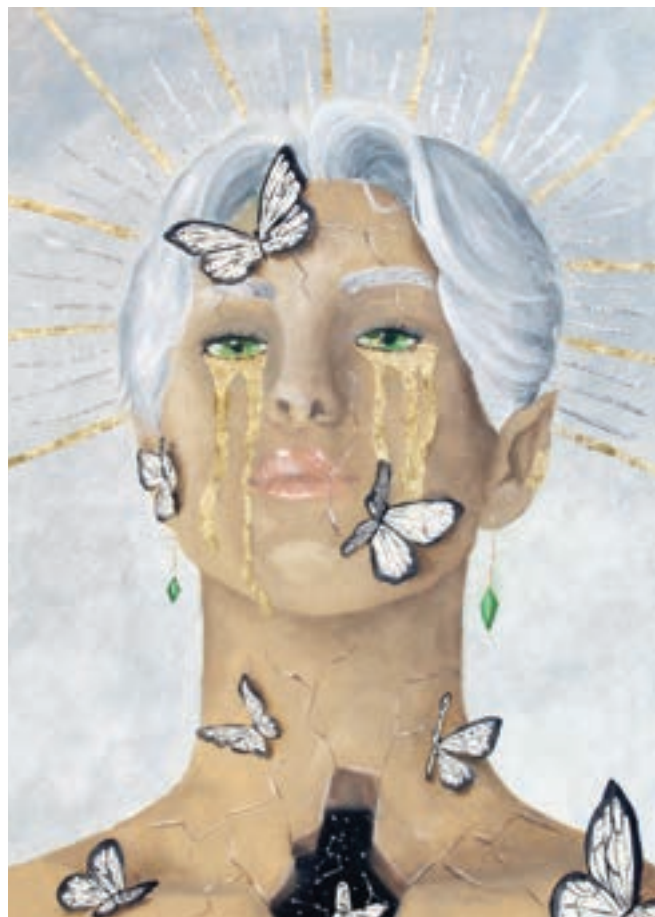
Moreover, the refusal to conform to the system would mean to risk one's safety, therefore it is much better to stay within the known or something detrimental might happen. There is a story about a boy who once escaped the establishment: »His body had been found two days later, up in those woods, tied to a tree with the hands and feet chopped off«. Or when »a Hailsham student climbed over the fence just to see what it was like outside« and eventually died. The faith in those stories made them too scared to question Hailsham and its system, which later manifests itself in their passivity in regards to their situation. They never rebel against the system nor try to change it. Even when Kathy and Tommy finally do, when they try to get a deferral, all of their hopes are shattered. In such conditions, not conforming leaves the clones even more vulnerable to the system than they already are.

Furthermore, despite the system demanding conformity, the clones inherently embrace their sense of identity and intrinsically grasp at every bit of it. Hence the search for their 'possibles' is extremely important to them, especially to Ruth. So much so she makes a trip all the way to Norfolk with her closest friends just to search for her possible, even though the chances of finding her are very unlikely. They believe that »when

you saw the person you were copied from, you would get some insight into who you were deep down, and maybe too, you would see something of what your life had in store«. While they strive to find their 'possibles', even Kathy with flipping through porn magazines, they do not expect their discovery to change their destiny in any way. The idea gives them something to hustle with in the midst of anticipation of their inevitably premature death.

All in all, the clones are conformed to the system they were born into, as they never had any choice on the matter. They were taught to do so from their early childhood through the lessons the guardians gave them. It was not until Miss Lucy's breach of the rules that they got the full picture of what their life is about to look like. Later in their lives, not conforming would mean emotionally exposing themselves and making themselves even more liable. Their inescapable position might bring the readers to contemplate and consequently question on how today's society demands us to conform to higher powers and how much autonomy we actually have over our lives.

Ana Petrič, 4. b

Idol, Sabina Vidmar, 4. d

Re-defining the school system

Students, parents, educators

Think about the differences between a child of the 19th century and a child of the modern era. Are there any? Oh, there are thousands of them. Now think about the changes that have occurred in the school system in those two hundred years. Are there any? No. The same curriculum, the same teaching methods, the same values as 200 years ago. Isn't that strange? The whole world has evolved, yet the foundation of education stays the same. Therefore, how can you expect children to build a world according to their needs, wishes and desires, when the core principals of raising the eager young minds are outdated and inefficient?

Let us face the grave reality: Most students no longer view school as something educational but rather as something stressful and time-consuming. The curriculum is filled to the brim, as are the students' brains. School is not about learning as much as needlessly memorizing information for the sake of good grades, which are sadly recognized as the indicators of success. However, the accumulated tons of information turn out to be useless when graduates are faced with the real-world problems. They don't tell us how to pay taxes, they don't tell us how to fill out formal forms, they don't teach us how to overcome our struggles. There is zero mention of mental health, resolving arguments and very little of critical thinking. These are real-world problems we face. Instead of helping us grow, our current school is actually holding us back.

You may be asking yourselves: what should the school's purpose therefore be?

It should be an institution that prepares us, the young, for the real world and helps us find our place in it. It should not be the sole focus of our adolescent lives, yet one of the key points in our development. It should offer us safe and calm educational environment and teach us cherish the knowledge it gives us, rather than viewing it as a bothersome necessity. When we step into adult life we ought to be equipped with all the practical and theoretical knowledge needed to succeed.

Is there a solution? Indeed there is one. Instead of needlessly memorizing information that we can easily find on the internet, school should teach us critical thinking, so we can distinguish reliable information from the unreliable one. By doing so we can prevent manipulation from politicians, salesmen and advertisers.

To ease the stress it should offer a plethora of different relaxing activities, such as sports, arts and music as subjects not as extracurricular activities. These should not be graded and their sole purpose should be to relieve students from stress. On top of that, it should provide mental health experts that would help students cope with their struggles and thus create a safe and welcoming environment.

And most importantly, the system needs to keep up with the modern time challenges. The curriculum needs to be updated, the teaching methods need to be modernized, the values need to be carefully debated through. The school needs to vigorously look for solutions to the already existing problems that force upon students' inhumane expectations and working conditions.

Students, parents, educators.

This petition is a strive for a new way of education, not for ourselves, since our teenage lives have already been violently ruined by the oppressive system, but for our children and grandchildren and every child on this planet in the many years to come. Let school become the haven of innovative ideas where everyone is respected according to their needs, desires and capabilities.

Lara Likar, Robert Stoyanov, Andraž Masten, Timon Hreščak, Vid Srebot, Neža Velikonja Krašan, 4. b

»V šolskem sistemu je dovolj prostora za dvom, ne vem pa, v kolikšni meri je prisoten dvom, ki prinaša globino. Bojim se, da je preveč nekega površnega dvoma, ki nosi s seboj negativne rezultate.«

Simona Semenič, dramatičarka,
performerka in režiserka,
šolo obiskovala med letoma 1990 in 1994.

Can we?

No, you cannot. You won't. You mustn't.

These are the words we as children were fed by the spoonful all throughout our school years. Rules and restrictions inflicted on us by our educators, their higher-ups, and the superiors of society; claiming their actions are directed towards our own good. They say they help build character, one that will prosper among the challenges of today's world. They claim they provide for the growth of our splendour, so that we may reach the glow of the stars. They persist that they reward us with the necessities that will enable us to achieve the unachievable.

Lies, I say. Falsely justified facts they spew. The system which was made long ago and for which they work is ramming down our throats deceitful promises of equality, safety, and free choice – these being the pillars of high expectations our society has set for individuals of 'standard' – whilst in practice oppression, inequity, and exploitation is what the students are facing each day. High expectations, favourable reputation, vast responsibility all loom above our heads, whilst mental illness, stress, and upcoming adulthood are shackled onto our feet to make the climb up the so called "educational ladder" even harder. And what is the result you may ask? Surely, with the extent of work we must amount to, it is ought to be something praiseworthy.

Clones – that is what derives from today's school system. Carbon copies of a single product made years ago that is unfit for our day and age; that is unfit for any day and age.

There have been advances in many fields of humanity. Why not this one, why has it remained untouched? Why has society decided to stick with this mania of slave making for itself.

A change is in dire need but is our wish for it strong enough to strike at the core of the problem, that is to evolve man's way of thinking, shed light on aeons ago forgotten empathy, hidden, deemed unneeded, stashed away somewhere in a dim corner, collecting dust. Waiting for man to have an epiphany that without empathy there will be no man left to walk this earth.

For without empathy, we will drive ourselves into madness, if we are not already there now. I ask you – Is there a way to triumph? Can we conquer the plight without exposing the wound to more damage?

They made us think that we couldn't, but just imagine where would we be if we could. And I say we can.

We have suffered long enough. Finally, we are ready to take the leap of faith that would help us spread our wings and soar towards a brighter future, where we would not be diminished to mere machines working by the same routine day and night until our final moments. Where we could thrive as the free-spirited, vastly imaginative, and strong-willed individuals we were always destined to become.

There is no need to search far and wide, cross desert and ocean or fish among the stars for the power required to turn the tide. It already lies within us – the want, the need, the wish, the yearning, and ambition. Together we can build a force so strong that the most towering of mountains quiver before it.

But as I encourage you to act, I must ask you to act with caution. Yes, we are done being patient but let our eagerness not be the cause of our demise. For Icarus too had a hunger capable of moving mountains. Yet because of the impulsiveness of his actions the wax which bound his wings melted away. His yearning for the closeness and warmth of the sun stayed unfulfilled, forever lost among the sombre waves of the sea below.

Again, I warn you, let us not let the hastiness of our actions melt away our wings.

Our enemy, the greed, the jealousy, the perfection ... It may seem unbeatable. How could it not? It survived even the worst centuries of war, famine, and death. But I urge you do not be discouraged. Yes, the fact is, facing it alone, one would perish. But together ... Together I believe we have the power to set this world of ours on the right track.

So, come! Join me and let us spread our wings, take that leap of faith and soar through the sky, for a new dawn is approaching; one where dreams bloom.

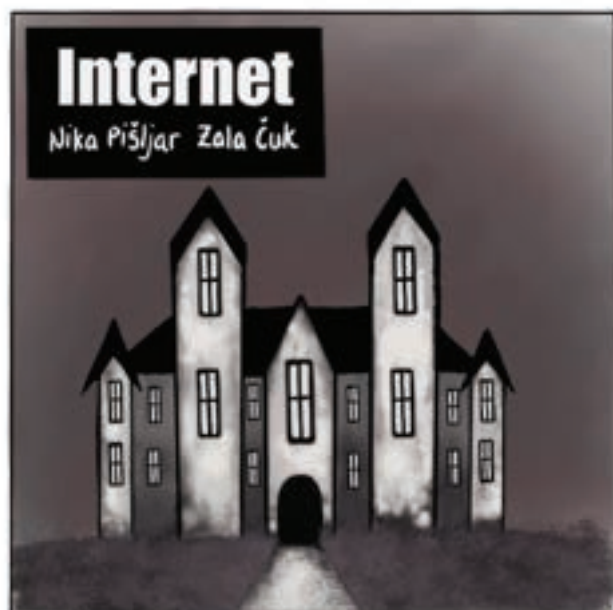
Mali Vidmar Vrabec, 4. b

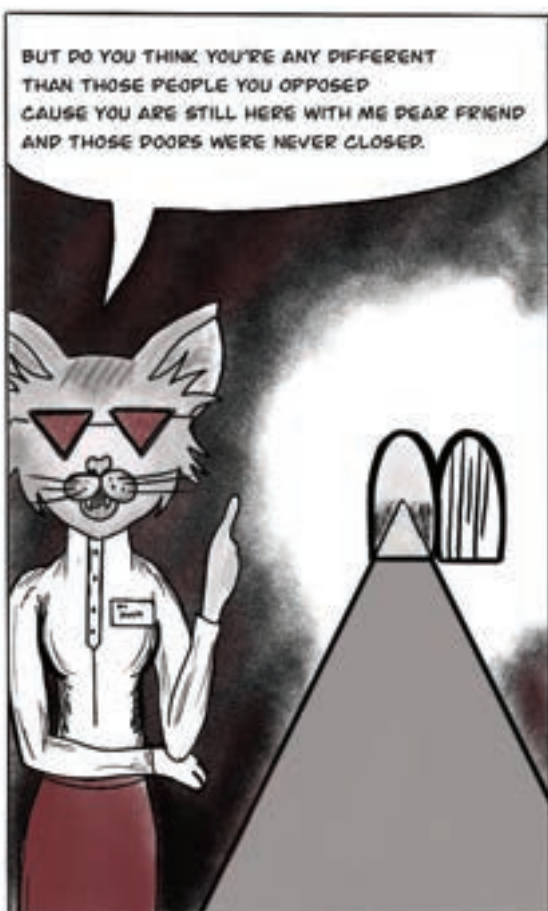

Initialke, Tjaša Pintar, 4. e

The farm

I don't know where I am
or how I came here
all I know
is this constant fear.
And everywhere I turn
It's all the same
the suffering bodies
not knowing my name.
They're all too close
shivering, afraid
the hungrier they are
the angrier they get.
How long has it been?
An hour, a day?
I don't want to stay,
I don't want to stay.
But there is no way out
I have trouble breathing
I just want to shout
help me, help me.
And finally comes
someone to save me
but his eyes are so cruel
his look is so deadly.
I don't care anymore
I just want to escape
but when I see it
I fight, I scrape.
I just don't want to die
I haven't yet lived
I just want my mom
some warmth and a kiss.

Deutsch lernen? – Ja, aber wie?

Wir haben hier ein paar Ideen gesammelt. Vielleicht findet ihr was Interessantes auch für euch. Viel Spaß beim Deutschlernen.

Für jeden etwas

Bei Deutsch machen wir neben dem Lehrstoff aus dem Lehrbuch auch interessante und lustige Dinge.

Wir singen oft deutsche Lieder. Zum Beispiel das Lied Schokolade von Deinen Freunden. Im Dezember haben wir Lieder über Weihnachten gesungen. Wenn jemand Geburtstag hat, singen wir natürlich das Lied Alles Gute zum Geburtstag. Mit dem Singen wiederholen wir Vokabeln und genießen auch.

Wir lesen zurzeit ein deutsches Buch mit dem Titel Überfall in Mannheim. Die Hauptfigur ist Paul Sommer. Er ist das Opfer von einem Raubüberfall in der Bank am Paradeplatz. Er liegt im Krankenhaus und er erinnert sich an nichts. Ich bin wirklich gespannt, wie das Buch endet.

Oft machen wir am Anfang der Deutschstunde auch Gymnastikübungen. So lernen wir z.B. die Körperteile und entspannen uns.

Letztes Jahr hat jeder seine Lieblingsschokolade in die Schule mitgebracht. Wir hatten nämlich eine Schokoladenverkostung. Wir haben viele Schokoladensorten probiert und sie bewertet. Dieses Jahr planen wir Pfannkuchen zu verkosten.

Mit diesen interessanten Sachen macht das Deutschlernen viel mehr Spaß.

Vita Felc, 2. b

Kapljice, Mojca Pregelj, 1. č

Ticket nach Berlin

»Ticket nach Berlin« ist eine Abenteuerspielshow, mir der wir unsere Deutschkenntnisse zu verbessern versuchen. In der Show werden sechs junge deutsche Studenten in zwei Teams aufgeteilt. Team Süd und Team Nord versuchen, so schnell wie möglich nach Berlin zu kommen, indem sie verschiedene Aufgaben erfüllen und Tickets für die deutsche Hauptstadt sammeln. Wenn sie verschiedene deutsche Orte besuchen, lernen die Reisenden die deutsche Kultur kennen und bereichern oft auch ihren Wortschatz mit komplexeren Wörtern. Sie beschreiben, was sie an Deutschland besonders fasziniert und wie sie die besuchten Bundesländer erleben.

Habt ihr gewusst, dass es in Niedergründau in Hessen einen Traditionssport mit dem Namen Seifenkistenrennen gibt? Zwei Teams mit je 7 Mitgliedern kämpfen um den Sieg. 4 Mitglieder fahren die Seifenkiste und 3 schubsen die anderen an. Die erste Kiste, die die Ziellinie erreicht, gewinnt. Dies ist nur ein Beispiel. Wenn man sich mehrere Folgen anschaut, kann man viel Neues erfahren und deutsche Sitten kennenlernen. Ich finde die Show ziemlich gut für junge Deutschlernernde, weil sie ihnen einen schnelleren Fortschritt in den Sprachkenntnissen ermöglicht. Nicht nur das, sondern man kann auch von zu Hause etwas Neues über ein anderes Land und die dortige Lebensweise lernen.

Interesse? Hier ist der Link: <https://learngerman.dw.com/de/c-55320903>

Robert Stoyanov, 4. b

Was gibt es Neues? – Logo!

Beim Deutschunterricht beschäftigen wir uns nicht nur mit dem Lehrstoff, sondern machen wir auch andere interessante Dinge. Eins von ihnen sind Logo Nachrichten, eine ZDF- (Zweites Deutsches Fernsehen) Nachrichtensendung für Kinder, die seit 1989 in Betrieb ist. Da werden wichtige aktuelle Ereignisse aus der Welt präsentiert. Oft werden Themen auf eine einfachere Weise vorgestellt, so dass wir sie verstehen können. Im Unterricht schauen wir uns zuerst die Nachrichten an und sprechen dann über die Themen: Politik, Corona-Regeln, Wetter, Schule, Sport. Die Themen sind sehr vielfältig.

Logo Nachrichten sind ein sehr brauchbares Hilfsmittel zum Deutschlernen. Interesse? Hier ist der Link: <https://www.zdf.de/kinder/logo>.

Nik Gregorič, 4. b

Briefe schreiben? – Ja, gerne.

An Gegenstände? – Warum nicht.

Liebe Badewanne!

Ich möchte dir sagen, dass ich dich nicht mehr brauche und ich werde dich durch eine Dusche ersetzen. Ich schreibe dir diesen Brief, um dir »auf Wiedersehen« zu sagen.

Du warst eine gute Badewanne, ich hatte dich 20 Jahre und wir sind zusammen aufgewachsen. Erinnerst du dich, als ich dich 2 Stunden geputzt habe und du hast wie nie zuvor gegläntzt? Und ich liebte es, samstags ein Bad zu nehmen. Du warst gerade lang genug für mich, um unter Wasser zu tauchen. Oh, das waren die besten Zeiten!

Nächste Woche beginne ich mit der Badezimmerrenovierung. Wo du jetzt stehst, dahin kommt eine tolle Dusche. Da kann ich schneller duschen und weniger Wasser verbrauchen und das ist umweltfreundlicher.

Ich möchte dir nochmals für alle schönen Momente danken. Wir sehen uns nicht mehr, aber ich werde dich nicht vermissen!

Liebe Grüße,
deine Pepka

Eliza Felc, 3. b

»Samo znanje ni dovolj. Profesor mora dijakom posredovati še drugačno dobo, in sicer narodno zavest, vrednote, etični naboj, empatijo, sposobnost pravičnega odločanja v različnih situacijah in ostale veščine, ki niso nujno povezane z znanjem. Mislim, da smo pri vseh profesorjih poleg znanja dobili tudi to.«

Franc Koren, specialist internist–pulmolog,
šolo obiskoval med letoma 1973 in 1977.

Lieber Schreibtisch,

Es sind schon fünfzehn Jahre, seit ich dich kenne. Seit dem ersten Moment hast du mir immer einen Platz zum Lernen, Zeichnen, Schaffen, Denken und Schreiben angeboten. Du hast auch einige Schubladen, wo meine wichtigsten Sachen ein Zuhause gefunden haben. Wir verbrachten viele Momente zusammen. Und nach all dieser Zeit hast du dich sehr verändert. Du bist so viel bunter geworden mit all diesen Aufklebern und so viel erwachsener mit all diesen Zeichnungen. Vielleicht bist du zu auffällig geworden. Und du bist auch nicht so unschuldig, wie es scheint. Erinnerst du dich, als du mich auf den Kopf geschlagen hast? – Ja, das hat weh getan. Doch alles hat irgendwann ein Ende. Ich ziehe in meine neue Wohnung und da wird es keinen Platz für dich geben. Also muss ich dich hier lassen. Ich hoffe, dir wird es gut ergehen.

Julija Kovač, 3. b

Liebes Regal!

Wie geht es dir? Bei mir gibt es nichts Neues. Ich habe zu viele Verantwortungen und ich muss für die Schule lernen. Aber das ist nicht der Grund, warum ich dir diesen Brief schreibe. Ich muss dir etwas Wichtiges sagen. Ich muss dich ersetzen. Eine Tür ist kaputt und die Farbe verblasst. Ich habe ein anderes, viel schöneres Regal gefunden und es kostet nicht viel Geld. Es tut mir leid. Auf Wiedersehen, alter Freund.

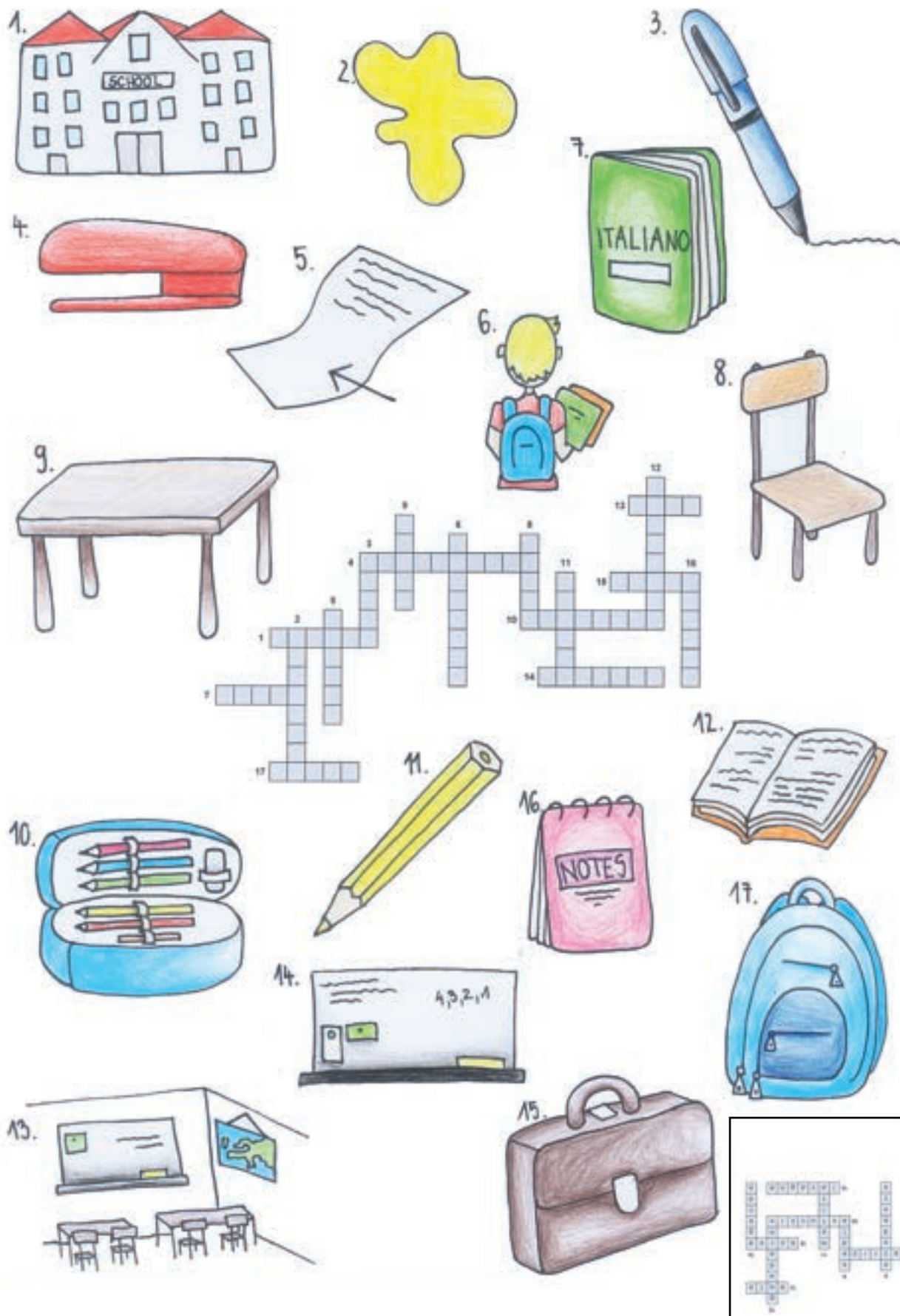
Anel Abdijanović, 3. b

Voda, Neja Kokošin, 1. č

Oggetti della scuola

To koristno dejavnost lahko združite z učenjem jezika. Tinkara Lavrenčič in Ela Mislej iz 1. a sta 17 italijanskih besed povezali v križanko z naslovom SCUOLA.

Apprendre en temps de pandémie

Le 13 mars 2020 les écoles ont fermé pour 2 semaines à cause de la Covid. On pensait qu'apprendre à distance était comme des vacances et on était heureux. Mais ces deux semaines sont devenues deux mois et l'apprentissage à distance n'était pas facile.

Au début, on devait faire la plupart des études seuls. Les professeurs envoyaient les tâches et nous les renvoyions terminées. Avec le temps, on a commencé à avoir des leçons par visioconférences sur Zoom ou Skype. Toutes les choses étaient très désorganisées.

En octobre 2020, quand les écoles ont fermé pour la deuxième fois, le travail est devenu plus organisé. On a commencé à utiliser le système Teams pour toutes les choses : visioconférences, tâches et communication générale.

Le confinement a eu quelques avantages. L'apprentissage en ligne a permis aux élèves de travailler à leur rythme. On a développé des compétences comme par exemple la discipline, l'organisation de son temps, l'utilisation des TICE (Technologies de l'Information et de la Communication pour l'Enseignement) et d'autres choses encore. On a aussi appris à étudier seuls.

Mais il y a eu beaucoup d'inconvénients. Pour le travail on a dû avoir un ordinateur et une bonne connexion Wi-Fi que tout le monde n'avait pas. Une difficulté était de bien utiliser les TICE. D'abord on a dû apprendre à les utiliser et puis l'apprentissage pouvait être meilleur. Un autre aspect négatif est que nous étions seuls tout le temps, nous n'étions pas avec nos amis et nos camarades et en conséquence, les jours sont devenus ennuyeux et identiques. L'apprentissage à distance n'était pas bon en ce qui concerne la santé parce qu'on a passé trop de temps sur l'ordinateur et devant les écrans.

Nisja Vrčon, 3. b

C'était le 13 mars 2020 quand on a annoncé la fermeture des écoles en Slovénie. Nous avons dû rentrer à la maison et l'école à distance a commencé. Au début c'était très intéressant parce que le matin nous pouvions dormir et les cours étaient plus lents. L'après-midi je m'entraînais dans mon club.

Après trois semaines tout est devenu compliqué car on a annoncé la pandémie en Slovénie. Tout a fermé, nous n'avons pas pu aller à l'extérieur et je n'ai pas vu mes amis. Nous étions coincés dans nos maisons et nous attendions.

Après quelques temps, l'école à distance est devenue ordinaire. Nous devons suivre les cours, faire les tâches et il y a eu plus de contrôles et d'interrogations orales. Mais je ne pouvais pas effectuer toutes les tâches quand je n'avais pas d'ordinateur ou quand la connexion n'était pas bonne ou quand je n'étais pas motivée parce que tous les jours étaient identiques. C'était très difficile mais j'ai pu développer une routine pour apprendre. Je suis devenue disciplinée et j'ai appris à étudier seule.

C'est 2022 et la situation devient calme. Je suis heureuse que tout soit fini.

Nena Črnigoj, 3. b

Kako razmišljate? Logično, kajne?

V tem šolskem letu sta dijakinji Mojca Pregelj iz 1. č in Jana Likar Ivanov iz 3. a na državnem tekmovanju iz logike dosegli izjemen uspeh. Pod mentorstvom Matjaža Trošta, njunega učitelja matematike, je Mojca prejela srebrno, Jana pa zlato priznanje. Oba dosežka pomembno bogatita zbirko priznanj z državnih tekmovanj na naši šoli. Učitelji se trudimo, da bi dijakom omogočili udeležbo na različnih tekmovanjih in natečajih, saj ti mladim omogočajo, da pokažejo svoje znanje in talente.

Mojco in Jano smo povprašali o njunih začetkih, o nalogah, ki čakajo tekmovalce iz logike, in kaj jima dosežek pomeni.

Zakaj in od kdaj vaju privlačijo naloge s področja logike?

Mojca: Že ko sem bila majhna, sem rada reševala miselne naloge. Bile so mi zabavne, z njimi sem si krajšala čas.

Jana: Naloge iz logike me privlačijo, že odkar se spominim. Všeč so mi, ker zanje ni potrebno nobeno posebno znanje, samo logično sklepanje. Ko sem bila mlajša, so mi bile zabavne, ker so bile drugačne od nalog v šoli, sedaj pa jih rada rešujem tudi zato, ker so mi v izziv. Poseben čar začutim, ko nalogo rešim in se na koncu vse logično postavi na svoje mesto.

Je reševanje tovrstnih nalog zelo drugačno od drugih matematičnih izzivov? Kako se lotita reševanja teh nalog?

Mojca: Zdi se mi, da večina nalog ni ravno povezana z matematiko, temveč bolj z razmišljanjem. Če ti matematika ne gre ravno najbolje, ni nujno, da pri tekmovanju iz logike ne boš uspešen.

Jana: Logične naloge so precej drugačne od matematičnih, pri logiki gre večinoma za razmišljanje in preverjanje različnih možnosti, iskanje podobnosti. Pri matematičnih nalogah pa je po navadi pomemben postopek in

različni izračuni. Zdi se mi, da sem pri logiki manj omejena s pravili, ki jih je pri matematiki veliko.

Tekmovanje vsebuje tudi veliko lingvističnih nalog, ki od vas zahtevajo visoko stopnjo bralne pismenosti in obvladanja jezika. Kako vama sicer pri pouku ležijo jeziki?

Mojca: Na tekmovanju mi grejo jeziki običajno najslabše. Pred teboj je jezik, ki ga prvič vidiš. S pomočjo posameznih že prevedenih besed moraš nato ugotoviti pravilo za ta jezik in prevesti nekatere nove besede. Pri pouku pa sicer nimam težav z jeziki.

Jana: Jeziki mi grejo kar dobro, je pa kar precejšnja razlika med nalogami pri logiki in jeziki v šoli. Pri logiki so mi po navadi lingvistične naloge najtežje, je pa zato moje zadovoljstvo toliko večje, kadar pravilno rešim nalogo.

Zagotovo pri reševanju nalog naletita na izzive. Kako se z nalogo/s težavo soočita, ko ne najdeta takojšnjega odgovora? Kakšne misli vama takrat rojijo po glavi?

Mojca: Če mi nekaj ni takoj jasno, to pustim. Naprej se osredotočim na druge naloge, kjer mi je pot takoj razvidna. Šele pozneje se vrnem k nalogi, ki mi je v izziv. Takrat večkrat preberem navodilo in poskusim razumeti, kaj naloga od mene sploh zahteva. Tudi če naloge še vedno ne razumem, poskusim vsaj nekaj napisati. Če mi ob zaključku ne ostane več veliko časa in naloge še nisem rešila, postanem nekoliko nemirna. Takrat se skušam umiriti in nalogo rešiti do konca.

Jana: Če naloge ne znam rešiti takoj, začnem običajno reševati naslednjo in se k nerešeni vrnem pozneje. Pomembno je, da se umirim in grem skozi nalogo počasi in postopoma, brez panike. Ko preverim vse možnosti, a naloge še vedno ne znam rešiti, rešitev ugibam. Včasih tudi to deluje.

Prejem takega priznanja na državni ravni je velik dosežek. Kaj vama to pomeni? Kakšne načrte imata z logiko v prihodnje?

Mojca: Zelo sem vesela, da mi je uspelo priti na državno raven in doseči srebrno priznanje. V osnovni šoli mi je do tekmovanja na tej ravni vedno zmanjkala le ena ali dve točki. Tekmovanja se vedno udeležim in se ga bom zagotovo tudi prihodnje leto.

Jana: Zelo sem ponosna nase, da sem dobila priznanje. Tako mi logika ni le v zabavo, ampak sem pri tem tudi zelo uspešna. Uspehi na tekmovanjih mi pomenijo več kot tisti v šoli, saj vanje vložim več truda in tudi naloge so težje. Tekmovanja sem se do sedaj udeležila vsako leto in se ga nameravam tudi v prihodnje.

Z dijakinjama sem se pogovarjala Urška Kompara
Žvokelj, prof. mat. in rač.

Svet matematike skozi oči pilonovcev

UNESCO je novembra 2019 razglasil 14. marec za Mednarodni dan matematike. Na ta dan v sodelovanju z Mednarodno matematično unijo vsako leto po vsem svetu potekajo matematično obarvani natečaji in drugi dogodki pod izbrano skupno temo.

Pri Društvu matematikov, fizikov in astronomov (DMFA) Slovenije so se tudi letos pridružili mednarodnemu praznovanju z izvedbo likovnega natečaja, na katerem so tokrat iskali najlepšo in najbolj domiselno matematično tablo, ki so jo popisali in porisali učenci in učenke v osnovnih in srednjih šolah. Matematik Andrej Bauer je v intervjuju za *Delo* (18. 11. 2021) dejal: »Matematika je podobna umetnosti, predvsem zaradi kreativnosti in dejstva, da zahteva veliko truda, da jo usvojiš.« Da sta za dobre rezultate potrebna trud in vztrajnost, dobro vedo tudi pilonovci, ki na matematičnih tekmovanjih dosegajo tako srebrna kot tudi zlata priznanja. Letošnji Mednarodni dan matematike je potekal v duhu slogana Matematika združuje. Matematika ne združuje le števil, geometrije in logike, ampak tudi ljudi različnih starosti, jezikov, verstev in drugih prepričanj, različna znanstvena in umetniška področja ter različne šolske predmete. Tu lahko dobijo svojo priložnost tudi dijaki, ki morda niso tekmovalci ali nimajo odličnih ocen pri matematiki, imajo pa veselje do ustvarjanja in jim lahko matematiko na ta način približamo z drugega zornega kota. Tako so lahko uporabili vso svojo domišljijo in likovne spretnosti.

O ustvarjalnosti v matematičnem razmišljanju Bauer pravi: »O matematiki, ki se jo učimo v srednji šoli, bi lahko rekli, da gre bolj za učenje receptov. Gordon Ramsay ne kuha samo po naučenih receptih, ampak dodaja ustvarjalnost, ki jo lahko potem okusite in opazite razliko v primerjavi z jedjo, ki ste jo skuhalo slepo po receptu. Pri matematiki žal ta ustvarjalnost ostane ljudem nevidna. Ker je abstraktna. Težko jo je prikazati. Izjemno kreativna je. Po eni strani zato, da poiščete originalno rešitev obstoječega problema, po drugi za ustvarjanje nove matematike. Ima tudi srečo, da se razvija vnaprej. Matematiki pogosto ustvarjajo, pa še zdaleč ni jasno, kako se bodo njihovi rezultati aplicirali. Včasih se ljudje sprašujejo, koliko stane matematika, zakaj plačujemo ljudi, da delajo stvari, ki jih nihče ne razume. Zgovoren primer: od nekdaj se ukvarjamo s praštevili, že stari Grki so se. Dolgo ni nihče znal povedati, kaj bi s tem. Pred nekaj desetletji pa so s pomočjo praštevilske faktorizacije razvili kriptografske protokole, varnostne protokole na internetu za poslovanje z bančnimi karticami. V trenutku so bili poplačani vsi matematiki, ki so se kdaj ukvarjali s praštevili. Investicija v matematiko je dolgoročna, nenapovedljiva, ampak ideje imajo lahko zelo veliko moč in so zelo pomembne.«

Alenka Močnik, mag. mat.

Ustvarjanje 4. č ob mednarodnem dnevu matematike

Šola v zrcalu časa ali vprašanje za milijon dolarjev

Če kdo, potem se ob letošnjem naslovu počutim nagovorjena prav jaz. Na naši šoli sem najprej preživljala svoja srednješolska leta. Čeprav bo lahko vsak, tudi »nematematik«, znal sešteti ena in ena in ob naslednjem podatku prišel do mojih let, naj se vseeno pohvalim, da sem sprva gimnazijo obiskovala v prejšnji stavbi, sedanjí glasbeni šoli; malo pred maturo pa smo prav vsi dijaki pomagali pri selitvi na Police. Še danes mladi in ponosni gledamo s fotografije prvih maturantov na takratni novi šoli, ki visi na hodniku ob vhodu.

Minilo je par let in že sem se znašla na istem mestu, tokrat malo drugače. In presenečena spoznala, da me ne navdušuje le matematika, temveč tudi odpiranje tega sveta najstnikom. Želja, da bi vsak od njih malo pokukal v ta čudoviti skrivnostni svet, ki mu ni konca, in se čudil njegovi urejenosti in skladnosti, pa tudi nedoumljivosti. Videl, se spraševal, odkrival, vztrajal ... Ne uspe vedno in povsod, a vendar vsakokrat znova velja: enostavno lepo je videti rast. Iz negotovosti v odločenost slediti cilju, iz otroka v moža ... Bila sem poleg.

Dijakom privoščim uspehov, ki pa jih ni brez radovednosti, zato zdaj že tradicionalna nagradna uganka ali vprašanje za milijon.

Naftni mogotec z Bližnjega vzhoda je slišal, da naša šola praznuje 70 let, zato mi je velikodušno ponudil 70 milijonov za naslednjo igro: Igro začnem jaz, nato si poteze izmenjujete. V vsaki potezi vsak od naju naenkrat (samo začasno, za potrebe igre) vzame bodisi 1, bodisi 2 ali pa 3 milijone. Izgubi tisti, ki mu v zadnji potezi ostane 1 milijon. Če se bo igra zaključila tako, da bo v zadnji potezi 1 milijon ostal mogotcu, ga zares podari šoli.

Kakšno strategijo naj izberem, kako naj torej igram, da zagotovo, ne glede na to, kakšne poteze bo vlekel mogotec, pridem do milijona?

Odgovore z utemeljitvijo pošljite na naslov: tadeja.kobal@ss-venopilon.si. Prvi pravilni odgovor bo nagrajen (ne bo 1 milijon dolarjev).

Z letošnjim koledarskim letom se projekt NA-MA POTI formalno končuje. Ostaja pa stremljenje k novim izzivom in odkrivanju neznanega.

dr. Tadeja Kobal

Ustvarjanje 1. a ob mednarodnem dnevu matematike, marec 2022

Ustvarjanje 2. č ob mednarodnem dnevu matematike, marec 2022

Igrače skozi čas

Igra je stara toliko, kolikor je staro človeštvo. Otroku predstavlja najosnovnejšo dejavnost v predšolskem obdobju, s katero se fizično in duševno razvija. Pri tem pa imajo pomembno vlogo tudi igrače. Te so v najširšem smislu lahko vsak predmet, ki ga otrok uporablja pri igri in pomaga sooblikovati njegovo igro. Otroci radi raziskujejo okolje, svet okoli sebe, za to pa so dovolj čisto enostavni predmeti, kot so list papirja, lesena kocka, guma ... Čeprav se nam mogoče ne zdi, da so ti predmeti igrače, saj z navadnim kosom lesa nimamo kaj veliko početi, otroku to predstavlja igračo, s katero spoznava okolje. Stvari prijema, jih okuša, vonja ... Igra je za vsakega otroka najpomembnejša dejavnost, ki ji posveča tudi največ svojega časa. A ni bilo vedno tako.

V času naših dedkov in pradedkov so bili otroci veliko bolj in hitreje vključeni v delo, kar je pomenilo, da je bilo časa, namenjenega igri, malo. Otroci so delali in pomagali doma, na poljih in njivah ter obiskovali šolo. A so kljub temu vedno našli urico ali dve, da so se lahko igrali. Če je bilo vreme lepo, so se igrali zunaj, se lovili okoli hiše, se igrali skrivalnice in slepe miši. V tistih časih so bile družine številčne. Skupaj so se igrali vsi otroci iz soseske. Deklice so si na travnikih delale venčke iz marjetic, dečki pa so si čas, ki so ga preživeli na pašnikih med pasenjem živine, krajšali z guganjem na preprostih lesenih gugalnicah. Pozimi niso imeli smuči ali sani, da bi se z njimi spustili po bližnjem hribu. Le kepali so se ter delali snežake in igluje. Mrzle zimske večere so si krajšali s petjem in plesom, pred spanjem pa so si pripovedovali razne zgodbe, ki so si jih izmišljevali sproti, saj knjig ni bilo veliko, sploh pa ne otroških. Doma večinoma niso imeli veliko denarja, da bi si lahko kupovali igrače, teh v tistih časih tudi ni bilo na pretek. Otroci so se znašli in si igrače tudi sami naredili. Bili so bolj povezani z okoljem, zato so si igrače največkrat izdelovali iz naravnih materialov. Pred hišo so si s kosom krede na tla narisali ristanc, ob potokih pa so si postavljali razne mostičke in mlinčke iz drevesnih vej. Čas so si tako krajšali z doma narejenimi igračami, kot so lesene kocke, ki so jih nato okrasili in porisali z barvicami. Sami so si naredili tudi družabne igre. Ko sem pri babici na obisku, se tudi midve še vedno igrava z doma narejeno družabno igro Mlin. Na list papirja nariševa šahovnico, vzameva pest fižola ali koruze in tako poskušava postaviti tri fižolčke v vrsto ali pa druga drugi to preprečiti.

Žoge so bile narejene doma, iz blaga. Deklice so se igrale tudi s punčkami iz cunj. Starejša dekleta so jih sešila kar sama ter jim naredila oblekice in par copatk. Doma imamo še vedno staro punčko iz cunj, s katero se je igral moj oče. Ker pa ni bilo dovolj denarja, da bi vsakemu otroku kupili drugačne, nove igrače, so se igrali z igračami, ki so bile tako rečeno pri roki.

V moderni družbi pa večkrat slišimo izraza »igračke za deklice« in »igračke za dečke«. Igra dečkov in deklic se pogosto res razlikuje, a s starostjo se razlike še povečujejo. Omenjene pa večinoma nastajajo zaradi vplivov okolja (stereotipi, mediji, vzgoja ...). Sama sem se kot majhna deklica raje igrala z avtomobili, pa čeprav smo doma imeli na tone punčk. Zdi se mi prav, da se otroci igrajo z različnimi igračami, saj tako razvijajo številne in raznolike spretnosti. In nič ni narobe s tem, če se dečki igrajo v kuhinji, prav tako pa se deklice lahko igrajo z orodjem.

Današnji otroci imajo v primerjavi z otroki nekoč na voljo zelo veliko raznovrstnih igrač. Pogosto jih imajo v svojih omarah celo preveč, tako da nanje včasih tudi pozabijo. Poleg tega pa dandanes pametne naprave velikokrat nadomeščajo klasične igrače. Otroci si jih želijo, saj si nanje lahko vsak dan naložijo različne igre in razne animirane filme. Seveda ni nič narobe z gledanjem risank, igranjem videoigric, vendar naj bodo starši pozorni, da so te primerne starosti otrok, predvsem pa naj pazijo, da čas, preživet pred ekrani, ne bo predolg. Vsebine risank so lahko tudi zelo poučne. Obstajajo določene animirane risanke, pri katerih lahko sodelujejo tudi otroci, tako da risank ne samo gledajo, ampak poleg še razmišljajo, se učijo novih besed ali pa so celo fizično aktivni. Velikokrat se zgodi, da so junaki risanih filmov med otroki zelo priljubljeni, zato se njihove podobe izkorišča tudi v komercialne namene in jih tako najdemo v obliki različnih iger in igrač. Risanka je že sama po sebi zelo dobra reklama, ki tudi sooblikuje otrokovo željo po igračah.

Otroci nekoč in otroci danes, vsi se in so se radi igrali, le da vsak na svoj način in z igračami, ki so jim bile oziroma so jim na voljo.

Menim, da nam v našem domačem okolju manjka »zamenjalnica« ali tako imenovana izposojevalnica igrač. Iz lastnih izkušenj vem, da se lahko otroci zelo hitro naveličamo igrač, potem pa se nam v sobah naberejo kupi pripomočkov za igro, na katere smo že pozabili. V izposojevalnico bi tako otroci prinesli igrače, ki so se jih naveličali, in jih zamenjali za zanimivejše. Tako bi igrače raznih generacij vedno krožile in nas opominjale na to, da nam materialne dobrine ne prinašajo sreče in zadovoljstva.

Zoja Volk, 2. e

Viri:

Terbižan, M. (2021). *Predavanja v okviru strokovnega modula Igre za otroke*. Osebni zapiski.

<https://otroski.rtvsl.si/infodrom/prispevek/3025> (Dostopno dne: 15. 3. 2022)

http://pefprints.pef.uni-lj.si/1336/1/Diplomska_naloga_-Mojca_Simoni%C4%8D.pdf (Dostopno dne: 12. 3. 2022)

Le zakaj potrebujemo toliko ur glasbe?

Ko sem prvič na urniku videla uro glasbe in klavirja, sem malo »zavila z očmi«. Nikoli nisem marala niti teoretičnega dela glasbe niti otroških pesmic. Čeprav sem se vpisala na vzgojiteljsko šolo, v glasbi nisem videla smisla. Otroške pesmice so se mi zdele smešno lahke. Le zakaj bi potrebovala znanje o tem, kako je neka pesmica zgrajena. Pesmica je pesmica, zakaj bi bilo pomembno, kolikšen obseg tonov ima?

Potem pa so, kot bi mignil, minila štiri leta, v katerih se je nabralo več kot sto ur klavirja in skoraj trikrat toliko ur pouka take in drugačne glasbe. Na prvi pogled čisto preveč, vendar pa sedaj končno razumem pomen glasbe v otrokovem življenju.

Glasba za otroke ni najlažja stvar. Pozoren moraš biti na tisoč in eno stvar, kar pomeni, da ne moreš samo odpreti pesmarice in otrok naučiti prve pesmi, ki jo zagledaš. Pri izbiri je treba upoštevati veliko dejavnikov, od dolžine pesmice in zahtevnosti besedila do višine tonov in teme pesmice. Pomisliti je treba tudi na starost otrok, saj je od nje odvisen način motivacije. Da pa res obvladamo glasbeno didaktiko, smo dokazali s samostojnimi nastopi, pri katerih smo sami morali otroke naučiti pesmico. Sicer so otroke predstavljali naši sošolci, vendar je sama priprava na nastop vzela veliko časa in vaje.

Tudi pri pouku klavirja profesorice poskrbijo, da nam ni dolgčas. Mnogim pesmicam sami napišemo spremljavo. Seveda nismo igrali samo otroških pesmi, temveč tudi skladbe različnih glasbenih zvrsti. Meni so klasične prav prirasle k srcu.

Sedaj na otroške pesmice gledam nekoliko drugače. Priznam, da sploh ni tako slabo igrati in peti teh pesmic. Glasba je res pomemben del življenja, ne glede na to, ali boš vzgojitelj ali ne. Dokopala pa sem se tudi do naslednje modrosti: Tudi če se nam na začetku nekaj zdi nesmiselno ali nam preprosto ni všeč, je prav, da temu damo priložnost. Mogoče odkrijemo svoje skrite talente ali samo nekaj, kar nas osrečuje.

Teja Kodrič, 4. d

»Slovenci imamo glasbeno kulturo vrojeno v gene. V vrtcih, osnovnih in nekaterih srednjih šolah imamo možnost za sistematično glasbeno vzgojo, saj je glasba v kurikulum umeščena kot obvezni predmet. Pri pouku glasbe je lahko vsaka ura glasbe koncert v malem. Te priložnosti je treba negovati in jih razvijati.«

dr. Bogdana Borota, redna profesorica za didaktiko glasbe na Pedagoški fakulteti Univerze na Primorskem, šolo obiskovala med letoma 1976 in 1980.

Tisoč odtenkov športa

»Ne morem se poistovetiti z lenimi ljudmi. Ne govorimo istega jezika. Ne razumem ga in nočem ga razumeti.«

(Kobe Bryant)

Kadetkinje ND Primorje proti NK Olimpija, oktober 2021

Šport povezuje otroke, najstnike, odrasle in tudi starejše prebivalce. Je pomemben spremljevalec naših življenj. Predstavlja zabavo in sprostitve ter daje priložnost, da odmislimo težave in se posvetimo sebi. Nekatere žene k novim ciljem, drugim krajša čas ali ga zapolni. Fizična dejavnost vpliva na splošno dobro počutje, z njo tudi ohranjamo športno postavo. Zaradi naših izjemnih športnikov, ki se postavljajo v sam svetovni vrh in za katere navijamo na njihovih vsakoletnih tekmah, je šport tudi naš ponos. Gibanje biti moralo biti vodilo življenja vsakega izmed nas.

Kot mladi športniki, nogometašici, mi aktivnost predstavlja del moje identitete. Šport je moj jezik. Za vedno mi bodo v spominu ostale besede mnogih, ko sem pričela s treningi. Dejali so: »Nogomet ni šport za dekleta.« Res ni toliko nogometašic kot nogometašev, ampak ali to pomeni, da dekleta ne bi smela trenirati športov, ki so »fantovski«, in obratno? Če pomislim, kaj vse mi je nogomet, ki ga treniram že šesto leto, prinesel, sem vesela, da sem vztrajala pri svoji odločitvi.

Dobila sem nove prijatelje, spoznala sem sebe. Vem, kaj lahko dosežem, naučila sem se motivirati, sprejeti poraz, vztrajati ... Nogomet me je osebno oblikoval.

Šport mi sicer vzame veliko časa, a ga preživim z enako mislečimi in na zdrav način. Poleg tega si prav zaradi mnogih vsakodnevnih aktivnosti znam organizirati čas. Šola nalaga mnogo obveznosti in če pri njihovem opravljanju nisi vesten, te lahko kaj hitro »zasuje«. Sama največ obveznosti opravim že pred treningom, saj sem po njem mnogokrat izmučena. V času tekem in turnirjev pa je na sploh potrebna še večja disciplina. A za dobre rezultate je treba vztrajati in se odpovedati mnogim drugim stvarim, obenem pa izkoristiti vsak trenutek v polnosti. Pri usklajevanju vseh šolskih obveznosti in športa mi je v veliko pomoč status športnika, ki mi omogoča, da si sama izberem datume spraševanj, kar pa zahteva odgovornost in disciplino. Včasih se je treba odločiti, kaj ti je bolj pomembno, kaj ti je prioriteta.

Nogomet je skupinski šport, pri katerem je pomembno, da delujemo kot ekipa in si delimo poraze in zmage. Čar ekipnih športov je sodelovanje, saj sam ne dosežeš ničesar. Pogosto so tekmovanja tista, ki te še posebej motivirajo, da postaneš še boljši in močnejši. Tekma je najslajša takrat, ko zmagamo na borben način. Je nagrada za trud, ki ga vložiš v treninge, in dokazilo za vztrajnost. S težjimi nasprotniki si nabereš veliko novih izkušenj. Cilje si je treba zastavljati postopoma, obenem pa poslušati svoje telo. Rezultat kljub vsemu ne sme postati prioriteta.

Četudi zmage prinesejo velik zagon, pa športnikova pot ni ves čas posuta samo s cvetjem. Pridejo dnevi, ko ti enostavno ne gre. V slabo voljo te spravijo nepotrebne napake, želja po tem, da se dokažeš, pa ti ne uspe, pa tudi ljudje okrog tebe. Soočaš se s poškodbami, stresom in napetostmi v ekipi. Prav zato sta ključnega pomena ogrevanje in raztezanje. Tudi pomanjkanje spanja lahko vpliva na športne poškodbe.

Pri ekipnih športih so najbolj ogroženi gležnji, tenisači se pogosto srečujejo s poškodbami ram, kolen in komolcev, smučarji pa kolen in hrbta. Rehabilitacija je odvisna od vrste in stopnje poškodbe. Pri tem je treba upoštevati navodila stroke, saj se sicer poveča možnost nastanka novih poškodb. Poleg fizičnih poškodb so tu še psihološke, ki vplivajo na samozaupanje in strah pred ponovno poškodbo. Pojavljajo se dvomi zaradi nedoseganja želenih rezultatov, sledi lahko tudi konec kariere. Menim, da je treba dati vse od sebe, da nas poškodba ne zaustavi. Po njej se lahko vrnemo še boljši, tako fizično kot psihično. Seveda pa je od vsakega posameznika odvisno, kako se bo s preprekami spopadal.

Ustrezna prehrana spada med pomembne dejavnike športnih uspehov. Vpliva na rast in razvoj, pa tudi na zmožnost opravljanja visokointenzivnih treningov. Daje nam energijo in je ključna pri vzgoji uspešnega in zdravega športnika. Zato je treba posegati po pestri in uravnoteženi prehrani, ki vključuje ustrezno razmerje med kompleksnimi ogljikovimi hidrati, beljakovinami in zdravimi maščobami, s tem pa pomembno vpliva na kakovost treningov. Prehrano mora športnik ustrezno načrtovati glede na pogostost in intenzivnost treningov ter pri tem zagotoviti ravnovesje med zaužito in »pokurjeno« energijo. Poleg hrane je telesu treba zagotoviti tudi ustrezno hidracijo in počitek.

Občutek, da se večina mladih dovolj giblje, je lahko zelo varljiv. Všeč mi je, da se mladi podijo za žogo, igrajo skri-valnice ali skačejo s kolebnico. Večina mojih prijateljev je aktivnih športnikov, obstajajo pa tudi mladi, ki večino svojega časa preživijo pred zasloni. Pred milijoni let so naši predniki uspeli preživeti le z ustrezno prehrano in dobro telesno pripravljenostjo, danes pa je mnogim muka že krajši sprehod.

Razmišljanje o športu me je popeljalo skozi mojo nogometno pot. Pisala sem o enem izmed najpomembnejših spremljevalcev v svojem življenju. Vesela sem, da se lahko gibljam. Z gibanjem ustvarjam harmonijo telesa in duha, se zabavam in sprostim. Daje mi možnost novih poznanstev in me motivira. Lepo mi je živeti.

Lia Bajec, 2. d

Tek na Malo goro, junij 2021

Zoja Volk, zorenje skozi gib

12. mesto na kvalifikacijah za državno prvenstvo kategorija ženske članice solo hip-hop, januar 2022

Kdo si in s katerim športom se ukvarjaš?

Sem Zoja Volk, dijakinja 2. letnika Predšolske vzgoje na Srednji šoli Veno Pilon Ajdovščina. Moja strast je hip hop ples.

Kdo je tvoj vzornik?

Moj vzornik je moj prvi trener. Ko sem postala del član-ske skupine, ki jo je vodil, sem prav od njega prejela veliko novega znanja, spoznala sem različne načine iz-ražanja ter se zavedela, kaj vse lahko naredim s svojim telesom.

Kaj ti je pri plesu najljubše?

To, da se lahko izražam brez besed. S telesom, ki se usklajeno giblje, ustvarjam svoj pogled na svet.

Kaj je tvoj največji dosežek?

Nastop na evropskem prvenstvu leta 2021.

Kaj je tvoj življenjski cilj?

Da me svet ne bi pozabil. Rada bi pustila pečat, po kate-rem bi se me spominjali.

Kaj pomeni biti vedoželjen v plesu? Si vedoželjna tudi sama?

Poizkusiti čim več novih tehnik, novih korakov, novih sti-lov ter se naučiti čim več novih stvari. Ter biti zvedava celo življenje. Mislim, da sem zelo vedoželjna. Rada se vključujem v različne delavnice in se poizkušam od vsa-kega trenerja nekaj novega naučiti. Mislim, da je za vsa-kega, ne samo športnika, zelo pomembno, da odprtih misli sprejema nova znanja.

Želiš svoje znanje širiti med mlajše generacije?

Pravzaprav ga že širim. Sodelujem in vodim različne plesne delavnice za mlajše. Želim, da pomen plesa za skladnost telesa in duha občutijo tudi mlajši.

Zoja, na tvoji plesni poti ti želim veliko uspeha. Ver-jamem, da svetu puščaš pomembne sledi.

Z Zojo sem se pogovarjala Maja Renčelj, 2. č.

Marcel Skok, vedoželjni športnik

Na štartu dirke Gent-Wevelgem, marec 2022

Kdo si in s katerim športom se ukvarjaš?

Sem Marcel Skok, dijak 2. letnika Predšolske vzgoje. Ukvarjam se s kolesarstvom, predvsem s cestnim kolesarstvom, preizkusim pa se rad tudi v drugih disciplinah tega športa.

Kdo je tvoj vzornik?

Moj največji vzornik je moj brat, ki se prav tako ukvarja s kolesarstvom in tudi tekmuje. Oseba, zaradi katere sem se še bolj zaljubil v ta šport, pa je kolesar Borut Božič. Na etapi dirke po Sloveniji mi je vrgel bidon in to mi ostaja v lepem spominu.

Kaj ti je pri kolesarstvu najljubše?

Všeč mi je, da mi prav šport omogoča, da vidim velik del sveta. Pri srcu so mi tudi navijači, ki ob progi spodbujajo in navijajo za čisto vsakega od nas, ki se potimo in mučimo s kilometri. Nekateri se potrudijo tudi z zanimivimi kostumi in drugimi navijaškimi rekviziti.

Kaj je tvoj življenjski cilj?

Največji cilj v kolesarstvu mi je zmagati člansko svetovno prvenstvo. To Slovencu še ni uspelo. Rad pa bi bil uspešen tudi izven športa, saj menim, da mora vsak športnik imeti »rezervni plan«. In prav zato je izobrazba zelo pomembna.

Kaj je tvoj največji dosežek?

Dosežkov je veliko, najbolj pa sem ponosen na več naslovov državnega prvaka. Poleg tega sem član reprezentance. Ponosen pa sem tudi na uspehe drugih članov svoje ekipe, kolesarstvo je namreč ekipni šport, brez sodelovanja vseh uspeha ni.

Kaj pomeni biti vedoželjen v kolesarstvu? Si vedoželjen tudi sam?

Vedoželjen človek se rad uči in spoznava nove stvari. Vedoželjen športnik sprejme kritiko in je pripravljen popraviti svoje napake. Mislim, da sem vedoželjen. Prav s sprejemanjem kritik postajam vse boljši.

Želiš svoje znanje širiti med mlajše generacije?

Da, saj opažam, da so mlajše generacije vedno bolj za ekrani, zato bi jih rad tudi sam spodbudil h gibanju in športni aktivnosti. Prav tako bi rad, da bi se moji otroci ukvarjali s športom. Želim si, da bi s pomočjo mlajših generacij slovensko kolesarstvo postavili na še višji nivo.

Marcel, želimo ti veliko hitrih, a varno prevoženih dirk.

Z Marcelom sem se pogovarjala Nastja Štrancar, 2. č.

Na pripravih za E3 Saxo Bank Classic, marec 2022

»V mojem življenju je bilo veliko naključij, ki jim danes ne rečem več naključja. Veliko dogodkov, priložnosti, ki so se uredili v logično zaporedje, da sem to, kar sem, in delam to, kar me veseli.«

dr. Bogdana Borota, redna profesorica za didaktiko glasbe na Pedagoški fakulteti Univerze na Primorskem, šolo obiskovala med letoma 1976 in 1980.

Nena Černigoj, izjemna rokometašica

Članica ŽRK Mlinotest, junij 2021, arhiv: ŽRK Mlinotest

Nena, prihajaš iz športne družine. Tvoj dedek je bil predan nogometaš, tvoja mama je navdušena tekačica, brat vsestranski športnik. Verjetno ni presenečenje, da si se tudi sama začela ukvarjati s športom. Toda zakaj prav roket?

Res je, v družini so vsi športni navdušenci. Vedno so me podpirali pri mojih odločitvah in so še vedno moji največji motivatorji. V osnovnošolskih letih sem rada preizkušala nove stvari, od glasbene šole in baleta do gimnastike. V vsem sem zelo uživala, ampak pri rokometu se počutim drugače. V igri se sprostim ter pozabim na vse težave in skrbi. Rada sem del ekipe. Navdušena sem, ko vidim, da skupina soigralcev s težkim delom, željo in trudom deluje kot eno in je zato poplačana z zmago.

V športu in šoli žanješ izjemne uspehe. Kakšen je recept za tako uspešno pot?

Priznam, da imam včasih težave pri usklajevanju pouka in športa, predvsem to sezono, ko sem se uspela prebiti na zahtevnejše rokometaške preizkušnje in sem manjkala pri pouku tudi po cele tedne. Med odsotnostjo sem za evropski pokal s klubom tekmovala proti Švedinjam, sodelovala na kadetskih pripravah v Ormožu in na članskih pripravah, v sklopu katerih smo za tri dni odpotovali na Norveško. Tam smo odigrali tekmo in nato brez premora še povratno v Ljubljani. Večinoma mi ni uspelo dohitevati tekoče šolske snovi, saj je bila od mene zahtevana 100-odstotna osredotočenost, tako na igrišču kot tudi ob njem, in za šolske obveznosti nisem imela časa.

Pri usklajevanju in pridobivanju snovi mi veliko pomaga sošolka Eliza, profesorji pa mi zaradi statusa športnice, predvsem pa svoje dobre volje, omogočajo predstavljanje napovedanih ocenjevanj znanja in naknadno pridobivanje ocen. To pa ne pomeni, da mi dela ni treba opraviti, ampak mi je omogočeno, da ga nadoknadim med počitnicami oziroma v prostem času.

Seveda imam zato manj časa zase in za druge stvari, s katerimi se rada ukvarjam. Pri načrtovanju razporejanja šolskih obveznosti mi je bila v veliko pomoč svetovalna delavka Tina Vrčon.

Si članica uspešnega ajdovskega rokometaškega kluba Mlinotest. Vpoklicana si bila tudi že v državno člansko reprezentanco. Kakšne so tvoje športne sanje?

Tako kot vsi sem morala tudi sama nekje začeti in domači klub Mlinotest mi ponuja vse, kar potrebujem za trenutni razvoj. Skozi sezone sem menjala veliko trenerjev in od vsakega sem se nekaj naučila. Še vedno se učim in za izboljšave je še veliko prostora.

Zelo sem ponosna, da sem lahko bila pri sedemnajstih letih del članske reprezentance in sem si med enotenskim pripravi s sobo delila z reprezentančno kapetanko Ano Gros. Kljub svojim neverjetnim uspehom in slavi name ni gledala zviška. Nikoli ji ni bilo težko odgovoriti na kakršnokoli vprašanje, zato sem se ob njej lahko počutila zelo sproščeno. Tudi ostale igralke so me zelo lepo sprejele in zadovoljna sem bila, ker sem se lahko od njih veliko naučila.

Novembra letos sem prejela povabilo na tridnevni kamp Class 2021 na Dunaju kot ena izmed 30 najobetavnejših evropskih igralk moje starosti. Na njem sem dobila ogromno informacij o tem, kaj je poleg uspehov na igrišču potrebno za uspešno rokometaško kariero. Pogovarjali smo se o dopingu, psihični pripravi, medijih in drugih aktualnih temah. Skozi seminarje so nas popeljali predavatelji ter rokometaške ambasadorke Ana Gros, Anja Althaus, Andrea Lekić in Jelena Grubišić. Navdušile so me s svojo ljubeznijo do športa, z načinom premaganja ovir, s katerimi so se srečale v svojih profesionalnih karierah. Tudi sama si želim igrati roket tako strastno kot one.

Članica slovenske reprezentance U17, tekma za EP v Črni gori, avgust 2021, arhiv: ŽRK Mlinotest

Profesionalno udejstvovanje prinaša vzpone in padce. Slednji lahko močno vplivajo na športnikovo duševno in čustveno stanje. Kako se odzvati, ko stvari ne tečejo tako, kot si je športnik zamislil?

Neuspehi in poškodbe so sestavni del vsakega športa. Poškodba nas ovira med treniranjem in igranjem, ali pa ju celo onemogoči. Včasih je želja prevelika, zato športniki skušamo težavo spregledati. S tem tvegamo, da se manjša poškodba spremeni v veliko večjo, ta pa potem terja bistveno zahtevnejšo in dolgotrajnejšo sanacijo. To sem občutila tudi na lastni koži, ko se je blažja bolečina v rami spremenila v sum na SLAP lezijo, ki bi morala biti sanirana z operacijo. Reprezentanca in članski klubski trener so mi takoj priskrbeli slikanje z magnetno resonanco, ki je pokazala le dva natrgana ligamenta. Poškodba mi je preprečila tudi nastop na svetovnem članskem prvenstvu. To me je psihično zelo potrla, saj sem v priprave vložila veliko truda, napora in časa, potem pa sem morala vse začeti znova. Tako se mi je začela dolga, šesttedenska rehabilitacija, ki je od mene zahtevala bistveno več kot samo fizično pripravljenost. V tem času mi je ob strani stal Aleksander Lapajne. Pogovarjal se je z mano in mi pripravil dodatne treninge, četudi je zato moral vstajati zgodaj zjutraj. Poleg njega so mi bili z nasveti in različnimi terapijami na voljo in v veliko pomoč tudi klub, soigralke in klubski članski trener Jan Žbogar.

Težka preizkušnja je prinesla tudi veliko dobrega: potrpežljivost in veliko preventivnih vaj, spoznanje, da vsake bolečine ne smemo ignorirati, četudi je želja po igranju velika in tekme zelo pomembne. Teh bo še veliko, zato ni vredno tvegati svojega zdravja in poškodbe še poslabšati.

Pride trenutek, ko se aktivna športna pot zaključi. Verjetno je smiselno zato že danes razmišljati o tem, kaj še bi želela v življenju početi. Kje se torej vidiš po koncu aktivne rokometne kariere?

Rokomet imam zelo rada, a se zavedam, da bo tudi teh sanj enkrat konec. Povprečno uspešna rokometasica svojo kariero zaključi nekje do 30. leta. Po tej starosti telo ni več zmožno prenašati takih pritiskov in fizičnega napora. Vem, da potrebujem nekaj, s čimer se bom ukvarjala in preživljala po končani rokometni karieri. Zato šole nikakor ne postavljam na drugo mesto.

Razmišljam o študiju medicine, saj bi si želela pomagati ljudem. Predvsem me zanima hitra in temeljita sanacija poškodb, saj bi rada pomagala športnikom pri vrnitvi na tekmovalne odre. Dobro namreč razumem vsakega športnika, ki vse vloži v svoj napredek in maksimalno pripravljenost za tekmovanje, obenem pa tudi, kako pomembno je dobro poskrbeti za sanacijo poškodbe in športniku v takih trenutkih nuditi čustveno oporo.

Zmaga proti Krki iz Novega mesta na domačem parketu, marec 2022, arhiv: ŽRK Mlinotest

»Rada bi poudarila, kolikšen vpliv in odgovornost nosi profesor pri delu z generacijami mladih. Od njega je odvisno, ali bodo dijaki ta predmet vzljubili ali se mu bodo želeli izogniti.«

Kristina Gnezda Nabergoj,
fizioterapevtka,
šolo obiskovala med letoma 2004 in 2008.

Andreja Slokar, naša olimpijka

Finale svetovnega prvenstva, slalom, Švica, marec 2021, arhiv: Incom d. o. o.

Andreja, iskrene čestitke ob tako izjemnem dosežku, kot je udeležba na olimpijskih igrah, in predvsem za neverjetno peto mesto. Zgled si številnim mladim, predvsem domačinom. Ali moč, ki jo imaš, da spremeniš poglede mladih, predstavlja tudi obvezo?

Hvala za čestitke! Na to ne gledam kot na obvezo, ker iskreno te moči ne občutim oziroma se je ne zavedam. Delam stvari, ki so mi všeč in za katere mislim, da so pravilne, če pa sem obenem nekemu zgled, pa še toliko boljše!

Smučanje je šport, ki od posameznika zahteva predanost, disciplino in mnogo trdega dela. Tvoje obveznosti se praviloma pričnejo zgodaj zjutraj in se razpotegejo v pozno popoldne. O čem razmišljaš, ko se boriš z zadnjimi atomi moči? Kaj te poganja naprej?

Večino časa nimam težav z motivacijo, sploh zato, ker res uživam v tem, kar delam. Na dni, ko se ne počutim najbolje, se opominjam, da je to kratkotrajno in zelo normalno. Glede na urnik, ki ga imamo čez celo leto, bi bilo zelo čudno, če ne bi bili utrujeni. V malo hujši situaciji sem se na primer znašla decembra. Bila sem izčrpana, saj si časa za oddih nisem vzela od avgusta 2020 in sem ves čas samo trenirala. Ritem je bil kar hud in časa za počitek si v tekmovalnem delu ne moreš privoščiti. Večino decembra in januarja sem se zjutraj morala prepričevati, da sem se sploh spravila iz postelje. V takih trenutkih odigra pomembno vlogo moč volje. Lahko se odločiš, da se boš smilil samemu sebi in boš ostal brez rezultatov, ali pa boš iz sebe iztisnil še tisto malo, kar ti je ostalo. Vse, kar sem si dopovedovala dan za dnem, je bilo, da bo utrujenost minila, tekme in kariera pa ne bodo čakale. Časa za kariero imam še nekaj let in če se ne bom borila, mi bo na koncu žal. Ampak, če bi bilo tako enostavno, bi bili vsi olimpijski prvaki. Pa nismo.

Čeprav se smučanje uvršča med individualne športe in na belih strminah navijamo za posameznika, pa za njim stojijo mnogi. Kdo vse je nepogrešljivi člen v ekipi Andreje Slokar?

Na snegu me vedno spremljajo trener Boštjan Božič, serviser Igor Plešivčnik in fizioterapevt Timotej Kostrevc. Občasno se nam na snegu pridruži še kondicijski trener Severin Lipovšek, s katerim večino poletja preživim na kondicijskih treningih. V ekipo štejem še svojo družino, tudi če jih nikoli ni z mano. Brez njihove podpore bi mi bilo res težko.

Mnogi mladi danes ne vedo, kaj bi s svojim življenjem, posledično nimajo motivacije za učenje in njihov šolski uspeh je nizek. Tvoji srednješolski učitelji pa o tvojem delu govorijo v presežnikih. Spominjajo se te kot vestne dijakinje, ki je ob minimalni prisotnosti naredila vse tako, kot je treba. Kaj meniš, se tak posameznik rodi ali mu je delavnost in predanost moč privzgojiti?

Moram priznati, da sem bila kar precej podobna tem dijakom. Res je, da sem opravila vse svoje dolžnosti, ampak nisem imela motivacije, da bi naredila dobro. Važno je bilo samo, da je delo opravljeno. Na tak način sem delala na vseh področjih svojega življenja, zato tudi v športu nisem dosegala vidnejših rezultatov. Na žalost (ali srečo) šport ne odpušča. Če hočeš biti najboljši, moraš biti dosleden na vseh področjih in vedno stremeti k najboljši izvedbi. Moj odgovor je torej: Da, delavnost se da privzgojiti.

Zaradi svojega športnega udejstvovanja si bila v srednji šoli večkrat odsotna. Pa vendar, kakšni spomini te vežejo na srednjo šolo v Ajdovščini? Kaj ti ostaja v spominu, lepem ali grenkem? Smo ti znali prisluhniti in upoštevati tvoje potrebe?

V šoli sem bila bolj malo, ampak nekaj spominov pa imam, sploh s prijateljicami. Hvaležna sem jim, ker so mi vedno pomagale in poskrbele, da sem imela vse informacije in potrebno gradivo. Delo ste mi olajšali tudi na šoli, saj sem si lahko datume testov določala glede na dni, ko sem bila doma. Hvala!

Veleslalom, Slovaška, marec 2021, arhiv: Incom d. o. o.

Tvoje življenje je eno samo potovanje med različnimi prizorišči tekmovanj in treningov. Koliko časa pa preživiš v Ajdovščini in kaj takrat počneš? Kaj ti pomeni dom?

Poleti preživim kar nekaj časa v Ajdovščini, ampak večino časa treniram. Doma sem v ciklih, torej nekaj tednov smučanja, potem nekaj tednov doma za kondicijo in spet smučanje. Bolj se bližamo jeseni, manj sem doma in več smučam. Pozimi je pa odvisno od programa tekm in treningov. Večinoma pridem domov za nekaj dni med tedenskimi cikli, da zamenjam obleke, naredim nekaj dni vezanih kondicijskih treningov in pozdravim družino. Zelo rada se vrnem domov. Všeč mi je naša dolina, burja, poti za *trail*, najbolj pa mi je všeč, ker čez zimo ni snega! Tako si lahko vsaj za dan ali dva oddahnem od vse beline, ki jo gledam celo leto.

Tekmovalnost oz. želja po tem, da premagaš nasprotnika, je bistveni del športnikovega življenja. Koliko je ob tem priložnosti za prava, iskrena prijateljstva med tekmicami, ki ti za nekaj stotink poberejo odličje?

Opaziti je razliko med odnosi v svetovnem pokalu ali na tekmah nižjega ranga, sploh zaradi drugačnega pogleda na šport. Na nižjem rangu se bolj gleda, kdo ima 'več sreče' kot ti, in zaradi tega je prisotno ljubosumje. Tukaj, v svetovnem pokalu, se pa vse zavedamo, da smo za rezultat odgovorne same in sreča ni toliko pomembna. Punce se med sabo zelo dobro razumemo in se spodbujamo, vesele smo, ko kateri uspe dober rezultat. Mislim, da je to celo prednost, saj imamo podoben življenjski slog in se soočamo s podobnimi težavami. Lepo je, ko lahko nekomu potožiš in veš, da te razume.

Kaj bi rada na belih strminah še dosegla in kje se vidiš po obdobju intenzivnega smučanja?

Ne bom naštevala vsega, saj je tega kar veliko. Na kratko, želim si biti najboljša. O življenju po koncu kariere pa še ne razmišljam. Verjetno si bom najprej privoščila mesec dni morja in drugih športnih aktivnosti.

Najlepša hvala za dragoceni čas, ki si si ga vzela za svojo nekdanjo srednjo šolo in nas vse nagovorila s svojo predanostjo in srčnostjo.

Z nekdanjo dijakinjo sem se pogovarjala dr. Melita Lemut Bajec.

Nasmejana Andreja, arhiv: Incom d. o. o.

Smučarka Andreja, Pia Curk, 3. e

Pouk skozi objektiv

Multimedija lahko pomeni veliko stvari. Lahko je sproščen sprehod po Ajdovščini, fotografiranje na vsakem vogalu, raziskovanje neodkritih kotičkov, mnogo zabave in novih spretnosti rokovanja s fotoaparatom in kame-ro. Za nas, dijake 4. letnika predšolske vzgoje, pa je mul-timedija tudi izbirni predmet.

Petki so za nas kar »naporni« dnevi, vendar nam pro-fesorica vedno nameni nekaj vzpodbudnih in pozitivnih besed, zato k vsaki šolski uri pridemo nasmejani in željni novega znanja o fotografiji. Slednjemu se najprej posve-timo ob »dolgočasni« teoriji, tej pa sledi naš najljubši, praktični del. Hitro poprimemo za šolske fotoaparate, ker pa teh ni dovolj, iz žepov povlečemo še svoje mo-bilne telefone ter odhitimo novim fotografijam naproti. Vsak izmed nas ima priložnost preizkusiti se v akciji in posneti nekaj kadrov, ki jih nato s pomočjo profesorice sestavimo v lep filmček.

Po vsakem »uspešnem pohodu« po Ajdovščini pa si kot pravi umetniki želimo svoje posnetke tudi razstaviti in se z njimi malce »pobahati«, zato smo na šoli priredi-li že dve fotografski razstavi. V sklopu prve, ki je nosila naslov »Poletje, goodbye«, smo predstavili črno-bele fotografije, ki smo jih ustvarili septembra. Večina raz-stavljenih izdelkov je nastala na dvodnevni fotografski delavnici, na kateri smo spoznali črno-belo tehniko fotografiranja, obiskali Pilonovo galerijo in se seznanili z njegovo fotografijo. V Ljubljani smo si ogledali dve zanimivi fotografski razstavi in se udeležili fotografske delavnice v Jakopičevi galeriji. Fotografski posnetki za drugo razstavo pa so nastali med našimi jesenskimi po-hodi po Ajdovščini, zato smo jo naslovili »Rjava barva me spominja na jesenski petek«.

Multimedija je za nas zabaven šolski predmet, pri ka-terem se učimo o fotografiji, fotoaparatih in kamerah, skušamo razvozlati in obvladati funkcije in nastavitve, ki jih ponuja današnja tehnologija. Predvsem pa je to predmet, pri katerem smo lahko to, kar smo. Vsaka po-sneta in razstavljena fotografija namreč prikazuje svo-jega avtorja ter njegova občutja in pričakovanja, ki jih ima do sveta.

Staša Riservato, 4. e, in ekipa multimedije

Jesenski petek, Sabina Vidmar, 4. d

V objektivu, Zoja Dolenc, 4. d

Pilonovci razstavljali v Pilonovi galeriji

Utrinek z otvoritve, voditeljici Ela Mislej in Jona Stibilj

V Pilonovi galeriji Ajdovščina smo odprli razstavo likovnih del dijakinj in dijakov 1. a Srednje šole Veno Pilon Ajdovščina. Ustvarjali smo individualna in skupinska likovna dela pod mentorstvom profesorice Damjane Plešnar ter kustosinje Tanje Cigoj.

Za tematiko likovne delavnice smo izbrali grafična dela enega vodilnih slovenskih ekspresionistov – Vena Pilon. Idejno zasnovo delavnice nam je dala razstava Veno Pilon. Grafika (Pilonova galerija, 1. oktober–21. november 2021). Dijaki smo ustvarjali v duhu ekspresionizma v izbrani grafični tehniki visokega tiska, stirografiji.

Vsakdo je izrazil tisto, kar je čutil, videl, odkrival, zaznaval in doživiljal. Vsak dijak je poiskal lastno, svojstveno likovno osmislitev vsega tistega, kar je predstavljalo njegovo vsebino in nagovor. Četudi je motiv povezal ustvarjalce, so umetniške stvaritve raznolike.

Vsakdo si je želel ustvariti nekaj drugačnega, sebi lastnega, potrditi svojo ustvarjalno identiteto, stopiti v nadčasnost, ustvariti nekaj, kar je njemu lastno in pristno, a v svojem sporočilnem jedru univerzalno.

Ustvarjalnost ne pozna meja. Je prostor, nasičen z glasbo, barvami in potezami. Govorica v njej se rodi iz globin srca in duše umetnika, se prepleta s čustvi in izraža z idejami ter vsebinami. To je umetnost, ki v sebi nosi moč in s tem na tih način gane drugega. Okvirji so le navidezni, znotraj njih je posameznik s svojo vlogo, s svojim likovnim poslanstvom, s svojim izrazom. On in samo on. In vsaka stvaritev je del njega.

Vsak izmed nas je umetnik na svojem področju. Vsi smo čuteča bitja, ki na ustvarjalna polja prinašamo tisto, kar se je usidralo v našo notranjost ter v njej dozorelo za novo umetniško rojstvo. Želim si, da bi bilo takih rojstev čim več. In verjamem, da nam bo skupaj še marsikaj uspelo.

Jona Stibilj, 1. a

Utrinek z otvoritve, Žiga Mozetič na harmoniki

Obraz matric, skupinski mozaik 1. a

Odsevi nekega časa

»Umetnost ni zrcalo, ki odseva resničnost, temveč kladivo, s katerim jo oblikujemo.«

Bertolt Brecht

Razcepljenost, Julija Bajc, 1. a

Izjava nemškega dramatika in reformatorja gledališča 20. stoletja o izjemni moči umetnosti ostaja vedno aktualna ter času, pravzaprav vsem časom, primerna: zdi se skorajda v sozvočju s temi, ki jih živimo. Umetnost sicer ostaja ogledalo družbi, ki se mora zaznati in se prebrati v njem. Prepoznati in sprejeti mora svoj odsev v danem trenutku, čeprav se postmoderni človek zaveda dejstva, da resničnost ni ena sama. Te fasetne podobe stvarnosti pripoznava tudi Pilon, ko v avtobiografski knjigi zapiše: »In na vsako vprašanje sem dobil dva odgovora. Ta razdvojenost me je nenehno mučila. Iskal sem harmonije v svoji notranjosti. Iskal sem jo ...« (Pilon, 2008, str. 127)

Na nebu slovenske ekspresionistične umetnosti se nedvomno z velikimi črkami izpisuje njegovo ime, ime umetnika, ki je z neizprosnostjo, na obale uvida jo lahko naplavi zgolj iskreno občutenje, beležil prizore z obrobja družbe Srednje Evrope tistega časa. Dela naših razstavljavcev z razumevanjem raznoterosti in raznolikosti resnic razpletajo rdečo nit zgodbe, ki jo zapisujejo vsakdan, občutenja sveta ter njegovih pojavnosti in odzivi nanjo.

Žal je ta daleč od idealnega in odvijanje zank vsakdanjih zapletov, prepletov in pripletov postaja občasno komajda znosno, malone neznosno. Svet, v katerem preživljajo svojo zgodnjo mladost tokratni razstavljavci, je bil še pred nekaj leti nepredstavljljiv. Strahu in njegovima tesnima sledilkama tesnobi in ranljivosti, ki ju je čas izpostavil in ki sta slehernika ogrnili v mrazeč plašč, sta sledila še izrazitejši individualizem in nezaupanje v sočloveka. Ta trenutek zato brezpogojno potrebujemo umetnost, ki zmore zgladiti zrak rezajoče robove dogajanja ter pripomoči k temu, da v nas ponovno vstane človeškost. Včasih je dovolj že lahen dotik ustvarjalnega, originalnega, posebnega.

V umetnosti so različice stvarnosti dovoljene, drugačnost razmišljanja zaželena in iskrenost izraza dobrodošla. Naj bo torej umetnost tista, ki bo stvarnost prekalila, jo preoblikovala, jo ustvarila s – premišljeno ali impulzivno – potezo in v barvah na novo upodobila. Izžgala iz nje neiskrenost, ji v globeli matrice zarezala s čopičem, skozi doživeto pretisnila v odtis in ji tako dodelila konec in obenem poklonila začetek, (z)možnost povsem novega, svežega. Morda je zdaj čas, da strahove zamenjamo za (večje) razumevanje, če povzamem po prvi ženski in dvakratni Nobelovi nagrajenki Marie Curie. Morebiti je zdaj čas za preoblikovanje vrednot, za kar si je pred več kot stoletjem prizadeval tudi ekspresionizem.

Upanje umira zadnje, Amina Dedić, 1. a

My mistakes were made for you, Ela Mislej, 1. a

Z deli, s katerimi dijaki odgovarjajo na dogajanje, smo bogatejši za devetindvajset odsefov nekega časa, pravzaprav časa njihove mladosti, ki bi moral biti namenjen svobodi razmišljanja, doživljanja in izražanja. Ti odrazi osebnih čutenj nagovarjajo bolj ko ne neposredno: bodisi skozi prodoren pogled, ki prepozna dvoličnost človeške narave s prikrivanjem čustev v strahu pred razkritjem, bodisi znotraj občutenja sedanjosti/aktualnosti kot krute realnosti, ko se življenje zazdi kot bivanje znotraj zaporniške celice, a se temu, preden poslednjič potonemo, zoperstavimo ter se tako upremo kratenju osnovnega, temeljnega v nas, osvojenega že s prihodom na svet. Ko se utišani in neslišani (zavoljo zamolčanosti resnic in repetacij ponošenih neresnic) z jezo v srcu predajamo brezupu, umikamo v samoto, se znajdemo znotraj začaranega kroga idiličnih mehurčkov, katerih opno predirajo temne slutnje o nevarnosti, ki preži na nas v prihodnosti. Zato si želimo pobegniti, pa čeprav tja gor med zvezde, kjer upanje umira zadnje in se lahko veselimo tudi v senci ali pa smo ob srečanju sorodne duše, ki nikakor ni naključno, hvaležni za trenutke bivanja, celo na deževen dan ... Močnejši kot se zdimo, zmoremo zato občutkom razdvojenosti in razcepljenosti navkljub poiskati in ponovno najti sebe ter v bolečini, ki nas označi in zaznamuje, zbrati izgubljene koščke duše. Vsak trenutek, ki ga bivamo, se namreč napaja iz oceana drugačnosti, brez izjeme, čeprav ga nemalokrat doživljamo kot ponavljajoči se val.

Tu stopi na oder, kjer prevzame glavno vlogo, umetnost življenja (ars vivendi), ki se je, po Seneki, učimo, dokler živimo.

V časih, ko se oziranje nazaj zdi prijaznejše kot stopanje naprej, si – povsem dobronamerno – dovolim uporabiti skoraj stoletje stare besede ruskega filozofa Nikolaja Berdjajeva. Zapisal jih je v svoji knjigi *Novi srednji vek*, v razpravi o izmenjavi zgodovinskih ciklov, kjer govori o dnevni in nočni obdobjih, o tistih, v katerih vladajo razum, tehnika in zunanje vrednote, ter tistih, ki so lahko materialno manj plodna, so pa toliko bogatejša duhovno. Takole pravi: »Noč ni nič manj lepa od dneva, nič manj božanska. Ponoči žarijo svetle zvezde, v noči prihaja do odkritij, ki jih dan ne pozna.« (Nova akropola)

Katerokoli smer bomo v prihodnost ubirali, tega ne gre pozabiti. Nam vsem, posebno pa še mladim razstavljamcem, želim trdnih stopinj na poti svobodne ustvarjalnosti – ta namreč zmora oplemenititi in celo osmisliti cilj našega potovanja.

Tanja Cigoj, višja kustosinja v Pilonovi galeriji v Ajdovščini

Vira:

Pilon, V. (2008). *Na robu/Veno Pilon*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
<https://akropola.org/nikolaj-berdjajev-in-novi-srednji-vek> (Dostopno dne: 8. 3. 2022)

Razdvojenost, Lea Mavrič, 1. a

Verjemite vase, verjemite v svojo moč

Intervju z Damjano Plešnar, prof. likovne umetnosti

Na odprtju razstave dijakov v Pilonovi galeriji, marec 2022

Damjana Plešnar, nekdanja dijakinja in sedanja profesorica likovne umetnosti na Srednji šoli Veno Pilon v Ajdovščini, je ponosna Ajdovka, ki obožuje burjo. Je članica Društva likovnih umetnikov Severne Primorske (DLUSP) in Zveze društev slovenski likovnih umetnikov (ZDSLU). V srednješolskih letih je bila stalno razpeta med športom in umetnostjo. Rokometa ne igra več, a ga še vedno rada spremlja. Rada je na tekočem z dogajanjem v športu, ki mu posveča svoj prosti čas: teče na daljše proge, kolesari ali hodi. Veliko se posveča svojemu vnuku, ki ji v življenje prinaša otroško razigranost in veselje. Ideje za svoje umetnine črpa iz življenja. Želi si obogatiti svoj opus, se prijaviti na razpis in imeti samostojno razstavo. V sproščenem vzdušju sva se pogovarjala o vsem tem in še o marsičem drugem.

Kdo je Damjana Plešnar – kako bi se opisali nekomu, ki vas ne pozna?

Poudarila bi, da imamo vse mame več funkcij. Najprej smo mame, šele nato pride na vrsto naš poklic. Sem tudi nona triletnemu fantku, s katerim zelo rada preživljam svoj čas. Moj poklic je profesorica likovne umetnosti. Sem tudi športnica. Kako bi se opisala? Rada opravljam svoje delo, svoj poklic. Tudi v svojem zasebnem življenju se rada ukvarjam z umetnostjo, sem članica Društva likovnih umetnikov Severne Primorske s sedežem v Ajdovščini, v Lokarjevi galeriji. Med drugim sem tudi članica Zveze društev slovenskih likovnih umetnikov s centrom v Ljubljani, kjer tudi razstavljamo, dobivamo tudi razna povabila in gostujemo v tujini, na razstavah in salonih. Vsako leto je razpisan salon v Ljubljani, ki se ga udeležujemo, poleg tega pa imamo razne skupinske in individualne razstave.

Ste Ajdovka ...

Prej sem živela v Dolgi Poljani, vasi, ki se nahaja tik ob Ajdovščini. Moj oče je bil iz Dolge Poljane, mama pa Ljubljankanka. Zdaj živim v Ajdovščini.

Bi zase po tolikem času trdili, da ste ponosna Ajdovka?

Seveda! Ponosna sem na svoj kraj, rada ga imam, rada imam to našo burjo. Podnebje v Ajdovščini mi ustreza, čeprav znajo biti poletja kar precej topla, vročinska.

Ali znate našeti tri mesta, ki se začnejo na W?

To pa vem (smeh).

Ste profesorica likovne umetnosti. Kako ste se odločili za ta poklic?

V času srednje šole sem kolebala. Navduševalo me je zobozdravstvo, zato je bila moja velika želja postati zobozdravnica. Ko opazujem ljudi, sem pogosto pozorna na njihove zobe (smeh). Stalno sem bila razpeta tudi med športom in umetnostjo. Močno sem si želela opravljati poklic, ki bi bil povezan s športom. Bila sem namreč članica rokometnega kluba Mlinotest.

V četrtem letniku bi se morala udeležiti rokometne tekme gimnazij na DOSP-u (Dijaškem obmejnem srečanju dijakov) in tako zastopati našo šolo. To je pomenilo, da ne bi mogla istočasno sodelovati na likovnem ektemporu.

Čeprav sem se bala zameriti profesorju športne vzgoje, sem se naposled odločila za ektempore. Rokometna ekipa naše šole je zmagala in tudi jaz sem dobila prvo mesto za likovni izdelek. Vse se je lepo izteklo, bila sem zelo vesela. Bolj kot svojega prvega mesta sem se razveselila zmage rokometaric, saj bi sicer imela slabo vest.

Ali še vedno igrate rokomet?

(Smeh.) Ne igram ga več, rada pa pogledam kakšno tekmo. Zadnje čase tečem, in sicer po pet ali šest kilometrov. Veliko tudi hodim, kolesarim, rada plavam, smučam. Všeč mi je več športov.

Water has memory I, akril na platno, 2016

Rabsztyn castle, akvarel, 2015, likovna kolonija Srebrne miasto Olkusz, Poljska

Rekli ste, da se z likovno umetnostjo ukvarjate tudi v svojem prostem času. Na katero svoje likovno delo ste najbolj ponosni?

Najbolj sem ponosna na likovno delo, ki sem ga podarila svojemu sinu. Gre za akril na platno, imenuje se *Kailash* (»Sveta gora«); to delo mi je najbolj pri srcu. Naredila sem tudi nekaj kipov, veliko se ukvarjam tudi z grafiko.

Kolikokrat so se vaše umetnine pojavile v Pilonovi galeriji?

Trikrat. Razmišljam, da bi obogatila svoj opus in se prijavila na kakšen razpis, tako bi imela samostojno razstavo.

Od kod črpate ideje?

Ideje črpam iz življenja ali pa iz svoje domišljije.

Astigmatični lok, akril na platno, 2005

Za poklic učitelja se odločijo družabni ljudje. Ste družabna oseba?

Sem družaben človek, a mi prija tudi samota. Ko si enkrat učitelj, iščeš kotičke, kjer te nihče ne pozna, kjer si čisto sam in se sprostiš, v svojem ožjem prijateljskem ali družinskem krogu. Ves čas si izpostavljen in obenem moraš biti zgled dijakom. Ko si tako vsem na obeh, se lahko počutiš nelagodno. Včasih bi rada odšla na kakšen koncert, vendar imam potem »tisti občutek« ...

Kaj bi sporočili novim bodočim umetnikom?

Verjemite vase, verjemite v svojo moč. Umetnost ne laže, lahko je velik izziv za vsakogar, ne samo za umetnika.

Z učiteljico likovne umetnosti sem se pogovarjal
Nejc Franko, 1. d.

»Delo likovnega kritika je odgovorno. Ko ocenjuješ delo avtorja, upoštevaj likovne kanone, ves čas pa je prisoten tudi subjektivni pogled. In zato se vedno sprašuješ, ali mogoče nisi komu naredil krivice in ne bo tako prosperiral, kot bi lahko. Treba je znati gledati, začutiti in videti pod površino umetniškega dela. Upogled v likovno stvaritev mi omogoča, da začutim avtorja.«

Anamarija Stibilj Šajn, kuratorica in likovna kritičarka, šolo obiskovala med letoma 1980 in 1984.

Nina Kosovel, vokal šole

Nastop na maturantskem plesu, april 2022

Nina, zdi se, da uspešno slediš svojim sanjam. Česa si želiš, k čemu stremiš?

Predvsem si želim početi stvari, ki me že in me še bodo osrečevale. Želim si ohraniti pozitivno razmišljanje in še naprej verjeti v svoje sanje. Te pa so, da si s svojimi pesmimi in albumi ustvarim kariero.

Na šoli in različnih prireditvah smo večkrat slišali tvoj čudovit glas in spoznali tvoj talent. Svojo strast do petja si letos delila tudi javno, ko si se prijavila na šov Slovenija ima talent. Kako bi povzela to izkušnjo? V čem te je obogatenila?

Želja po javnem nastopanju se je v meni pojavila že v otroških letih. Nastop v šovu Slovenija ima talent je bil zame res lepa izkušnja, ki mi je dala veliko. Spoznala sem namreč nastopanje pred kamerami, prvič sem se srečala z intervjuji in se spopadla z malce treme. Predvsem pa so me zaznamovale vse pohvale – zame so potrdilo, da sem na pravi poti, obenem pa so mi vlile veliko samozavesti.

Omenila si tremo. Ta je spremljevalka večine, ki se poda na pot javnega nastopanja. Kako se ti spopadaš z njo?

Treme običajno nimam, saj se mi, ko sem na odru, odpre drug svet. Sprostim se in pojem. V šovu Slovenija ima talent pa sem spoznala zame še neznano, posebno vrsto treme. V podzavesti sem se obremenjevala z izpostavljenostjo. Vedela sem, da me bo opazovala celotna Slovenija, strah pa me je bilo tudi negativnih komentarjev in kritik žirije.

Poleg vaje so dragoceni tudi posamezniki, po katerih se lahko zgledujemo. Kdo tebe še posebej navdušuje/ navdihuje in zakaj?

Vzornikov imam kar nekaj. Najbolj me navdušujejo Etta James s svojo življenjsko zgodbo in pesmimi, ki se me vedno dotaknejo, Aretha Franklin, za katero menim, da je bila upravičeno imenovana za kraljico soula, in Amy Winehouse s svojo sproščeno odrsko prezenco in odličnimi pesmimi. Navdihujejo pa me tudi moški izvajalci, predvsem Ray Charles in Stevie Wonder. Moj seznam vzornikov pa se tu ne konča. Glasbene zvrsti, kot so jazz, soul in blues, so zame glasba z dušo, z njimi se lahko poistovetim, v njih se najdem.

Petje te spremlja vse od malih nog. Se še spomniš svojih prvih pevskih nastopov? In komu ali čemu se gre zahvaliti, da si lahko svoj talent vseskozi nadgrajevala?

Svoj prvi nastop sem imela kot solistka v otroškem pevskem zboru. Mama pravi, da sem prej pela kot govorila. Njej gre tudi največja zahvala za moje pevske uspehe, saj je moj talent prepoznala že zelo zgodaj in ga od takrat spodbujala, da raste.

Obiskuješ program predšolske vzgoje. Želiš opravljati poklic vzgojiteljice ali razmišljaš o samostojni pevski karieri?

Nisem še čisto odločena. Petje me res osrečuje, lahko bi celo rekla, da se želim z njim preživljati. Vendar še vedno razmišljam tudi o delu z otroki, kot vzgojiteljica ali učiteljica razrednega pouka, saj me delo z njimi veseli.

Srednja šola zahteva kar nekaj časa in predanosti. Kako ti uspe šolo uskladiti z mnogimi pevskimi vajami in nastopi?

Usklajevanje bi bilo nemogoče brez podpore, ki sem je deležna na šoli. Tu me vsi spodbujajo, omogočajo mi izostanke in mi stojijo ob strani. Hvaležna sem jim za vso podporo pri sodelovanju v projektu Slovenija ima talent.

Tako kot športniki tudi pevci potrebujejo veliko treninga in vaje preden uspejo. Kako pomembno je šolanje petja v primerjavi s talentom? Kaj vse je pomembno na glasbenikovi poti, da doseže uspeh?

Tehnika petja in talent sta med seboj zelo povezana. Zavedati se je treba, da le talent brez usvojene in izpopolnjene tehnike petja ni dovolj. Za uspeh sta pomembna predvsem pogum in volja, da ne obupaš pri prvi oviri, da se nenehno učiš in izpopolnjuješ svoje znanje. Pomembno je tudi veliko nastopati in srečati prave ljudi, ki so ti na tvoji poti pripravljeni pomagati.

Z Nino sem se pogovarjala Lia Bajec, 2. d.

»Ko sem se resno začela ukvarjati s svojim glasom, sem začutila več dotikov večnosti. Glasba te sama potegne v svet brezčasnja, še posebej, če si v okolju, ki temu pridoda, v cerkvah, kjer je posebna energija, poseben duhovni utrip.«

Pia Brodnik, sopranistka, profesorica petja na Akademiji za glasbo Univerze v Ljubljani, šolo obiskovala med letoma 1976 in 1980.

Tina Velikonja, fotografinja

Za vsakim obrazom se skriva zgodba človeka. Tudi za vašim. S katerimi tremi besedami bi opisali svoje življenje?

Kreativa, lovljenje razgledov in rock'n'roll.

Po osnovni šoli ste svojo pot nadaljevali na Srednji šoli Veno Pilon Ajdovščina. Zakaj ste se odločili prav zanj in kaj iz srednješolskih dni vam je najbolj ostalo v spominu?

Srednjo šolo Veno Pilon Ajdovščina, smer Predšolska vzgoja, sem izbrala predvsem zaradi širine programa, ker zajema izobraževanje na različnih področjih umetnosti. S tem sem pridobila različna znanja in veščine ter se nato lažje odločila za nadaljnjo poklicno pot.

Včasih je dovolj že sprehod z mobilnim telefonom v žepu, da prepoznaš strast do fotografiranja. Kaj je vas spodbudilo k fotografiranju? Kdaj ste se začeli ukvarjati z njim? Se morda spomnite svoje prve fotografije?

S fotografijo sem se pravzaprav prvič srečala, ko sem svojemu kasneje študijskemu mentorju fotografije asistiral pri fotografiranju modelov. Razmišljanje o svetlobi, kompoziciji in iskanju pravih izrazov mi je bilo najprej v izziv, ki je nato prešel v poklic. Verjetno so moje prve fotografije, ki niso nastale kot »vsakdanji škljoc«, nastale prav med asistiranjem na terenu.

V naši kulturi postaja fotografija vedno bolj razširjeno komunikacijsko sredstvo. Kateri motivi so najpogostejši na vaših fotografijah? Od kod črpate ideje za fotografiranje? Na kateri dosežek ste najbolj ponosni? Kaj je vaš trenutni navdih?

Najbolj pogosto fotografiram portrete, predvsem otroške in družinske. Pri tem vedno vidim povezavo med poklicem vzgojiteljice in fotografije, ker mi znanje iz srednješolskih dni velikokrat pomaga pri komunikaciji z najmlajšimi. Ideje in koncepte za fotografiranje črparam iz končne namembnosti fotografije, vedno pa se trudim, da na njih ulovim pristne in sproščene izraze.

Najbolj sem ponosna na to, da sem uspešna na svojem področju, obožujem svoje delo in da lahko s tem hkrati širim znanje in izkušnje. V vsak projekt se potrudim vložiti največ, kar lahko. Težko bi izpostavila eno samo stvar, ker verjamem, da bo, kar bom naredila jutri, še boljše kot tisto, kar sem naredila včeraj.

Velikokrat občudujemo odlične pesnike, pisatelje, ki s svojo besedo pritegnejo bralce. Tudi fotografi imate moč, da gledalca očarate. Svet vidite drugače kot drugi in vaša fotografija pove več kot tisoč besed. Kaj za vas pomeni beseda »kreativnost«?

Kreativnost zame pomeni to, da vsak umetnik pride do tega, da opazovalci na prvi pogled prepoznajo njegovo delo. Ko ti nekaj takega, kot je na primer fotografija, zleze pod kožo, si s svojo kreativnostjo in pogledom na stvari izoblikuješ svoj stil in v tem ustvarjaš, z znanjem in izkušnjami si vedno boljši in to nadgrajuješ.

Popeljite nas v svoj fotografski svet. Kaj vam je pri delu najbolj všeč in s katerimi izzivi se pri njem soočate? Katera je najbolj pogosta napaka, ki jo delajo amaterski fotografi? Kaj vse moramo imeti ali vedeti, če želimo narediti res dobro fotografijo?

Fotografija je preplet različnih področij. Meni je prav ta raznolikost najbolj pri srcu. Fotograf nikoli ni samo fotograf, na samo fotografiranje se je treba pripraviti, ga izpeljati in nato še v postprodukciji dodati piko na i. Jaz sem se podala še v grafično oblikovanje in v moji službi se vsa ta področja vsakodnevno prepletajo. Čas zaradi tega hitro mine, komuniciram z veliko ljudmi in širim krog poznanstev.

Največji izzivi so trenutno najbolj povezani s pandemijo, predvsem za tiste, ki so samostojni podjetniki. Zaradi omejitev je delo kdaj zelo oteženo, občasno je treba zadnjo minuto vse še enkrat splanirati.

Menim, da amaterski fotografi premalo poznajo osnove fotografije in fotoaparata, saj lahko prav vsak po-sname zelo dobro fotografijo, tudi če nima najboljše opreme.

Življenje nam ponuja mnoge priložnosti. Kakšni so vaši cilji za prihodnost na profesionalnem področju? Kje se vidite v naslednjih petih, desetih letih? Katere tri stvari bi želeli pri sebi izboljšati?

Trenutno mi je služba še vedno v velik izziv in veselje. Verjamem pa, da lahko z vsakim projektom nadgradim končni izdelek. V naslednjih letih si želim še malo bolj spoznati in ustvarjati na področju videa. Tudi sodelovanja, kakršno je to s srednjo šolo, so mi v veliko veselje in me napolnijo z dodatnim elanom.

Poklic fotografa je zelo privlačen, a dober fotoaparat še ne naredi dobrega fotografa. Kaj bi za konec sporočili mladim nadobudnim fotografom?

Vsekakor lahko vsak doseže svoje sanje. Sama sem se s fotoaparatom srečala precej pozno, vendar me je želja po ustvarjanju pripeljala do čudovitih dosežkov. Seveda brez trdega dela in vztrajnosti ne gre, če pa je želja močna, je tudi pot lažja.

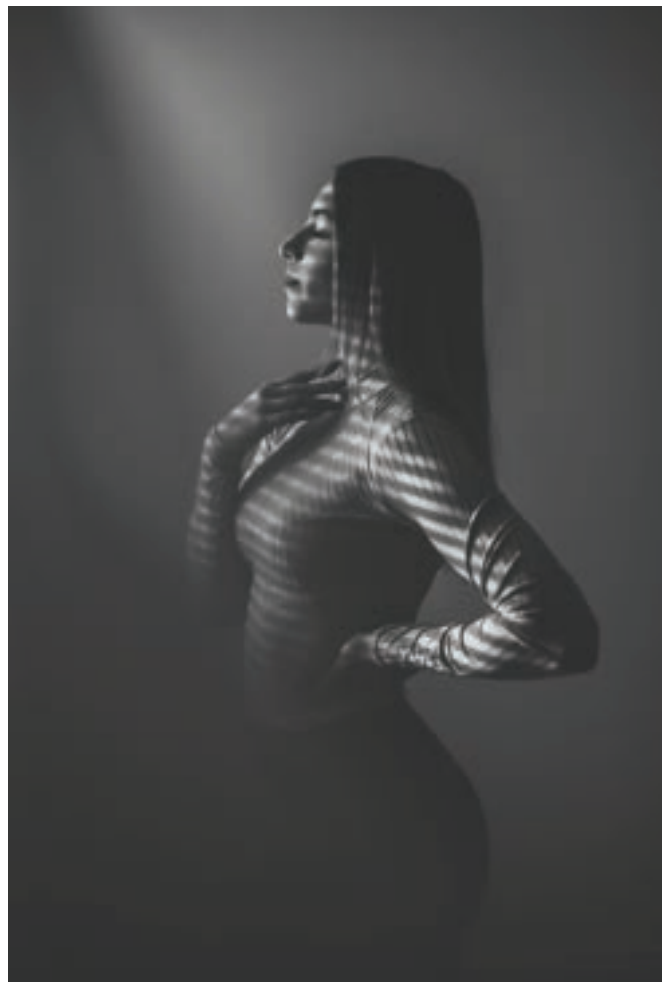
Z nekdanjo dijakinjo sem se pogovarjala
Jona Stibilj, 1. a.

Predstavljene fotografije so iz zasebnega arhiva Tine Velikonja.

»Razredničarka Damjana Plešnar me je podpirala v mojem likornem razvoju. Pri likornem krožku smo na šoli ostajali pozno popoldne in ob koncu srednje šole sem se odločila, da je umetnost smer, v kateri želim ostati. Po poklicni maturi sem opravila še splošno matura in sprejemne izpite na pedagoški fakulteti. V svojih delih prek drugih spoznavam sebe.«

Ana Maraž, ilustrarka,
šolo obiskovala med letoma 2000 in 2004.

Otroci v slovenskih vrtcih so bolj sproščeni

Dijaki in dijakinje Srednje šole Veno Pilon Ajdovščina, programa Predšolska vzgoja, že vrsto let opravljajo dvotedensko praktično usposabljanje v tujih vrtcih. Letošnje erasmovke smo povabili na klepet, kjer so strnile svoja mnenja in občutke iz Erasmus+ mobilnosti 2021.

Dijakinje ste v tujini opravljale prakso v vrtcih, kjer so otroci različno poznali angleški jezik. Kakšna je bila vaša izkušnja s sporazumevanjem v tujem vrtcu?

Dijakinje, ki smo bile na Erasmus+ mobilnosti v Litvi, smo obiskovale zasebni mednarodni vrtec. Eden izmed ciljev tega vrtca je tudi spoznavanje angleščine od najzgodnejših let dalje. Prakso sem opravljala v skupini otrok, starih od 1 do 2 let. Večina jih še ni govorila, povedali so le kakšno za njih pomembno litovsko besedo, npr. kakati ali lulati. Starejši otroci pa so se že dobro sporazumevali tudi v angleškem jeziku. V vsaki vzgojni skupini so bile tri strokovne delavke, vzgojiteljica in njena pomočnica iz Litve ter pomočnica iz tujine, ki je z otroki govorila v angleškem jeziku.

Za dijake, ki smo praktično usposabljanje opravljali v španskem vrtcu, je bilo sporazumevanje v angleščini nekoliko težje. Več težav smo imeli s sporazumevanjem z vzgojiteljicami, saj jih je večina govorila le špansko, zato smo uporabili kar pantomimo ali aplikacije za prevajanje. Presenetili pa so nas starejši otroci, saj so dobro govorili angleško. Nekateri so se sporazumevali celo zgolj v angleščini. Verjetno dobro znanje izhaja iz prepevanja angleških pesmic in reševanja nalog v delovnih zvezkih. Vendar pa so se zaradi šibkega znanja angleščine pri vzgojiteljicah otroci velikokrat učili napačne izgovarjave.

Na Portugalskem je sporazumevanje z vzgojiteljicami potekalo brez večjih težav. Z otroki pa je bilo drugače. Četudi imajo pouk angleščine dvakrat tedensko, so se vztrajno zatekali k portugalščini ali pa za prevod prosili vzgojiteljice. Včasih so uporabili tudi govorico rok in telesa. Čeprav smo dijaki pogrešali učinkovitejšo komunikacijo z otroki, smo se kljub temu uspeli spoznati in se vzljubiti.

Meni, ki sem obiskovala vrtec v Italiji, sporazumevanje ni predstavljalo težav. Govorila sem kar italijansko, saj jezik dobro obvladam. Z otroki, ki so prihajali iz tujih držav, pa je sporazumevanje potekalo v angleščini. Sicer pa otroci niso imeli veliko stika s tujim jezikom. V času naše prisotnosti sta vzgojiteljici z otroki v angleščini ponavljali le števila in barve.

Opažamo, da je v slovenskih vrtcih angleščina manj prisotna kot v vrtcih, ki smo jih obiskale v tujini. Mislimo, da je to zato, ker je angleško govorečih družin v Sloveniji bistveno manj kot v Italiji, Litvi, Portugalski in Španiji. Iz strokovnih znanj, ki smo jih prejele v šoli, vemo, da so otroci do tretjega leta starosti zelo dojemljivi za učenje tujih jezikov, zato menimo, da bi lahko to v večji meri upoštevali tudi v slovenskih javnih vrtcih. Lahko bi vpeljali angleščino tudi zato, da bi se otroci z jezikom spoznali in bi v kasnejših letih razvili večje zanimanje zanj ter posledično imeli manj težav pri pouku tujega jezika.

Večkulturnost nas spremlja na vsakem koraku. Zagotovo ste jo v evropskih vrtcih tudi same začutile. V kolikšni meri in na kakšne načine je bilo čutiti vpliv več kultur, več jezikov, različnih šeg in navad?

Med mobilnostjo smo se znašle v drugačnem kulturnem okolju, čeprav še vedno v evropskem prostoru.

Sama sem kulturni šok doživela predvsem pri litovski hrani. Na začetku smo jedle bolj malo, potem pa smo si začele pripravljati svoje obroke, četudi so nam bile nekatere njihove tradicionalne jedi prav všeč. Tudi nastajene smo bile v umetniško zaznamovani četrti Republika Užupis, ki sicer ni priznana republika, njeni prebivalci pa so umetniki. Na začetku smo bile presenečene, vendar smo se hitro privadile in v drugačnosti prav uživale.

Portugalski malčki čakajo na čaj, oktober 2021

Na Portugalskem nas je presenetila količina riža, ki je prisoten v vsakodnevni prehrani. Včasih smo ga jedle tudi dvakrat dnevno. Največji kulturni šok pa smo doživele v vrtcih, saj se njihova vzgoja precej razlikuje od slovenske. Otroci se v vrtcu učijo pisanja s pisanimi črkami, učijo se tudi angleščine, kosilo imajo v skupni jedilnici in so v vrtcu pretežni del dneva. Zmotila pa nas je grobost vzgojiteljic pri hranjenju otrok. Četudi otroci niso želeli jesti, so jih k temu silile in jim brez milosti »basale« hrano v usta, tako da so otroci velikokrat tudi bruhal. V vrtcih ni bilo opaziti velikega vpliva večkulturnosti, pokazali pa so zanimanje za našo kulturo.

Skupina erazmovk na Portugalskem, oktober 2021

V Španiji nas je najbolj presenetila pozna večerja, ki se giblje med osmo in deveto zvečer. Hrana je po kakovosti veliko slabša kot v Sloveniji. Vsi se zelo radi objemajo in poljubljajo na lica. Presenetilo nas je, da otroci v vrtcih nosijo uniforme, spijo na grobih plastičnih stolih, nimajo odnosa do hrane ter so neprestano izpostavljeni televiziji. Te so bile nameščene v vsaki igralnici in ves čas prižgane. V španskih vrtcih je otrok iz tujine kar precej. Zanimivo se nam je zdelo, kako strpni in tolerantni so do tujcev. Vendar pa se nam zdi, da v Sloveniji spoznavanju drugih kultur, navad in običajev namenimo več časa.

Ker nam je Italija zelo blizu, večjega kulturnega šoka v tamkajšnjih vrtcih nismo doživele. Opazile smo, da se na Siciliji prepleta veliko različnih kultur, npr. stavbe spominjajo na arabsko gradnjo, tržnice so podobne tistim iz arabskega sveta. In čeprav je bilo v vrtcu veliko otrok iz različnih kultur in verskih pripadnosti (Filipinci, Romi ...), so vzgojiteljice z vsemi ravnale enako.

Erasmus+

Katere so najočitnejše razlike med slovenskimi in tujimi vrtci?

Zaznale smo veliko razlik. V španskem vrtcu smo največje razlike videli v sami razporeditvi prostora. Nima jo različnih kotičkov za igranje ali ločenih prostorov za nego. Igrače so pomešane v enem zaboju, nekatere so tudi grobo obdelane in za otroke nevarne. V slovenskih vrtcih so igrače prilagojene starosti otrok in tako tudi razvrščene v igralnice. V španskih vrtcih predstavlja velik problem televizija, ki je prižgana cel dan. Otroci posledično niso zbrani, nimajo motivacije za samostojno igro in se ta po nekaj minutah konča. Vzgojiteljice sta tudi čistilki in kuharici, zaradi česar se ne moreta ustrezno posvetiti otrokom. Vse počnejo zelo hitro in na silo. Otroci ne hodijo na sprehode, njihov vsakdan se večinoma odvija v učilnici. Komunikacija s starši poteka le prek aplikacije, v katero vzgojiteljice vpisujejo podatke o otrocih.

Tudi v Italiji, tako kot v Španiji, vse aktivnosti potekajo v enem prostoru. V igralnici so stoli in mize, igrače pa vzgojiteljica prinese le, ko je čas za igro. V obiskovanem vrtcu zunanjega igrišča niso imeli, prav tako otrok niso vodili na sprehode. Malico si morajo otroci prinesiti s seboj. Za kosilo, ki je pripravljeno v vrtcu, pa morajo imeti svoj jedilni pribor. Vodenih dejavnosti skoraj niso imeli, na željo otrok pa je po kosilu vzgojiteljica prebrala kakšno zgodbo. Vzgojiteljice s starši niso imele neposrednega stika.

Erazmovci v Španiji, oktober 2021

Med portugalskimi in slovenskimi vrtci je največja razlika v tem, da otroci v vrtcu ne spijo, čeprav tam preživijo skoraj cel dan. Že v vrtcu se učijo pisanja in tujih jezikov. V zasebnem vrtcu morajo nositi uniforme. Igralnice so precej podobne slovenskim, imajo kotičke z igračami iz različnih materialov. Če vreme dopušča, precej časa preživijo na prostem. Skupine štejejo od 25 do 30 otrok, prisotni sta vzgojiteljica in pomočnica. Vzgojiteljice nimajo neposrednega stika s starši. Za to sta zadolženi dve pomočnici, ki ob prihodu in odhodu otroke sprejmeta in oddata staršem.

Med litovskimi in slovenskimi vrtci je opaziti več razlik kot pa podobnosti. Otroke že pri enem letu učijo pravilnega sedenja na stolu. Če ne želijo sedeti na stolu, jih držijo, da se ne premikajo. Z njimi ravna jo nekoliko grobo, čeprav so drugače litovske vzgojiteljice zelo ljubeznive. Otroci so v vrtcu od šeste ure zjutraj do šeste ure popoldan, kar pomeni, da so zelo malo časa skupaj s starši. Prav zaradi tega vzgojiteljice otroke ves čas fotografirajo in objavljajo na zasebnem e-portalu. Pred obrokom in spanjem si otroci umijejo obraz, roke in zobe in se obrišejo vsak s svojo brisačko. Njihove postelje so podobne omari s predali, ki so jih pred spanjem potegnili ven, da so iz njih nastale nekakšne stopnice.

Menimo, da so slovenski vrtci kakovostnejši od tistih, ki smo jih obiskale v tujini, tako po ureditvi prostorov, organizaciji časa in dela ter načinu ravnanja z otroki. V Sloveniji otrok ne silimo k dejavnostim, če tega ne želijo. Tudi okolje pri nas je bolj spodbudno, razvija se ustvarjalnost na vseh področjih, pri čemer se upošteva posebnosti vsakega otroka. Tuji vrtci so se nam zdeli zelo monotoni, saj otroci vsak dan počnejo zelo podobne ali celo enake stvari. Zdi se nam, da so otroci v slovenskih vrtcih bolj sproščeni in veseli.

Praksa v tujini nam je dala odlično življenjsko in poklicno izkušnjo. Hvaležne smo, da se lahko za poklic vzgojiteljice predšolskih otrok izobražujemo v Sloveniji, saj nam naše šolanje nudi kakovostno strokovno podlago.

O svojih izkušnjah so s Karmen Lemut, mag. org., koordinatorko Erasmus+ projektov, spregovorile Kaja Mrhar, Lucija Vodopivec in Urška Bučinel iz 3. č ter Lara Kočever iz 4. č.

»V srednji šoli mi je bilo super. Najbrž je bilo kdaj tudi mučno, to so pač leta, ko se življenje odpira. Imela sem občutek, da smo s sošolci tako izjemno povezani, da ne bomo nikoli izgubili stikov. To se seveda ni zgodilo, a skupnost, ki se zgradi v srednji šoli, je nekaj zelo dragocenega.«

dr. Diana Koloini, dramaturginja,
avtorica člankov ter knjig o gledališki umetnosti,
šolo obiskovala med letoma 1977 in 1981.

Si in te ni

Izbrisani

Kaj narediš, če želiš nekega dne obiskati osebnega zdravnika, si poiskati novo službo ali vpisati otroka v vrtec, pa nenadoma izveš, da ne obstajaš? Da podatkov o tebi nima nihče, da tvoji osebni dokumenti ne veljajo in da tvoje stalno prebivališče ni več v Sloveniji, niti nikjer drugje, čeprav si tukaj odraščal/a ali preživel/a večino svojega življenja. To je bila resničnost vsaj 25.671 prebivalcev Slovenije, ki so leta 1992 imeli jugoslovansko državljanstvo. Njihove zgodbe so mene in ostale dijake gimnazijskega programa 1. in 2. letnika Srednje šole Veno Pilon Ajdovščina, ki smo se udeležili delavnice Izbrisani, pretresle.

Nekdanji dijak naše šole, študent politologije Tadej Kobal, ki je vodil omenjeno delavnico, aktivno sodeluje s človekoljubno organizacijo Amnesty Slovenija. Ta si prizadeva zmanjšati krivice marginalnih skupin, med katere sodijo tudi štiri žrtve izbrisa, ki so nas v sklopu delavnice obiskale. Pripovedovale so nam o svojih izkušnjah, težavah in posledicah, ki jih je omenjeno dejanje imelo zanje in za njihove družine.

Večina soudeležencev delavnice omenjene problematike ni poznala. In prav zato si člani organizacije Amnesty Slovenija prizadevajo, da bi bil izbris del učnega programa. Kljub 30-letnemu trudu so izbrisani šele sedaj prejeli javno opravičilo predsednika države. To je tudi edina stvar, ki jo res zahtevajo. Četudi so ostali brez vsega. Četudi so jih njihovi sosedje, prijatelji in svojci zaradi propagande in stigmatizacije grdo gledali, četudi so jim neznanci na cestah grozili, jim pljuvali v obraz, bili do njih celo fizično nasilni, četudi so bili deležni mnogih predsodkov in so ob finančni stiski trpeli tudi hudo čustveno stisko. A vendarle v sebi ne nosijo trohice maščevalnosti ali sovraštva. To spoznanje me je močno pretreslo.

Vztrajnost, pogum in srčnost, ki smo jih zaznali skozi njihove pripovedi, so navdihujoči. Navdušila me je želja po pravičnosti in pripravljenost za boj proti vsaki obliki krivice. V spominu mi bodo za vedno ostale besede gospoda Irfana Beširovića, dolgoletnega aktivista: »Ni pomembno, komu se krivica dogaja, jaz se bom boril za vsakogar.«

Njihove zgodbe si zaslužijo veliko več prepoznavnosti in pozornosti, kot so ju deležne. To so namreč zgodbe o boju za ohranitev identitete, za pravico in pogum. Lahko bi bile navdih mnogim, predvsem pa bi z ozaveščenostjo lažje pomagali tistim, ki še vedno trpijo posledice omenjenega dejanja.

Manja Praček, 2. b

Intervju z izbrisanimi, Blažka Krapež, 2. b, februar 2022

Družba se spreminja, šola ostaja ... enaka?

Skozi čas se spreminjajo tehnologija, mišljenje ljudi in tudi družba kot celota. Te nenehne spremembe imajo močan vpliv predvsem na nas mlade – na primer trendi na družbenih omrežjih povzročijo nastanek skupnih oziroma različnih mnenj starostnih skupin o določeni temi. A bistveni del naših mladostniških življenj, šolski sistem, se zdi še vedno zelo podoben tistemu izpred petdesetih let ali več. Podobna so pravila, standardi in pričakovanja večine učiteljev. Torej, ali se je šola kaj spremenila?

Šolski sistem, ki ga poznamo pri nas in v številnih drugih državah, je bil uveljavljen v času industrijske revolucije in deluje tako, da morajo učenci sedeti v vrstah, dvigati roke, ko hočejo postaviti vprašanje, in razmišljajo tako, kot se od njih pričakuje. Najpogosteje se ustvarjalnosti ne spodbuja ali vsaj ne pri vseh predmetih, prav tako pogosto ni zaželeno razmišljanje izven okvirja.

Za dobro oceno se morajo učenci najpogosteje frontalno predstavljeno snov čim bolj naučiti, preštevilske podatke pa lahko že naslednji dan pozabijo. Učencem z različnimi talenti in pogledi na družbo in svet se snov podaja na isti način, možnosti upoštevanja individualnih interesov skorajda ni. Današnji šolski sistem lahko primerjamo z zdravnikom, ki bi različnim bolnikom z različnimi boleznimi in potrebami predpisal enako zdravlilo, kar vsekakor ne bi bilo dobro in posledice bi lahko bile hude. Zato menim, da bi bilo dobro, če bi se lahko naš sistem usmeril na sposobnosti in interese posameznika.

Šola danes sicer izobražuje na različnih področjih in stopnjah. Od osnovne šole naprej šolanje ni obvezno, vendar pa srednja šola ponuja številne poti, ki vodijo do različnih fakultet in poklicev. A čeprav sem prej izpostavil pomanjkanje individualiziranega poučevanja znotraj razredov, na drugi strani vidim težavo v tem, da šole v načinu podajanja in obsegu snovi niso poenotene. Pri prehodu iz osnovne v srednjo šolo se namreč lahko pri nekaterih predmetih pojavi težava zaostanka v znanju. Osnovne šole se namreč razlikujejo po učinkovitosti izobraževanja in zato so lahko razlike v znanju med učenci iz različnih šol velike. Sploh zdaj, v času epidemije koronavirusa, ko mora biti v učenje vloženega več truda, da lahko učenci dohajamo snov. Osnovna šola tudi ne enači vseh predmetov, ti se razlikujejo v standardih ocenjevanj in številu v šolskem letu pridobljenih ocen. Tako na primer pridobimo več znanja na področju matematike kot na likovnem področju, čeprav je pri nekaterih poklicih potrebna specializacija na prav tem področju. Šole bi lahko enakovredno razporedile število ur vseh predmetov in se sorazmerno posvetile tako teoretičnemu kot tudi praktičnemu znanju.

Svoj zapis sem začel z nenehnimi spremembami, ki krojijo naša življenja, zato se mi zdi še toliko bolj nerazumljivo, zakaj spremembam ni podvržen tudi naš šolski sistem. Da je to mogoče, priča na primer finski šolski sistem, ki velja za enega najučinkovitejših. Ta vključuje brezplačno izobraževanje, ki ga sicer imamo tudi v Sloveniji, večinoma pa na Finskem ne izvajajo preizkusov znanja, temveč imajo le enega, in sicer Državni maturitetni izpit, ki se izvaja na koncu srednješolskega izobraževanja in je obvezen za nadaljevanje izobraževanja. Šola se dnevno začne kasneje, učenci pa imajo manj natrpan urnik. Poskrbljeno je tudi za učitelje, saj imajo sobe, kjer se ti lahko sprostijo in spočijejo. Zanimivo je tudi, da so domače naloge v tem sistemu redke. Posvečajo se predvsem sodelovanju na vseh področjih, predmete in različna področja izobraževanja bolj prepletajo in so morda prav zato tako uspešni v primerjavi z drugimi šolskimi sistemi. Zakaj to pri nas ni mogoče? Mogoče naš šolski sistem na tako velik korak še ni pripravljen.

Matic Kolar Tratnik, 1. a

Zadnji potop, Matic Kolar Tratnik, 1. a

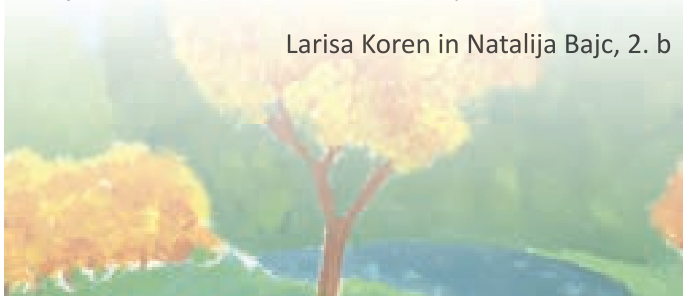
Kako do samega sebe?

V petek, 11. februarja 2022, smo v okviru strnjenege dela obveznih izbirnih vsebin izvedli še zadnji dve delavnici. Najprej se nas je skupina gimnazijk iz 2. a in b odpravila v Vilo Lavanda v Lokavec, kjer nas je s toplim pozdravom pričakala gospa Urška Lemut Šušterič. Predstavila se nam je kot zeliščarka, ki se že več kot deset let ukvarja z naravno kozmetiko. Med pripravo hidrolata iz borovih iglic smo izvedele veliko novega in se podučile o postopku destilacije. Za tem pa smo skupaj izdelale naravne kreme. Ob koncu nas je gospa Urška pogostila še s toplim čajem in nam ob prijetnem klepetu odgovorila na marsikatero vprašanje. Skozi celotno delavnico nam je s srčnostjo in zavzetostjo za svoje delo dokazala, da lahko s pogumom in ljubeznijo uresničiš svoje sanje.

V šolo smo se vrnile z veliko novega znanja in v pričakovanju naslednje delavnice, ko nas je obiskala psihoterapevka Ana Bratina, ki nas je ob spremljavi tibetanskih gongov sprostila. Veliko nas je bilo na začetku v dvomih. Spraševale smo se, ali se lahko ob spremljavi nekega predmeta res sprostimo in zaplavamo v svet sanj. A prav to nam je uspelo. Ob koncu delavnice smo z risanjem in s pogovorom opisale občutke, ki smo jih doživele med plavanjem v vsemirju zvoka. Mnoge smo ob zvoku gongov začutile notranji mir in zašle v nek popolnoma drug svet, daleč proč od stresa in skrbi.

Obe delavnici sta nam pokazali, da je skrb za duševno in telesno zdravje zelo pomembna. Prav v času najstništva začnemo iskati in odkrivati svoj notranji jaz, vendar pa pravi jaz z vsakodnevnim stresom, ki nam ga prinašajo šola in druge osebne težave, potiskamo na stran. Ljudje telesno zdravje postavljamo na prvo mesto, kar je prav, vendar je duševno zdravje prav tako bistvenega pomena, da se lahko kot oseba razvijamo in vsak dan znova odkrivamo samega sebe. Vse prevečkrat nam je še vedno tabu tema spregovoriti o svojih strahovih, občutjih in čustvih. Veliko srednješolcev se sooča s problemi, kot so stres, anksioznost, depresija, anoreksija, bulimija itd., zato se nama zdi prav, da bi se o tem več govorilo prav v šoli. Rešitev težav mnogih najstnikov vidiva prav v skupnem pogovoru, za kar pa je treba zagotoviti ustrezno okolje, ki ne sodi, temveč le sočutno prisluhne.

Larisa Koren in Natalija Bajc, 2. b

Drevo spoznanja, Matic Kolar Tratnik, 1. a

Kaplja vode, Tjaša Pintar, 4. e

»Kakšni so razlogi za vpis na gimnazijo pri petnajstih? Vprašaš se, kam gre tvoja prijateljica, ali pouk poteka dopoldan, ali je na šoli nemščina. Poleg tega je moja mama pred leti na šoli poučevala angleščino, pa še moj brat je hodil sem.«

dr. Tanja Martelanc, višja arhivistka v Pokrajinskem muzeju v Novi Gorici, šolo obiskovala med letoma 1998 in 2002.

Dijaki v vlogi raziskovalcev DNK

Obvezne izbirne vsebine praviloma potekajo v strnjeni obliki, tri dni zapored, kar učitelju daje proste roke pri načrtovanju in izvedbi dejavnosti, ki se praviloma razlikujejo od klasičnega pouka. Dajejo prostor, da dejavnosti prilagodimo željam in interesom dijakov in obenem pridobivamo novo ali poglobljamo že pridobljeno znanje in veščine.

Letošnji projektni dan me kot organizatorke dejavnosti ni napolnil s tistim zadovoljstvom kot po navadi in tudi dijaki so pogrešali več ustvarjalnosti, dinamičnosti pri delu, čeprav jim je bila vsebina všeč. Zato sem se odločila, da bodo obvezne izbirne vsebine zasnovane drugače. Želela sem narediti nekaj, za kar med poukom ni nikoli dovolj časa: dijakom še bolj približati procese in zgradbo na tistem najmanjšem nivoju, v svetu molekul, osnovnih gradnikov življenja.

Vedno znova me navdušujejo po eni strani kompleksnosti in raznolikosti zgradbe in delovanja živih bitij, po drugi strani pa logičnost povezave med zgradbo in funkcijo. Nekakšno ponavljanje ustaljenih pravil, ki veljajo v tem živem svetu, obenem pa vse raznolike možnosti prilagajanj ter spreminjanj zgradbe in s tem funkcije na vseh ravneh živega. Molekularni svet je dijakom precej abstrakten, a z izdelavo konkretnih modelov, ki v naših telesih obstajajo in delujejo, se jim ta svet približa, jih pritegne, lažje si ga predstavljajo in ga razumejo, mogoče jih z njimi celo navdušimo. In to je temeljno poslanstvo učenja in poučevanja. Pa ne le za dijake, tudi za učitelja, ki se spusti v izziv raziskovanja konkretnega primera, s katerim se doslej ni tako poglobljeno ukvarjal.

Dijakinje med izdelovanjem modela molekule DNK

Obenem so dijaki v okviru dejavnosti krepili kompetence oziroma veščine naravoslovne pismenosti. Že tretje leto je naša šola vključena v projekt Zavoda RS za šolstvo NA-MA POTI, katerega cilj je dijake vzpodbuditi k izpopolnjevanju znanja, spretnosti in odnosa do naravoslovja in matematike. V okviru rednega pouka se učitelji, ki smo vključeni v projekt, trudimo in uvajamo dejavnosti, s katerimi dodatno spodbujamo krepitev naravoslovno-matematičnih kompetenc. Izvedba obveznih izbirnih vsebin je odlična priložnost za učitelja, ki lahko zelo načrtno še dodatno vzpodbuja in razvija ta znanja na sproščen, inovativen način, ki je dijakom blizu.

Dijaki so bili ob delu motivirani, delavni, razmišljujoči, med seboj so sodelovali, si pomagali tako z idejami kot z veščinami, ki jih posameznik premore iz neformalnega znanja. Iskali so rešitve za težave, na katere so naleteli pri izdelavi modelov, in se uspešno prebili do konca. Ena od značilnosti raziskovalnega dela je, da se po zaključenem delu pojavljajo nova vprašanja, ki te ženejo dalje. Tako je bilo tudi tokrat in že imamo idejo, kako bomo svoje letošnje delo naslednje leto nadgradili.

V nadaljevanju so zapisi dijakov posamezne delovne skupine o tem, kaj so počeli in kako so svoje delo doživljali.

DNK

Cilj naše skupine je bil izdelati modele molekule DNK ter ob tem poglobiti svoje znanje o zgradbi in izgledu dednega materiala. Molekula se v različnih celicah in v različnih obdobjih celičnega življenja pojavlja v različnih oblikah.

Največji izziv je bil, kako papirnati model vijačnice DNK oblikovati v pravilno spiralo, saj se kar ni hotela zviti tako, kot smo želeli. Papirnati model dvojne vijačnice DNK smo natakili na žico in jo sklenili. Tako smo ponazorili obliko dednega materiala pri bakterijah, ki ga imenujemo krožni kromosom.

Nadaljevali smo s sestavljanjem oblike kromosoma v evkariontskih celicah, ki je bil izmed vseh treh izdelkov najbolj zahteven. Dedni material pri teh celicah poleg vijačnice DNK sestavljajo tudi histoni, ki so beljakovine. Te smo ustvarili iz papirja in lepila, ki smo ga sami izdelali iz vode in moke. Oblikovali smo žogice in jih kasneje pobarvali ter jih ovili z vijačnico DNK. Nismo uspeli rešiti težave, kako ohraniti spiralno obliko molekule DNK in takšno naviti okoli histonov. Zato smo model poenostavili in ne prikazuje realnega stanja v celoti. Vsekakor pa ponazarja, kako se molekula DNK, ki je v človeški celici dolga približno 1,7 metra, zgosti in skrajša, kar omogoča, da se celotna dednina shrani v celičnem jedru, ki v povprečju meri le približno 10 mikrometrov.

Izdelava tega modela je bila najzahtevnejša, ker nam je vzela največ časa in truda. Nazadnje smo sestavili model krajšega odseka vijačnice DNK, ki ni zahteval večjega napora in natančneje prikazuje gradnike molekule in vezi, ki med njimi nastajajo.

Delavnica je bila zanimiva, saj smo poleg na novo pridobljenega znanja tudi urili ročne spretnosti. Všeč nam je bilo, da smo lahko te strukture spoznali in prikazali na bolj praktičen in zanimiv način.

Sinteza beljakovin

Kot skupina smo si izbrali temo Sinteza beljakovin, ker se nam je zdela zanimiva. Dijaki 1. letnika je pri pouku še niso obravnavali, zato smo jim dijaki 2. letnika pomagali z razlaganjem neznanih pojmov, pri tem pa smo poglobili svoje znanje.

Iz papirja smo izdelali molekulo DNK, ki nam je povzročala največ težav pri zvijanju, ter več molekul RNK in tudi ribosom iz stiroporja. Slednji nam je vzel veliko časa za izdelavo. Naš izdelek predstavlja izgradnjo beljakovine, z začetkom prepisovanja dednega materiala iz DNK na RNK in nato pretvorbo zaporedja nukleotidov v zaporedje aminokislin.

Delavnica nam je bila všeč, čeprav je zahtevala veliko vloženega truda, vztrajnosti, časa in organiziranosti. Poleg znanja biologije smo pridobili tudi znanje iz drugih področij, saj je bilo potrebne veliko kreativnosti, iznajdljivosti, predvsem pa sodelovanja. Naš izdelek je primeren tudi za nadaljnjo uporabo pri pouku biologije.

Inzulin

V naši skupini smo želeli izdelati molekulo inzulina. Preučevali smo njegovo primarno, sekundarno, terciarno in kvartarno zgradbo. Najprej smo izdelali verigo aminokislin, iz katerih je molekula zgrajena. Iz literature smo izvedeli, da molekulo sestavljata dve verigi, ena je zgrajena iz 21, druga pa iz 30 aminokislin. Naučili smo se, da verigi nista ravni temveč sta značilno oblikovani, kar smo ponazorili tako, da smo papirnati model zvili in upognili, kot prikazujejo slike v virih, in ga pritrdili na trinožno stojalo.

Ugotovili smo, da trebušna slinavka izloča inzulin v obliki heksamera, kar pomeni, da je med seboj povezanih 6 molekul inzulina. Želeli smo izdelati tako molekulo, kot jo najdemo v našem telesu, in to je bil pravi izziv. Približno smo si predstavljali, kako naj bi končni izdelek izgledal, več težav smo imeli pri tem, kako bomo vseh šest molekul med seboj povezali, da ne bo model razpadel in bo imel trajnejšo vrednost, tudi kot učni pripomoček.

Imeli smo veliko ročnega dela, ki je bilo malce dolgočasno: barvanja posameznih radikalov aminokislin in iskanja ustreznih radikalov pri sestavljanju polimera inzulina, lepljenja monomerov med seboj in podobno. Večji izziv je predstavljala predvsem ponazoritev medmolekulskih vezi med obema polimernima verigama in pritrditev dokončane molekule na stojalo. Še večji pa izdelava heksamernega modela in njegova pritrditev na podlago. To je zahtevalo dokajšnjo mero spretnosti, potrpežljivosti in iznajdljivosti.

Predvsem smo zadovoljni, da nam je na koncu uspelo izdelati model, všeč nam je bilo sodelovanje v skupini ter dobro vzdušje. Nezanemarljivo je dejstvo, da smo naredili učni pripomoček, ki ga bodo lahko uporabljale generacije za nami, in na to smo ponosni.

Sonja Marušič, prof. bio., in dijaki raziskovalne delavnice v okviru OIV

Gostija, Blaška Lokar, 2. a

»Zahvaliti se moram profesorici Sonji Marušič. Odigrala je odločilno vlogo pri izbiri mojega poklica. Zdi se mi neverjetno, da nas je profesorica v prvem letniku pri biološkem krožku prepričala, da smo med počitnicami hodili v šolo ter prekladali paličnjake, ščurke in polhe.«

Nina Krašna, veterinarica,
šolo obiskovala med letoma 2004 in 2008.

Identiteta mladega Ajdovca

Ena najpogostejših izjav, ki jih mladi slišimo od svojih mentorjev in starejših nasploh, je, da je prihodnost v naših rokah. Že dolgo poslušamo, kako bomo nekega dne odločali o usodi Ajdovščine, naše regije in sveta nasploh. Dejstvo pa je, da je ta prihodnost trenutno v precej kritičnem stanju.

Svet se sooča z okoljskimi in družbenimi problemi, ki so iz dneva v dan bolj pereči. Ker bodo njihove posledice najbolj vplivale prav na nas, naša življenja in našo prihodnost, smo mladi o njih najbolj ozaveščeni in do njih pristopamo zelo zavzeto. Občutimo, da je nujno iskati rešitve za svoj lastni obstanek, zato si ne moremo privoščiti biti do problema hladni in pasivni, vsaj ne v taki meri, kot so to lahko počele generacije pred nami.

Prav nujnost iskanja rešitev za obstanek nas oblikuje v aktivne mlade, ki si želimo sodelovati pri oblikovanju jutrišnje družbe. Svoje zahteve in pričakovanja smo pripravljeni izraziti glasno in odločno, saj na nitki visi naša prihodnost, ki je nismo pripravljeni žrtvovati na račun napak naših predhodnikov.

Z zadovoljstvom opažam, da smo mladi tudi v naši občini v zadnjem času vse bolj dejavni. Vključujemo se tako samoiniciativno kot tudi prek različnih šolskih in občinskih projektov. Omenila bi senčenje, projekt, ki nam omogoča obiskovanje delovnih mest s področij, za katere se zanimamo, in s tem pridobivanje neposrednih informacij ter vtisov. Na ta način marsikateremu od nas pomaga najti naše »poslanstvo v svetu«, pomaga nam prepoznati svoje potenciale in nas spodbuja k raziskovanju naših interesov. Tako nam olajša sprejemanje odločitev glede naše nadaljnje poti. Projekta sem se udeležila tudi sama. Senčila sem na podjetju Incom, na oddelku financ, saj razmišljam o študiju ekonomije. Izkušnja senčenja me je k temu še bolj spodbudila. Pritegnil me je širok nabor priložnosti, ki ga ponuja to področje. Potrebi po spremembah se gospodarstvo ne bo izognilo in želim si sodelovati pri oblikovanju bolj etičnega in za okolje bolj prijaznega poslovanja.

Naš pogled na družbo je nedvomno oblikovalo tudi odraščanje v močno globaliziranem svetu, ki je meje našega domačega kraja, občine in države močno razširilo. Počutimo se bolj svobodne in neodvisne, saj se z lahkoto povezujemo z vrstniki od vsepovsod. Mislim, da je ena od posledic našega razširjenega »dosega« večja ambicioznost. Ker imamo dostop do mnogih stvari, ki so bile generacijam pred nami nedosegljive, imamo do sebe visoka pričakovanja in velike zahteve.

Na srečo nam občina Ajdovščina s svojo gospodarsko razvitostjo in uspešnostjo ponuja mnogo možnosti za razvoj naših potencialov. Vseeno pa se mi zdi, da veliko mladih v njej vidi le odskočno desko, ki jim bo omogočila uspeh drugje. Mislim, da bi se občina morala bolj truditi pokazati nam, da to ni naša edina ali celo najboljša možnost, če ne želi izgubljati perspektivnega mladega kadra. Menim, da bi to lahko dosegla s še več vključevanja mladih v delo občine. Predlagam sodelovanje pri razvojnih projektih in povečanje zanimanja za interese in vizijo mladih. Treba bi nas bilo obveščati o trenutnem dogajanju v občini in upoštevati naše odzive in mnenja. Konkretno bi se to lahko izvajalo z raznimi anketa-mi, lokalnimi volitvami ipd. Pripomoglo bi tudi čim več sodelovanja z raznimi mladinskimi organizacijami, denimo s Klubom ajdovskih dijakov in študentov. Na ta način bi mladi dobili potrditev, ki jo zahtevamo – da ima občina posluš za nas in da se trudi oblikovati prihodnost, ki bo zadovoljila tudi naše želje in potrebe.

Verjetno bi bilo pri tem najbolj izpostavljeno ekološko vprašanje, ki je za nas izjemnega pomena. Okoljska zavest je med mladimi vedno bolj razvita in spremembam smo vse bolj množično pripravljeni prilagajati svoj življenjski slog. Sama si na primer prizadevam čim bolj omejiti količino oblačil, ki jih kupujem, marsikaj kupim iz druge roke, vedno recikliram itd. A za korenite rešitve so potrebne sistemske spremembe. Izboljšave so potrebne denimo že na področju javnega prevoza, ki je trenutno slabo organiziran in pomanjkljiv. Seveda taki problemi presegajo meje naše občine in zahtevajo obširnejše delovanje. Prav zato bi bilo po mojem mnenju treba bolj poudarjati tudi pomen odprtosti in povezanosti z zunanjim svetom, saj bo sicer od domačega kraja marsikoga odvrčal občutek omejenosti, nemoči in ujetosti vanj.

Današnji mladi od sebe in svoje okolice veliko pričakujemo. Naši cilji in ideali so visokoleteči, a morda je prav to tisto, kar naš svet potrebuje. Prav tako pa tudi naša okolica veliko pričakuje od nas. Soočiti se moramo z zahtevno situacijo, a mislim, da bomo zaradi svoje drznosti to zmogli. Če je torej prihodnost v naših rokah, si upam trditi, da vanjo vstopam z veliko upanja.

Zarja Bizjak, 4. b

Učilnica na prostem, Tinkara Žgur, 2. a

Upanje v svet nešteti možnosti

»/.../ kdor hoče vas dočakat temne zore,
neproste dni živet nočém enake,
ne branim mu, al jutra čakam more.«

Ali lahko en sam dijak spremeni družbeno stvarnost, če sledi svojim načelom in se trudi biti aktiven državljan? Dvomim. Vendar to zagotovo ne pomeni, da bi se morali vdati v usodo in obupati.

Vsakdo, ki je pod prisilo domačega branja ali prostovoljno bral Prešernov Krst pri Savici, pozna zgodbo o porazu, vdaji in resignaciji Črtomirja. Pokončni junak, ki nas na začetku nagovori s svojo odločnostjo, svobodoljubjem in predanostjo pravicam naroda, se ob koncu pesnitve sesede sam vase in zavoljo miru (Narodovega? Bogomilnega? Svojega?) sprejme tisto, čemur je spočetka najodločneje nasprotoval.

Zazrt v prihodnost, Sabina Vidmar, 4. d

Dvomim, da želi kdo od mladih končati kakor on, ki je obupal nad vsakim zadovoljstvom in srečo ter obžaloval svojo bojazljivost po bitki. Če želimo sebi preprečiti podoban konec, imamo dve možnosti. Lahko se preprosto ne ukvarjamo z vprašanji o krivicah in stanju v šolskem sistemu ali/in državi, se ne pozanimamo o potencialnih izboljšavah, o tem, kar posameznik lahko naredi za družbo, in živimo v brezbriznosti ter smo le številka, zgolj eden od mnogih v malem morju takih ljudi.

Ob tem uživamo v svojih malih srečah in sanjah, ki so samo naše in vsekakor niso dobrobit širše skupnosti. Lahko pa se nepravilnostim aktivno upremo in iščemo rešitve za narodov boljši jutri. Seveda sami nimamo veliko možnosti, začnemo pa lahko v majhnih skupnostih, recimo v šolski dijaški skupnosti ali se včlanimo v aktivistične skupine.

Velik pomen za osebno zadovoljstvo in občutek družbene pripadnosti imata osveščenost in razgledanost. Pomembno je, da sledimo dogajanju v svetu, kritično razmišljamo o gospodarskih in političnih odločitvah in različnih vrstah manipulacije. Menim, da bi se o tem morali več pogovarjati tudi v šoli. To je zagotovo ena od stvari, ki jih lahko spremenimo. Vsak dijak lahko na primer profesorjem predlaga temo za pogovor ali pa sam naredi predstavitev, s katero lahko ozavešča vrstnike. Pri večini predmetov bi lahko aktualizirali teme, o katerih se zdi težko govoriti celo odraslim, spodbujali odprte razprave, v katerih bi strpno izražali in sprejemali drugačne poglede na svet. Pri pouku pa bi več časa namenili delu v skupinah, raziskovanju, interaktivnim nalogam, reševanju problemov ... Torej aktivnemu pouku. Pomembno se mi zdi tudi, da se učimo drug od drugega, saj tudi odrasli ne poznajo sveta mladih.

Če bi vsak utišal svojega notranjega Črtomirja, ki nas sili v objokovanje lastne nesrečne usode, in se potrudil doseči želene spremembe ter za pomoč prosil enako misleče, bi mogoče tudi kot dijaki imeli možnost za spremembe, ki so v šolstvu tako zelo potrebne. Jaz sem vsekakor ZA! Osebnostno se lažje poistovetim s Črtomirjem iz Uvoda, saj zagotavlja vero in upanje v svet nešteti možnosti in izbiro svobodne odločitve. Spokorjeni, v usodo vdani Črtomirji pa lahko še naprej uživajo udobje apatičnosti in konformizma.

Zato – »S seboj povabim druge vas junake, / vas, k'terih rama se ukloni noče.«

Manja Praček, 2. b

»Profesorica Bruna Vuga nam je snov slovenščine predavala z nalezljivo strastjo. Imam veliko lepih spominov. Negativnih stvari pa se resnično ne spomnim.«

Simona Semenič, dramatičarka, performerka in režiserka, šolo obiskovala med letoma 1990 in 1994.

Živeti hočemo vse do roba

Mladi smo najpomembnejši del družbe, smo njena prihodnost. A čutimo, da se tega naša okolica ne zaveda dovolj. Še več, počutimo se zapostavljene in prepuščene same sebi. Družba, ki bi nas morala podpirati in spodbujati, namesto tega zanika naše interese in potrebe.

Eden glavnih dejavnikov v procesu našega zorenja je tudi šola. V njej preživimo velik del svojega dneva. Je naš drugi dom. Njeno poslanstvo je skrb za naš razvoj in našo dobrobit.

Ko so naši šoli leta 1971 nadelo ime po ajdovskem umetniku Venu Pilonu, so to storili v upanju, da bomo kot Pilon odločni, edinstveni, samosvoji posamezniki, ki bomo svoje življenje živeli brezkompromisno in brez obžalovanj, kot se je sam izrazil – »do roba«.

In prav to je vizija, ki bi jo šola morala ohranjati ob prehodu v novi čas. Morala bi biti gibljiv, razvijajoč se organizem, sposoben stopati v korak z razvojem družbe. Žal čutimo, da se ta vizija nemalokrat izgublja na račun brezosebnih učnih načrtov, ki jih trenutni šolski sistem narekuje. Od nas zahteva brezsmiselno pomnjenje, moral pa bi spodbujati in razvijati kritično mišljenje, samostojnost in iznajdljivost. Dijaki smo utesnjeni v okvire zastarelih metod poučevanja, ki v sodobnem času niso več učinkovite. Predstavljajo zgolj breme in zatirajo našo ustvarjalnost. Tako ni presenetljivo, da se vse pogosteje soočamo s tesnobo, kroničnim stresom in depresijo.

Veliko denarja in truda je bilo vložnega v gospodarstvo in industrijo. Zgradili smo avtoceste, postavili elektrarne in industrijska poslopja, vlagali smo v vojsko. Čas je, da poskrbimo za razvoj intelektualnega skeleta naše družbe, šolskega sistema. Ta namreč ostaja enak že desetletja, v mnogočem pa stoletja.

Dovolj dolgo smo v sebi nosili breme napak prejšnjih generacij. Tega se ne gremo več! Pravico imamo povedati, kaj mislimo in čutimo. Hočemo aktivno oblikovati svojo usodo in s tem tudi usodo prihodnjih generacij.

Živeti hočemo vse do roba.

Zarja Bizjak, Žan Rupnik, Maja Likar, Tajda Lampe,
Aleks Pahor, 4. b

Svet ponuja raznovrstne barve

Vezi z varovanci VDC-ja

V hitrem ritmu življenja, stkanem iz opravljanja obveznosti in prilagajanja družbenim merilom, se na čisto nezavedni ravni zapiramo v skupine ter odrivamo druge in drugačne. Ob tem lahko hitro pozabimo, da svet sestavljajo raznovrstne barve. Ljudje smo si različni, obenem pa med seboj povezani in odvisni. Pomoč, nasmeh ali prijazna beseda, ki jih ponudimo drugemu, so pravzaprav darilo nam samim. S tem tkemo vezi, ki bodo v naših srcih ostale za vedno.

Razredničarka in dijaki razreda 2. e programa Predšolska vzgoja smo prišli na idejo, da bi nekaj dni tega šolskega leta preživeli z varovanci Varstveno delovnega centra Ajdovščina. Dogovor o tem je navdušil obe strani, zato smo se začeli v okviru razrednih ur temeljito pripravljati na ta dan. Najprej smo se pogovorili o razlikah in skupnih točkah, ki jih imamo z varovanci. Na podlagi tega smo začeli zbirati ideje za dejavnosti, ki bi jih lahko izvedli v okviru teh srečanj. Vodja ajdovske enote, gospa Matejka Štrukelj, je predlagala, da bi se jim pridružili pri balinanju v Palah.

Druženje z varovanci VDC-ja, oktober 2021

Napočil je čas srečanja. Zlagano bi bilo reči, da strahu ni bilo. Razmišljanje o tem, ali so današnji mladi sposobni empatično stopiti v čevlje drugega, ali se bodo znali odzvati na manj vsakdanje situacije ali začeti in usmerjati pogovor z nekom, ki tega mogoče ni več, je skrajšalo marsikatero predhodno noč. A pogum in vera v pristnost in človečnost mladine sta nas poslala na pot.

Jesenska, Elizabeta Kobal, 2. e

Po tretji uri pouka smo se v torek, 19. 10. 2021, odpravili proti Lavričevi knjižnici, kjer smo se prvič srečali z varovanci. Razdelili smo se v dve skupini in se eden za drugim odpravili do Pal. Že pri razredni uri smo se dogovorili, da bomo v parih poskrbeli za tkanje vezi s čisto vsakim izmed njih. Z nekaterimi zelo hitro, že na poti, drugi so in smo bili malce bolj zadržani. Ko smo prišli do športne dvorane, je najprej ena skupina z varovanci balinala, druga pa zunaj z njimi prepevala pesmi. Izbira dejavnosti ne bi mogla biti boljša. Varovanci so nas z iskrenim veseljem učili balinanja. Ena izmed zaposlenih v centru je povedala, da se nekateri varovanci z balinanjem ukvarjajo precej resno, tekmujejo in dosegajo dobre rezultate. So pa tudi takšni, ki jim ne gre najbolje, vendar so ti uspešni na drugih področjih, kot so kolesarjenje, tek ter številni drugi športi in dejavnosti. Balinanje je bilo sproščeno, počutili smo se prijetno ter se zabavali.

Izkušnja je bila prijetna. Prav vsi varovanci so nas zelo lepo sprejeli in upamo, da so se tako počutili tudi sami. Dijaki smo spoznali, da se prav ob ljudeh ali situacijah, ki niso del našega običajnega vsakdana, zavemo, da imamo v življenju res vse, kar potrebujemo, le da tega mnogokrat ne znamo ceniti.

V zraku je bilo še nekaj naslednjih razrednih ur čutiti hvaležnost za izkušnjo, ki nam je šolski učni načrt ne ponuja. Spoznali smo življenje v vseh svojih raznovrstnih barvah in, kar je najpomembneje, to pozitivno ovrednotili.

Še nekaj vtisov dijakov ...

»Bilo mi je lepo, saj sem spoznala nove ljudi, ki so drugačni od tistih, ki jih vsakodnevno videvam. S tem sem pridobila nove izkušnje in znanja.«

Elizabeta Kobal

»Vedno je zanimivo spoznati nove ljudi. Bilo je zabavno in poučno, seznanili so nas z balinanjem – so pravi profesionalci!«

Kristina Jamšček

»Izvedela sem veliko novega o VDC-ju, kako poteka njihov vsakdan, o njihovih dejavnostih ... Zabavali smo se, peli, balinali in se pogovarjali.«

Mia Dekleva

»To je bila čudovita izkušnja in želim si, da bi to večkrat ponovili.«

Vita Dodič

»Uživala sem v družbi varovancev. Mislim, da se bo ta dan vsakemu od nas za vedno vtisnil v spomin.«

Julija Kompara

Zdaj so pred nami nova spoznanja. Čeprav smo upali na čimprejšnje ponovno srečanje v živo, so nam omejitve zaradi koronavirusa onemogočile zimsko druženje. Kljub temu na vezi, ki smo jih spletli, nismo pozabili. Zato smo se ob koncu decembra ponovno povezali, čeprav le na daljavo. V razredu smo se strinjali, da je pozitivna, dobra misel vedno dobrodošla. Pomisliti še na nekoga, poleg sebe, je pomembno in v nas zbuja tisto dobroto in lepoto, ki ju v današnjem času, kot se zdi, manjka.

Prav zato smo začeli z izdelovanjem novoletnih voščilnic. Vsak dijak je oblikoval svojo voščilnico, jo okrasil in vanjo vtisnil svojo pristno in edinstveno željo, naj bo svet obarvan v najlepše barve. Združene voščilnice smo nato poslali naključnemu varovancu VDC-ja. Tako so se naše poti ponovno srečale, čeprav na daleč. Še toliko bolj nas je razveselilo voščilo, ki so ga oni poslali nam – bilo je polno veselja, zadovoljstva in lepih misli. Predvsem smo se ob tem vsi strinjali, da si želimo čimprejšnjega ponovnega snidenja, ki bo obarvalo našo pomlad.

Nika Makuc, 2. e, in Laura Brataševac, mag. slov.

Priprava kulturnega programa, oktober 2021

Prostovoljstvo v času koronakrize

Biti prostovoljec pomeni podariti nekaj svojega prostega časa v dobrobit nekoga drugega; odpreti srce in nesebično pomagati sočloveku; aktivno prispevati k boljšemu in kvalitetnejšemu življenju v naši družbi. Še bi lahko naštevali, saj ima najbrž vsak svojo definicijo, kaj pomeni biti prostovoljec. Vsi pa se najverjetneje strinjamo, da s prostovoljstvom ne pridobi samo oseba, ki ji pomagamo, temveč je opravljanje prostovoljstva izkušnja, ki bogati vse udeležence, tudi same prostovoljce.

Medsebojna pomoč, razumevanje in podpora pa so še toliko bolj pomembni v kriznih časih, ko se ljudje kolektivno soočamo s številnimi izzivi, obremenitvami in še večjimi stiskami. Prav v takih trenutkih je neprecenljivo, če si znamo prisluhniti in pomagati, predvsem pa ne pozabimo biti človeku človek.

Pomena nesebične medsebojne pomoči se zavedajo tudi naši dijaki, ki so vključeni v različne oblike prostovoljstva. Že kar nekaj let smo kot šola aktivno vključeni v prostovoljsko akcijo »Postani moj prijatelj«, ki poteka v Centru za izobraževanje, rehabilitacijo in usposabljanje v Vipavi. Naši dijaki prostovoljci tedensko obiskujejo otroke v Centru in skupaj z njimi preživijo nekaj svojega prostega časa. Gospa Urška Sedej, koordinatorka PSD v CIRIUS-u, pravi: »Dijaki s svojo prisotnostjo učencem popestrijo dneve in prispevajo k dvigu kvalitete njihovega življenja. Skupaj igrajo družabne igre, prepevajo, se pogovarjajo in ustvarjajo. Pogosto druženje preraste v prava prijateljstva, ki trajajo še vrsto let po zaključku opravljanja prostovoljskega dela.«

Čas »koronakrize« je zahteval številne prilagoditve in omejitve tudi na področju izvajanja prostovoljstva. Najverjetneje je bilo potrebne kar nekaj ustvarjalnosti in vztrajnosti pri iskanju načinov, kako ohraniti ta pomemben stik med prostovoljci in učenci. A kot pravi pregovor: Kjer je volja, tam je pot.

Tako v letošnjem šolskem letu poteka prostovoljstvo v nekoliko drugačni obliki – v obliki dopisovanja. Prostovoljci in učenci si pišejo pisma. Tovrstna oblika prostovoljstva je iz logističnih razlogov (učenci potrebujejo pomoč pri pisanju pisem, pisma so se tudi že izgubila ...) nekoliko bolj zapletena in težje izvedljiva. Kljub temu pa učencem dopisovanje prav tako veliko pomeni in vsak teden le s težavo dočakajo novo pismo svojega prostovoljca. Poleg pisma velikokrat pošljejo še kakšno risbico ali fotografijo oziroma se pri pisanju še posebej potrudijo.

Na ta način se učenci in prostovoljci medsebojno spoznavajo, predvsem pa ohranjajo stike, ki jih bodo nadgrajevali in negovali preko druženja v živo. Seveda, ko bo to mogoče.

Če si ob prebiranju teh vrstic začutil, da bi tudi sam rad postal prostovoljec in s tem obogatil življenje sebi in še nekomu drugemu, si toplo vabljen, da se nam pridružiš.

»Tudi če spremenite samo eno življenje, ste za vedno spremenili svet.«

Mike Satterfield

Maja Terbižan, univ. dipl. psih.

Sva Maša in Patricija, dijakinji 3. letnika predšolske vzgoje. Že tretje leto sodelujeva pri prostovoljskem projektu »Postani moj prijatelj«. Za sodelovanje sva se odločili, ker se nama zdi to enkratna priložnost za spletnje novih prijateljstev in razvedritev teh čudovitih otrok.

Na začetku 1. letnika so nam na šoli predstavili program in takoj sva bili pripravljeni za sodelovanje. Prve pol leta sva vsak teden obiskovali najinega učenca, prijatelja, klepetali smo, se igrali in poslušali glasbo. S pojavom koronavirusa so se naša srečanja žal morala do konca šolskega leta prekiniti. Skupna druženja sva zelo pogrešali, zato sva bili nadvse veseli, ko je iz CIRIUS-a prišla pobuda, da bi prostovoljstvo opravljali preko pisem. Vendar nam je pot znova prekrizala epidemija in tako se s svojim prijateljem dolgo časa nisva slišali. Zelo nama je bilo težko, ko nisva vedeli, kako je in kako preživlja ta čas. Letošnje leto pa naju epidemija in z njo povezane omejitve niso ustavile in si že od začetka leta dopisujeva z novima prijateljema. Vsaka ima namreč svojega učenca, s katerim se želi čim bolj spoznati. Pišemo si o tem, kaj radi počnemo v prostem času, katero glasbo poslušamo ... Čeprav je tudi tak način prostovoljstva zanimiv in zabaven, komaj čakava, da ju bova lahko obiskovali v živo, da se bomo lahko skupaj družili, pogovarjali, igrali in smejali.

Patricija Bevk in Maša Bratina, 3. e

Proti ranču, Matej Jerončič, 4. č

Ko misel najde besedo

Beseda je naše življenje. V njej mislimo, čutimo, ljubimo, sovražimo. Je del našega vsakdana in bistvo nas samih, zato se zdi, da jo zlahka obvladujemo. A razmišljanje o besedi, iskanje njenih skritih podtonov in zavedanje, kaj vse lahko z njo pričaramo, je večšina. Ko se torej posameznik odloči, da bo z besedami slikal sveto, odstrl z njimi košček svoje duše in popeljal drugega po svojih miselnih stezicah, stopi na dolgo, nikoli dokončano pot literarne umetnosti.

To delo je garaško in polno preizpraševanja, a prinaša mnogo – predvsem krepki ljubezen do besede in širše, jezika, ki ob tem zapoje v vsej svoji melodičnosti. Ko se tega zave mladostnik, se je treba odzvati in z njim stopiti na to pot. Prav na podlagi vseh teh misli se je na Srednji šoli Veno Pilon Ajdovščina porodila ideja o obšolski delavnici literarnega ustvarjanja, ki je zdaj aktivna že drugo šolsko leto. Zmožnost literarnega ustvarjanja pogosto pripisujemo nadarjenosti posameznika in posledično menimo, da je šolanje ne more povečati. Pa vendar v zadnjih desetletjih zaznavamo porast literarnih delavnic, kjer skupine pod vodstvom izkušenih piscev brusijo in nadgrajujejo svoje ustvarjalno pisanje (Žagar, 1991). Tudi pri pouku slovenščine in drugih predmetih ugotavljamo, da zmožnost ustvarjalnega pisanja ni kar prirojena, prav tako se ne povečuje z leti, temveč z motiviranostjo in veliko vaje. Te pa znotraj natrpanih učnih načrtov ni mogoče udejanjati v okviru pouka. Kam torej z mladostno željo po literarnem ustvarjanju? Kako jo razvijati, nadgrajevati in sploh spodbujati?

Utopija, da bi tovrstne želje šolajočih se posameznikov lahko potešili v okviru pisanja šolskih esejev, hitro zvedeni. Šolsko pisanje je namreč praviloma usmerjeno v načine, ki jih od dijakov zahteva končni preizkus znanja (matura), ti pa so bistveno preveč poenoteni in ukalupljeni, da bi posameznik ob tem lahko razvijal pravo ustvarjalno pisanje. To namreč sestoji iz izbire teme in sloga pisanja, ki je vsakomur lasten.

Zdi se, da dijaku manjka svobodnega, neukalupljenega izražanja, kjer lahko pišejo o princeskah ali kriminalu, ljubezni ali kruti smrti. Vsekakor pa jih ob tem nihče ne »kaznuje« z odbijanjem točk, ker niso svojih misli podkrepili s točno določenim citatom. Kot navaja Milena M. Blažić (2003), literarna zgodovinarica in strokovnjakinja za mladinsko književnost, je pomembna spodbuda pri tovrstnem pisanju učiteljeva/mentorjeva odprtost za ustvarjalne ideje piscev, ki pa niso zamejene s časovnim okvirom, usmerjanjem vsebine in točkovanjem oziroma ocenjevanjem. Mladi posamezniki so tako notranje motivirani za literarno izražanje in lahko s premišljeno spodbudo napredujejo.

Na to pot smo se s prijavljenimi dijakinjami in dijaki podali polni optimizma in želje biti slišani. Srečujemo se enkrat do dvakrat na mesec. V lanskem šolskem letu razmere niso dopuščale srečevanja v živo, zato smo tkali misli in besedila kar na daljavo prek video-srečanj. Kasneje smo ugotovili, da nam zaradi poti in drugih obveznosti bolj ustreza nadaljevanje prek računalnika. To so lepi, sproščeni, predvsem pa ustvarjalni popoldnevi. Udeleženci so visoko motivirani, željni izzivov in pisanja. A ker se ustvarjalnost nadgrajuje postopoma, najprej prek različnih zabavnih vaj zgradimo osnovo. Sprašujemo se, o čem želi posameznik pisati; kako nekaj ubesediti; kje je meja mojega besednega zaklada in kako ga večati.

Nato začnemo s pisanjem. Včasih zgolj odlomkov, misli, idej, drugič ustvarimo celotno zgodbo. S temami, ki so jim blizu, udeleženci izražajo svoj pogled na svet, prekrit s tančico metafor in liričnih podob. Zapise tvorijo doma, v varnem objemu svoje sobe, ko imajo navdih, na srečanjih pa preberejo svoje stvaritve. Ostali to komentirajo, predlagajo izboljšave ali zgolj navdušeno ploskajo. Na ta način krepijo zmožnost podajanja argumentiranega komentarja in izostrujejo svoj čut za dobro literaturo. Ker pozitivna spodbuda s kančkom usmeritve širi obzorja, so zapisi vedno boljši, pozna se tudi, da se letos delavnic udeležuje skupina lanskih deklet z nekaj novimi člani. Zapise bi bilo škoda pozabiti, zato smo delavnico podprli s spletno stranjo, na kateri so objavljena besedila, ki nastajajo v okviru teh srečanj. Ker je umetnost vedno skupek različnih lepote, so zapisi obogatili s fotografijami, ki so prav tako delo dijakov naše šole. Nekaj zapisov, ki vas bodo z izjemno ilustrativnostjo besede in metaforiko, ki odpira številne premisleke o svetu okrog nas, si lahko preberete v nadaljevanju, redno pa lahko ljubezen do lepe slovenske besede spremljate na naši spletni strani zgodbezroba.si.

Laura Brataševac, mag. slov.

Hodnik, Ema Gregorič, 2. a

Čudežno jabolko

Deklica dve

Sestrini kriki me porinejo iz sanj nazaj v realni svet. V trenutku vstanem in takrat se prikaže izza temnih dreves.

»Si v redu? Kaj je narobe?« jo zaskrbljeno vprašam.

»V redu sem, a morava nadaljevati pot.«

»Že? Zakaj?« Iz nahrbtnika vzamem žepno lučko in posvetim proti njej. Počasi si oddahnem, ko ne opazim nobenih ran.

»Verjetno mi ne boš verjela, a videla sem pošast.«

»Pošast?«

»Malo prej sem se zbudila, ker sem bila žejna. Napotila sem se do potoka in tam ... tam sem jo zagledala.«

»Zagledala ... koga? Kaj?«

Mine skoraj minuta, preden mi spet odgovori. Zatopljena v svoje misli že začne pospravljati staro rjuho, ki sva jo uporabili kot spalno površino v tej poletni noči.

»Bila je pokrčena ob potoku. Zgledala je tako majhna, da je najprej skoraj nisem niti opazila. Mislila sem, da je otrok, izgubljen v gozdu tako kot midve. In potem sem naredila napako. Pozabila sem na vsa svarila o gozdu. Na vse zgodbe o ljudeh, ki so se iz njega vrnili in govorili o srečanju z najstrašnejšimi pošastmi. Pozabila sem na ljudi, ki se iz gozda sploh niso vrnili. Prijela sem jo za ramo. Takoj sem vedela, da ni človek. Plast, ki je pokrivala njeno telo, je bila tako ledena, tako napačna in v trenutku je bila edina stvar, ki sem jo lahko čutila. Le hladen led, povsod. In ko sem umaknila roko, je začela rasti in rasti, njeno telo pa je škripalo, kot škripajo vrata že dolgo zapuščene hiše. Zamižala sem, in ko sem ponovno odprla oči, je bil pred mano le še temačen gozd. Zvok škripajočega telesa je preglasilo udarjanje mojih stopal ob trdo vlažno prst, s tako hitrimi koraki, da so se ujemali z ritmom mojega srčnega utripa. Takrat so moje misli lahko oblikovale le en sam ukaz: ne ustavi se! In res se nisem. Tekla sem, tudi ko nisem več mogla dihati. Tekla sem, tudi ko se je moje telo bojevalo z ugrizi suhih vej in listov. Tekla sem in tekla ter se ustavila šele, ko sem te zagledala. In zdaj morava zbežati skupaj.«

Obdala me je mrzlica. Ne zaradi strahu pred to gozdno pošastjo, ampak zaradi temnih kotičkov sestrinih misli. Prav nobenega dvoma ni bilo, da je bilo to strašno srečanje le plod njene domišljije. Želim si le, da bi ti izbruhi vključevali prijetne, lepe stvari, ne pa pošasti.

»Spet me tako gledaš,« nenadoma reče.

»Kako?«

»Kot da sem nora. Kot da sem oddaljena od tvojega sveta.«

Nisem vedela, kako odgovoriti na to. Namesto tega sem jo prijela za roko in jo peljala skozi temačen gozd. Hodila je tako blizu mene, da sem čutila silovito tresenje njene krhkega telesa.

»Še vedno drgetaš,« opazim.

»Še vedno me je strah,« šepne.

»Naj te ne bo. Zdaj sva skupaj.«

»Torej me ti lahko zavaruješ pred pošastmi? Pred gozdom z drevesi, ki s svojimi vejami ves čas grabijo proti nama? Pred drevesi, ki so tako visoka, da če bi jih nekdo preplezal, bi lahko s prsti dosegel ledeni soj lune ... leden kakor pošast potoka ...?«

Tiho upam, da bo le nehala govoriti, zadušila svoje razburkane misli. A ona nadaljuje ...

»Veš, preplezala sem najvišje drevo v gozdu. Tako je bilo visoko, da sem se na vrhu bala pogledati navzdol, v strahu, da nisem več na Zemlji. Tam me je čakala Luna, okrogla kot jabolko, sijoča kot kristal, ledena kot smrt. In ko je odprla usta, sem spoznala, da so njeni zobje ostri kot nož. Rekla mi je, da pozna odgovore na vsa vprašanja in mi lahko pomaga. Vprašala sem jo, če res obstaja čudežno jabolko in če bo pozdravilo najino mamo. Odgovorila je z ja. Na katero vprašanje misliš, da je odgovorila? Prvo ali drugo?«

»Mogoče na obe, mogoče na nobeno. Mogoče je Luna, kot večina ljudi, lažnivka.« Vem, da sem s svojim odgovorom razočarala sestro. Zadnje dni se zdi, kot da je razočaranje edina stalnica v najinem življenju. Več se mogoče ne bi smelo pričakovati od otrok, ki se imenujeta Deklica ena in Deklica dve. Najina mama je bila kot jaz, realist. Nikoli mi ni bila všeč ta beseda. Sama bi naju opisala drugače. Dolgočasni, prizemljeni, žalostni.

A Deklica ena je drugačna. Verjame vsem in v vse. Ko je izvedela, da mogoče obstaja jabolko, ki bo pozdravilo mamo, naju je takoj porinila na dolgo iskanje skozi gozd. Vem, da ni sama kriva, da je taka, a še vedno ji malo zamermim. Namesto da zapravlja čas na tem napornem potovanju, bi lahko na ulici služili denar. Za mamino zdravljenje potrebujeva ravno to, ne pa namišljenega jabolka, ki bo v sekundi izničilo vse težave. Sama ne zaupam takim stvarem. Stvarem, ki na videz delujejo popolne, čarobne. A mogoče ima ona prav. Mogoče bova našli jabolko in bo potem spet vse v redu. Pa je res vredno tvegati vse, samo za kanček upanja? Sama ni vedela.

Deklica ena

»Opazujejo naju.«

»Kdo naju opazuje?« vpraša in v očeh se ji spet zrcali njena nejevera. Ne trudim se s pojasnjevanjem. Ona ne opazi, kako nama temne oči sledijo, že odkar sva stopili v gozd. Kako samo čakajo na trenutek, ko bova najbolj ranljivi. Nikoli ne opazi stvari, ki jih opazim jaz. A še vedno jo imam rada in vem, da mi brez nje ne bo uspelo.

Hodiva že tri dni in pogovori med nama so postali vedno redkejši, strah pa vedno pogostejši. Kaj pa, če jabolka ne najdeva pravočasno? Ali pa ga sploh ne najdeva? Če čarovnija jabolka ne obstaja? Ne dovolim si takih misli. Take misli bodo umorile mojo mamo, umorile mene. Predaleč sem že prišla, da bi me zdaj požrli dvomi. A vsaka nova misel predstavi tudi novi dvom. Zato neham misliti in le hodim naprej.

»Čas je,« reče sestra.

Ne odgovorim ji. Bojim se.

»Mislim, da je čas, da se vrneva domov.«

Ne, ne, ne! Ne moreva se vrniti domov. Ne brez jabolka! Ne brez denarja. Kako se lahko zdaj vdava?

»Odgovori mi!« nenadoma vzklikne in nemudoma se stresem. Sestra še nikoli ni kričala name. In če je tako jezna name, jo bo težko prepričati, da nadaljujeva pot. Oh, ko bi le bil kje kakšen znak. Potrdilo, da pomoč obstaja, da ne zapravljava časa.

»Prav, če ti ne boš govorila, bom pa jaz. To jabolko iščeva že tri dni. Tri dni! Ko si mi prvič povedala za to legendo, to neumnost, ti nisem verjela, ampak vseeno sem te podpirala, vseeno sem šla s tabo, ker si moja sestra. A tega ne morem več nadaljevati. Najina mama zdaj sama leži na mrzlih tleh ulice.«

Vse, kar rabim, je dokaz, nekaj, čemur bo Deklica dve verjela. »Pravzaprav, če pomislim, je najina mama zdaj lahko že mrtva, ker sva midve zapravljali čas v tem neumnem gozdu!« Prosim, samo znak rabim. Majhen znak. »Poslušala sem tvoje pravljice, a zdaj je čas, da ti poslušáš mene!«

Takrat pa med drevesi posije droben žarek svetlobe.

»Znak! To je znak!« vzkliknem in stečem proti svetlobi.

»Počakaj!« vzklikne sestra in pohiti za mano. A jaz se ne ustavim. Tečem in tečem, in dlje kot sem od sestre, vedno bolj ga čutim v srcu. Čudežno jabolko. Zdaj ga vidim. Zlato kot zlato, veliko kot dlan, in ko ga utrgam, ugotovim, da je lahko kot pero. Vedela sem, da obstaja. Tako sem srečna, da se mi v očeh naberejo solze. In ko mi prva spolzi po licu, ne morem nehati. Jočem, ko me sestra končno najde z zlatim jabolkom v naročju. Jočem celo pot nazaj do doma. In jočem, ko končno zagledam mamo.

»Mama, našli sva jabolko. Zdaj boš končno ozdravela,« rečem navdušeno. Ta je preveč utrujena, da bi me sploh pogledala, in tako je sestra tista, ki me gleda. Spet se ji iz oči zrcali nejevera.

»A lahko za trenutek govoriva?«

»Zdaj ni časa. Pomagati morava mami,« rečem in razrežem jabolko.

Deklica dve

Stojim pred maminim grobom. Minil je mesec, odkar je umrla. Odkar sva se s sestro vrnili iz gozda z roko v roki, a v različnih svetovih. Nikoli ji nisem povedala, kaj se je res zgodilo tisti dan. Kako bi ji sploh lahko? Mogoče mi niti ne bi verjela. In zdaj je tako vesela, tako brez skrbi.

Sčasoma sem se začela bati, da bo nekega dne padla z oblakov in ugotovila resnico. Potem ne bi nikoli več videla iskric v njenih očeh. Konec koncev, je resnica sploh tako pomembna? Je bolj pomembna od sreče? Bi bilo vredno živeti z razumom, če bi bila potem vsaka noč preživeta v solzah? Včasih si želim, da bi bila tudi jaz kot Deklica ena. Da bi se vrnila domov k mami, z jabolkom v rokah in vsi bi bili zdravi, srečni do konca svojih dni. Kdo ve, mogoče pa je njena zgodba tista, ki je resnična.

Zala Čuk, 4. č

*»Objavljanje prispevkov
v Izviru je bilo za mnoge
prva javna predstavitev
njihovih stvaritev. Na tak
način so se tudi razkrivali
nadarjeni ustvarjalci
in morda jim je prav to
pomenilo potrditev njihove
prave poti.«*

Spomini nekdanjih ustvarjalcev *Izvira*, Darja
Polanc Seljak, *Izvir*, 1999/2000

Kruh in vino

Pisalo se je leto 1970, ko sem ga prvič videla. S starši smo zapuščali newyorško gledališče, on pa je stal na stranski ulici in prodajal časopis. Podrobno sem si ga ogledala, saj v tisti četrti ni bilo nikogar, ki bi bil, kot bi moji starši rekli, »smet, ki se je izgubila in ne ve, kje je njeno mesto«. Bilo je sredi decembra, fant pa je bil oblečen le v tanko, raztrgano, a preveliko srajčko. Imel je dolge žametne hlače, ne vem pa, ali so bile rjave barve ali so bile le tako zapacane od blata. Obute je imel premajhne črne čevlje, da so mu skozi kralji prsti. Všeč mi je bil njegov vijoličast klobuk. Izražal je nekaj mogočnega, kot da bo nekega dne postal nekaj velikega, tako zelo, da se mu bo celo mesto klanjalo. Takrat sem bila stara okrog šest let. Tudi fant jih ni imel veliko več kot jaz. Morda je bil leto ali dve starejši. S seboj sem imela majhno rutico, v kateri je bilo zavitih nekaj cekinov. Stekla sem do fanta ter mu jih izročila. Nasmehnil se je. Ponudila sem mu še svojo rutico, ki se je krasno podala k njegovemu klobuku. Starši so me opozorili, da taki ljudje želijo samo denar in naj bom previdna. Takrat nisem povsem razumela, kaj so mi starši povedali, saj sem bila premajhna, da bi sama vedela, kaj je prav in kakšni so drugi ljudje na svetu. Z besedo »drugi« ciljam na tiste, ki niso imeli takih privilegijev, kot smo jih imeli mi. Zato sem jim verjela, a sem bila kljub vsemu radovedna, kakšen je, kje živi, kam hodi v šolo. Zato sem se vsak dan sprehodila po ulici ter se z njim pogovarjala, preden je bil čas, da sem odšla k pouku. Ime mu je bilo Filip. Z očetom sta živela v majhni leseni koči na robu mesta. Nista imela veliko, vendar sta imela drug drugega, kar jima je pomenilo največ. To sem mu zavidala. Sama tega v družini nisem nikoli izkusila. Seveda, bili smo finančno stabilni, vendar si nikoli nismo vzeli časa, da bi stkali dobre medsebojne odnose. Tako so leta minevala in postala sva odrasla, bolj zrela. Jasno je, da moji starši niso odobraval Filipa, zato sva se na skrivaj srečevala in si pošiljala skrivna pisma. Postala sva res dobra prijateljica in skupaj sva želela odkrivati svet. Nisva pa ostala samo pri prijateljstvu. Seveda si tega na začetku nisva želela priznati, saj sva vedela, da moja družina ne bo navdušena. Vendar sva prvič v življenju naredila nekaj, kar je bilo večje od najinih socialnih razlik in misli, kaj bodo o tem rekli drugi.

»Kako si se lahko spečala z njim?« je tulil oče. »Kakšno življenje si sploh lahko ustvariš z njim?« je jokala mama. Vendar sem bila v nekaj prepričana. Prepričana, da Filipa ljubim, ne glede na to, koliko denarja ima in kako je oblečen. Zato sem se družini postavila po robu ter staršem povedala, da si bom s Filipom ustvarila življenje. Oče je bil nad mano razočaran. »Oskrunila boš družinsko ime! Živela boš s smetjo, ki ne ve, kje je njeno mesto!?« Takoj sem spakirala svoje stvari in odšla.

Mama mi je pred vhodnimi vrati rekla, da se bom kmalu vrnila, saj bom ugotovila, da tako revno življenje ni zame. Ni mi uspela vsega povedati, saj sem takoj odšla. Nisem želela slišati teh njenih bednih pripomb. In tako sva s Filipom odšla v širni svet. No, seveda sva si najprej morala poiskati stanovanje in službo, da sva ga lahko plačala. Sama sem imela nekaj denarja, ki mi ga je oče podaril za rojstni dan pred nekaj tedni, vendar nisva imela dovolj za najemnino. Nisem bila vajena dela, saj sta to počela starša, sama pa sem živela na njun račun. A brez službe ni denarja, in če ni denarja, ni stanovanja, ni hrane ...

Klobuček, Irma Klemenčič, 4. č

Zato sem se takoj podala v akcijo in po mestu iskala službo. Odšla sem na razgovor za šiviljo, saj sem kar spretna v šivanju, vendar je krojač iskal moškega sodelavca, kajti bil je mnenja, da smo dekleta le za v kuhinjo. Čez cesto je bila kavarna, vendar mi niso dali niti priložnosti za razgovor, zavrnilo so me zaradi mojih oblačil. *No, morda bi tudi sama najela nekoga, ki bi bil primerneje oblečen kot jaz.* Na sebi sem imela prevelike hlače in zmečkano srajco, saj so bila vsa moja ostala oblačila umazana, sama pa nisem imela časa, da bi jih oprala. Skoraj sem že obupala, saj so me v enem samem dnevu kar desetkrat zavrnilo. Sprehodila sem so do bližnjega bara, se usedla za pult in si naročila viski. Ura je bila šele enajst, zato so me ostali gostje začudeno pogledali, a mi je bilo na tej točki čisto vseeno. Nato pa sem s kotičkom očesa opazila letak na oknu, kjer je pisalo, da v knjižnici iščejo pomoč za zlaganje

knjig in organizatorja knjižnega kotička, ki poteka vsak teden. Pisalo je, da delo ni prav veliko plačano, vendar sem se vseeno opogumila ter sprehodila do knjižnice, ki je stala na glavnem trgu mesta. Za sekundo sem se ustavila pred vhodnimi vrati in vdihnila. *To je tvoja prilžnost*, sem sama sebe opogumila ter vstopila. »Dober dan! Dober dan!« sem nekajkrat vzkliknila. *Je zaprto?* Oh ... Potem pa me je prijazna knjižničarka tiho pozdravila. Malo mi je razkazala naokrog ter mi povedala, kakšno delo bi opravljala. »Kakšno je plačilo?« *Res ni veliko, a ... sprejemem!* Vrnila sem se k Filipu, ki je na ulici prodajal časopise. Povedala sem mu veselo novico. Vendar pa nama je nato ostala še ena skrb. *Kje bova našla stanovanje?* Malo sva razmišljala in ugotavljala, kako bi lahko prišla do stanovanja. Potem pa je, kot da bi prišel iz megle, k nama pristopil gospod. »Slišim, da imata težavo s stanovanjem.« Rekel je, da je lastnik stanovanjske hiše in nama z veseljem pomaga iz te zagate. Povedal nama je le, da nama bo vsak ponedeljek prinesel kovček, ki ga bova hranila v stanovanju, nato pa ga bo prišel iskat v petek. Izrecno je naročil, da kovčka nikakor ne smeva odpirati. *Seveda, tudi če nama ne bi povedal, tega ne bi storila, saj nimava navade stikati po tujih kovčkih, sploh pa je to nevljudno.* Gospodu sva povedala, da nimava veliko denarja, ter ga vprašala koliko bi znašala najemnina. Rekel je, da bi morala za en mesec odšteti 200 dolarjev. *Vzameva!* Bilo je na robu mesta. Velikanska zidana stolpnica, ki je bila oblečena v kamen, zelo moderna za tisti čas. Stavba je imela pet nadstropij, najino stanovanje je bilo čisto na vrhu, številka 123. Vstopila sva in prva stvar, ki sem jo zagledala, je bilo veliko okno s pogledom na park. Soba ni bila ravno velika, a za dva človeka prav udobna. Malo sva ga morala prezračiti, saj je imelo vonj po zatohlem, potem pa se razgledala naokoli. Filipu je bila najbolj všeč kuhinja. »Ogromna je!« Sam zelo rad kuha in bil je res navdušen. Njegove kuharske sposobnosti sem še isti dan, ko sva se vselila, preizkusila. Privoščila sva si malo večji obrok, saj je Filip s prodajo časopisa zaslužil kar nekaj denarja. Sama v novi in tudi prvi službi začnem šele jutri, imela sem privarčevanih nekaj dolarjev, vendar sva jih porabila za prvi mesec najemnine. Dan je bil zelo naporen, zato sva se kar takoj odpravila spat.

Ura je bila okoli šest zjutraj, ko me je prebudilo sonce, ki se je privilo skozi bližnji park in se s svojimi sončnimi žarki ustavilo pred najinim oknom. Hrane v hladilniku ni bilo veliko, nič, kar bi mi bilo všeč. Zato sem za zajtrk pojedla le eno sočno rdeče jabolko. V knjižnico sem morala priti ob osmih, zato sem se kar hitro odpravila in se sprehodila po cesti. *Kakšna bo moja prva služba? Ali bo zabavna, zanimiva, morda dolgočasna? Bomo videli.* Stopim pred vrata in zagledam napis. »Knjižnica se zapira zaradi nove gradnje« *Kaj?? Niti začela še nisem v novi službi, pa dela nimam več.* Razočarana sem se

odpravila do lokala in se tam usedla na stol. »Gospod, dvojni viski, prosim.« »Kako lahko knjižnico zaprejo zaradi nove gradnje,« sem sama sebe spraševala na glas. »Gotovo bo kak mestni bogatun zgradil novo hišo!« Popijem viski, plačam, potem pa se odpravim nazaj proti domu. Moje oči je pritegnil oglas, na katerem je pisalo, da v bolnišnici iščejo medicinsko sestro. Potrebne niso nikakršne izkušnje, niti izobrazba, zato odhitim do bolnišnice in se prijavim na položaj. Takoj me vzamejo in mi naročijo, naj pridem naslednji dan. Ko pridem domov, Filipu takoj povem, da sem našla novo službo. Seveda je bil malce zmeden, ker naj bi pravkar začela z delom v knjižnici, nato mu vse razložim in mu z velikim navdušenjem povem, da bom delala v bolnišnici. Zelo vesel je bil zame, zato se je odločil, da bo jutri zame za uspešen prvi dan pripravil izvrstno večerjo. Poljubim ga in se odpravim spat, saj bo jutri naporen dan.

Ženski obraz, Hana Gerbec, 4. č

Vsa vznemirjena vstanem in prehitim budilko, ki mi zazvoni po desetih minutah. Oblečem se v novo uniformo, ki sem jo prejela dan prej. Pojem zajtrk, pozdravim Filipa in ga poljubim na čelo ter pohitim v službo, da ne zamudim. Ko prispem do vhoda, se mi porušena stavba s počenimi stekli na oknih ne zdi primerna za bolnišnico. Stopim skozi ozka, s krvjo zapacana težka lesena vrata in obstanem. *Kaj vse se dogaja v notranjosti!* Vsi brezglavo tekajo po dolgih hodnikih, vsi, ki so bolni ali pa ranjeni, čakajo v neskončno dolgih vrstah. Do mene pristopi gospa z dojenčkom. Roti me, naj jo pregledam, vendar sama ne vem, kaj naj storim, saj nisem dovolj podučena o zdravljenju.

Sicer pa nisem tu kot zdravnica, ampak kot medicinska sestra. Mislim, da je razlika kar velika! Moje oči takoj pričnejo z iskanjem prostega zdravnika, ki bi lahko pregledal malčka. Mimo mene je kot strela švignila starejša gospa, ki pa sem jo prepoznala še iz svojih otroških let. Zdravnica je, saj sem jo tudi kar nekajkrat kot majhna deklica obiskala zaradi gripe in prehlada. Stečem do nje ter ji predstavim mamino dojenčka. Lepo je vedeti, da je na svetu veliko dobrih ljudi. Takoj si je vzela čas ter otročka pregledala. Njegova mama mi je namenila topel pogled, se mi nasmehnila ter se mi zahvalila. Nato me je sodelavka pospremila do majcene sobe, kjer sem se lahko preoblekla in se pripravila na delo. Zadolžena sem bila za sprejemanje pacientov, za izpolnjevanje obrazcev, skrbela sem za red in čistočo – kolikor je le bilo mogoče. Dan se je zelo hitro končal. In bila sem izmučena, četudi sem samo popisovala liste papirja. Izmučena psihično, bolj kot fizično. *Iskreno si ne predstavljam. Da bi bila zdravnica in tekala naokrog kot kura brez glave in skrbela za desetine ljudi, ki potrebujejo zdravstveno pomoč ...?* V garderobi je stal majhen štedilnik, na katerem je bila postavljena džezva za kavo.

Še nekaj deklet je bilo z mano v garderobi, zato vljudno vprašam, ali bo še katera kavo. Utrujeno odkimajo, se preoblečejo in zapustijo svoje delovno mesto. Ko dobro premislim, se tudi meni ne ljubi delati kave, saj bi potrebovala kar nekaj časa, preden bi jo skuhalo in popilo. Zato se tudi sama preoblečem in odidem domov. Vstopim skozi glavna vrata stanovanjske hiše in že ko sem hodila po stopnicah, se je iz nadstropja, kjer sva živela, vil omamen vonj. S Filipom nisva potrebovala veliko, da sva lahko lepo živela. Rabila sva le streho nad glavo. Seveda sem velikokrat razmišljala, kako bi bilo, če bi lahko živela kot soseda na koncu hodnika. Vedno s hrano v hladilniku in z dovolj denarja za nakup oblačil in kakšnih ostalih stvari, ki bi olajšale najino življenje. Kot bi bilo napisano v kakšni hollywoodski knjigi: »Živela sva življenje,« saj imamo le eno. Moja edina želja je, da ko bom pogledala na svoje življenje kot celoto, se nikoli ne bom spraševala, zakaj nisem izkoristila dneva. Ta svet bi rada zapustila brez obžalovanj, saj na koncu niso leta življenja tista, ki štejejo, ampak dejstvo, koliko življenja je bilo v teh letih. Tako sem zasanjano hodila po stopnicah do vhodnih vrat stanovanja. Ko sem jih odklenila, je bilo vse lepo čisto in pospravljeno. Malo me je prestrašilo, saj odkar živiva skupaj, stanovanje še ni bilo tako temeljito pospravljeno, ker pospravljanje ne leži ne meni, ne Filipu. Svojo pot skozi dnevno sobo nadaljujem do kuhinje in jedilnice in strah je splahnel. Na mizi je stala steklenica rdečega vina. Ko pa je skozi posvetila svetloba stare svetilke, ki je visela s stropa, si v njej lahko zagledal kristalčke, ki so se pretakali po steklenici. Poleg steklenice je bil v kuhinjsko krpo zavrt sveže pečen kruh, ki je s svojim vonjem ovil celo sobo. Na sredini mize je

bila vaza, v njej pa so stale tri vrtnice z rdečimi cvetovi. Moje najljubše. Sedla sva za mizo. »Kakšen je bil prvi dan v službi?« Rahlo se nasmehnem ter mu s tem nakažem, da o tem ne bi rada govorila. »V redu, kakšno je vreme?« Srčkan je. Nekaj časa se še pogovarjava, nato pa začneva uživati v večerji. Nalijem si kozarec vina ter ga nagnem k ustom. Bilo je polno okusa, sladko. V njem si lahko občutil vsako grozdno jagodo posebej. Iz krpe odvijem kruh ter si odrežem kos. Bil je puhast kot najbolj rahel oblak na nebu, a obenem ravno prav zapečen, da je skorjica lepo zahrustala, ko si ugriznil vanjo. Filip mi je nekaj govoril, delala sem se, kot da sem zbrana in napeto sledim pogovoru, a v resnici ga nisem niti poslušala, saj sem se takoj izgubila ... *v teh njegovih modro svetlikajočih se očeh. Njegov glas, ki je kot glas angela iz višav ... Njegova blede koža, ki se na določenih predelih zlije v barvo čokolade ...* V tistem trenutku je bilo vse popolno. Čarobno. To je bil trenutek, ko sem bila prepričana, da Filipa ljubim. Prijela sem kozarec vina, hotela narediti požirek in potem ... Zadnje, česar se spomnim, je, da mi je kozarec spolzel iz rok in se skupaj s sladkim vinom razletel po tleh.

Naslednji dan sem se zbudila v bolnišnici. Filip je sedel na stolu poleg moje postelje. Vse je bilo malce megleno. Ko pa sem malo bolje pogledala, sem videla, da ima Filip čez usta poveznjeno masko. Nič mi ni bilo jasno. Zdravnica, ki sem jo videla en dan prej, ko sem delala tu, je izrekla zelo zakomplicirano besedo, ki je nisem znala ponoviti. Nekaj, kar se je začelo z virusom in končalo z besedo dihala. Rekli so, da je bolezen neozdravljiva. Takrat nisem čutila ničesar, le solzo, ki se je počasi spuščala po mojem licu. *Neozdravljiva?! Ampak saj pred mano je še celo življenje!* Filipa so nato premestili v karanteno, saj so mislili, da je tudi sam okužen, glede na to, da sva živela skupaj. In imeli so prav, oba sva imela isto bolezen. Najprej se je začel prehlad, ki sem ga tudi sama občutila. Zdravniki so rekli, da ni nič hujšega in bo hitro minilo. Kasneje pa je ta »prehlad« zajel celotno mesto in kasneje celoten svet. Zavladal je popoln kaos. Ljudje so izropali vse trgovine s hrano. Ko rečem, da nikjer nisi mogel kupiti toaletnega papirja, se ne šalim. Hotela sem, da bi bila s Filipom skupaj. Če je bolezen neozdravljiva, bi bilo le vprašanje časa, kdaj bi bolezen prevladala in nadomestila kri, ki se pretaka po najinih žilah. Tega niso storili. Še danes ne vem, zakaj ne. Morda pa je bilo bolje, da sva ostala ločena. Moja bolezen je postajala vedno bolj šibka, čeprav so vsi rekli, da bom po dveh mesecih umrla, se je po nekaj tednih moj imunski sistem okrepil. Medtem pa je šlo Filipu na slabše. Nisem ga smela videti, da ne bi ponovno zbolela. Dnevi so minevali in končno sem lahko šla domov. Stanovanje je bilo tiho, velikansko, prašno brez Filipa. Nisem se več počutila, kot da sem doma. Nisem zdržala dolgo časa. Misliła sem, da se mi bo zmešalo. Vse je bilo tiho. Lah-

ko sem slišala lastne misli, ki so v moji glavi kar kričale. Tako sem spakirala kovčke in si poiskala novo stanovanje. Težko je bilo zapustiti vse lepe spomine, ki sem jih imela na Filipa. *Vse dotike, poljube, neprespana jutra ...* vendar sem to morala narediti zase. Drugače bi obtičala in se tako utopila v lastnih mislih. Nikoli nisem izvedela, kaj se je zgodilo z njim. Nikoli ni bil napisan na seznamu tistih, ki so svoje življenje končali v bolnišnici. Nikoli pa tudi ni podpisal odpustnice, da je odšel domov. Večerja, ki se je tragično končala, je še zadnji spomin, ki ga imam na Filipa. Spoznala sem še veliko moških, vendar nikogar nisem tako ljubila.

»Babi!!! Preživela si neozdravljivo bolezen? Tega mi še nikoli nisi povedala,« mi odgovori vnukinja, ko končam s pripovedovanjem zgodbe. »Si bila pa res pogumna.« *Pogumna? Ne, nisem bila pogumna, ker sem preživela bolezen, ki bi morala biti moj konec. Pogumna sem bila, ker sem za sabo pustila fanta, ki sem ga ljubila bolj, kot sem ljubila dejstvo, da sem živa. Zato sem bila pogumna.*

Zoja Volk, 2. e

Svet, ki me obdaja

Poslušam, ogledujem, premlevam, pozabljam, posnemam ... Vse to počnem nezavedno, medtem ko slonim na topli rami svojega očeta. On bolj spremlja, se bolj zavzema, bolj razmišlja in mi s tem dokazuje od mene pričakovano zrelost. Skupaj leživa na novem sivem kavču in mislim, da me v poslušanje privlačne novinarke vleče le še njegova bližina. Zadnjico pomaknem nižje po mehkem sedišču in vdano prepustim prej zgolj brezizraznemu čebljanju, da mi spolzi prek sluhovodov vse do duše. Najprej si ogledam novinarko, kako zavzeto bere z bobna in skoraj ne premika ustnic. Vedno me je zanimalo, koliko treme imajo ta čudovita dekleta, ki vsak dan ljudem posredujejo novice sveta. V Ljubljani so bili protesti, napove prvo temo. Med njenim napovedovanjem se v ozadju predvajajo strašljivi prizori meni nekoč ljube Ljubljanke. Tokrat jo preplavljajo resna pročelja v usodo vdanih bitij, ki jim okrog glav mrgoli siv dim, tako da pred seboj ne vidijo niti dva metra. Dogajanje pokončno spremljajo možje v modrem, ki so, po mojem mnenju, najbolj pogumni na teh temačnih ulicah. Mislim, da jih tukaj ne bi bilo, če za to ne bi bili plačani. Pa vseeno izgleda grozno, ko se človek spravlja na človeka, medtem ko v resnici nihče nikomur ne želi storiti nič slabega. Vedno bolj razumem, zakaj se ljudje upirajo, pa ne vem, ali je to zato, ker odraščam, ali pa zato, ker mi drugi počasi in vztrajno perejo možgane.

Naslednja tema je cepivo, novinarka našteje imena, ki mi že vsakodnevno pronica skozi pore, in zdi se mi, da so se zalepila v spomin čisto vsakogar, ki že razume besedo cepivo. Pa je res cepljenje svobodna odločitev vsakega državljana?

Bi lahko rekli, da so politiki tisti, ki nam želijo najboljše, ali se jim zdi naše zdravje nepomembno in prioriteto igrati listi modre, zelene in vijolične barve?

Fant na televiziji se smeje, medtem ko mu medicinska sestra v ramo zapiči iglo. Njegov nasmeš je tako zlagan, da mi postane slabo. So te plačali, prisilili, si se ponudil sam?

Skratka, čisto vseeno mi je že.

Nadaljuje ... »Na novo okuženi ljudje so v nevarnosti, na intenzivni negi se zdravi kar 145 ljudi. Imamo težave s posteljami, ljudje ne dobijo zdravljenja, ki bi ga potrebovali.«

Ooo, bogi. Stavim, da je to odziv vsakega gledalca, razen tistih, ki jih uvrščamo med znance ali družino teh bolnikov.

Sploh ne vem, kaj se dogaja, spi se mi ... Ata je začel naglas komentirati. Mogoče zato, da vidi moj odziv na povedano, čeprav ve, da me te stvari ne zanimajo, ali pa mami v sosednji sobi povzema, kar se dogaja. Premaknem se, da bom odšla iz tega temačnega ozračja v svojo sobo. Vstanem, se še enkrat ozrem v ekran in vidim ljudi v vrsti za testiranje. Ata prijateljsko potrepljam po rami in komaj čakam, da gre v službo, da lahko na televiziji raje gledam kakšen film.

Prav nič me ne zanimajo ti zlagani obrazi in čisto vseeno mi je, ali si cepljen ali testiran ali nič od tega. Želim si le, da bi hodila v šolo in se lahko brez kakršnegakoli potrdila usedla v kavarno ter v miru spila vroč kakav s smetano.

Taja Nabergoj, 4. d

Obraz, Tjaša Pintar, 4. e

Drugačni časi

Družabno v domu, Loti Strle, 1. d

Živimo v času, ko je vse treba narediti hitro, ne da bi se ustavili, se umirili in se posvetili drugemu. Rezultate svojega dela pričakujemo takoj, predvsem pa morajo biti dobri, da se lahko z njimi pohvalimo in jih objavimo na spletu, saj se zdi, da drugače ne obstajamo. Ob tem se malokdaj zazremo sočloveku v oči in mu stisnemo roko. Naši medosebni odnosi tako postajajo površinski, večkrat preračunljivi in neosebni.

Vzgojno delo z dijaki v dijaškem domu pa je tek na dolge proge in temelji predvsem na grajenju zaupanja in odnosov. Pri tem sta potrebni vztrajnost in potrpežljivost, saj do rezultatov ne pridemo čez noč. Vzgojitelji lahko le opazujemo majhne premike, ki se zgodijo v času, ko dijaki še bivajo pri nas. Mladostniki se tu učijo življenja z drugimi, prilagajanja, samostojnosti, komunikacije. Vseh teh veščin, ki jim bodo v življenju koristile, pa se lahko mladi priučijo samo v živem stiku, objemu, dotiku.

Čeprav so ti v času epidemije koronavirusa postali nezaželeni, celo prepovedani, se lahko drug drugega dotaknemo z lepo in dobro besedo, pogledom, nasmehom, s tem, da nekomu prisluhnemo. A ta čas je gotovo korenito spremenil tudi delovanje dijaškega doma. Prostori doma so samevali, vzgojiteljem pa je bil odrejen ukrep čakanja na delo. Z dijaki smo vzpostavili stike na daljavo in jim bili na voljo za informacije, učno pomoč ali pogovor, vendar srečanja prek ekranov težko nadomestijo bližino sočloveka, pristne pogovore, včasih tudi kresanje mnenj ... Skratka vse, s čimer vzgojitelj gradi odnos navezanosti z dijaki.

Nemogoče se je dotakniti vseh dijakov, do nekaterih ne prideš zlahka, do nekaterih nikoli. Vseeno pa je treba biti v njihovi bližini in jim sporočiti, da smo jim na razpolago in nas lahko poiščejo, kadar rabijo pomoč, nasvet ali klepet. Samo tako bomo gradili medsebojne odnose, ki bodo temeljili na zaupanju in razumevanju.

H grajenju in ustvarjanju dobrih odnosov ter k popestritvi dogajanja v dijaškem domu pomembno prispeva tudi domske prireditve. Te so vedno nekaj posebnega. Največkrat nastajajo spontano, v zadnjih trenutkih in so prav zato zanimive, saj do konca ne vemo, kakšna presenečanja nam prinašajo. K dobremu vzdušju vedno pripomoreta dobra volja nastopajočih in sodelovanje občinstva, ki nikoli ne razočara. In seveda dejstvo, da potekajo v živo.

Lanska zaključna prireditev je bila po dolgem času prva, na kateri smo bili spet vsi zbrani v dijaškem domu, zato nas ni pustila ravnodušnih, zlasti ne dijakov zaključnih letnikov in njihovih vzgojiteljic. Šolanje in bivanje v domu je lani zaključila generacija, ki se je morala odreči številnim lepim dogodkom srednješolskega obdobja, maturantskemu izletu in plesu. Na prireditvi sva dijakom njihovi vzgojiteljici, skladno z aktualnimi razmerami in priporočili NIJZ – brez dotikov in na varni razdalji – poskušali pričarati to vzdušje. Ob zvokih sirtakija smo se podali v Grčijo, nato pa še na maturantski ples. Ob sklepnih besedah dijakov in vzgojiteljic smo se malo raznežili, zaključili pa veselo in razigrano ter vsaj to popoldne pozabili na stiske in tegobe, ki so nas pestile. Presenečenje je odlično uspelo in prepričana sem, da se bomo še dolgo spominjali sproščenega in razigranega vzdušja, ki je to popoldne vladalo v dijaškem domu. Dokazali smo, da časi vendar niso tako drugačni: če v pomembne stvari v svojem življenju vlagamo voljo, trud in nesebično ljubezen, se nam to bogato povrne.

Alenka Nagode, uni. dipl. inž. tekst. teh.

Dijaški dom skozi moj čas

Svoje razmišljanje začenjam z mislijo na svoj dom, kjer sem kot osnovnošolska deklica s koščkom krede tako rada pisala po lesenem okvirju ogledala in se šla tovarišico. Z veseljem sem to počela in se pogovarjala z nevidnimi otroki v razredu, jim razlagala snov, jih spraševala. Očitno se je že takrat risala sled, ki me je spremljala na moji nadaljnji poti.

Po desetletju dela v tekstilni industriji sem se preizkusila na Srednji šoli Veno Pilon Ajdovščina kot učiteljica v triletnem tekstilnem programu, kasneje pa tudi v programu Konfekcijski modelar. A program se je zaključil in dobila sem priložnost, da svojo poklicno pot nadaljujem kot vzgojiteljica v dijaškem domu.

Težko sem se ločila od poučevanja, razredništva in šolske zbornice, obenem pa sem bila vesela, da sem lahko ostala na tej šoli in nadaljevala pot z mladimi.

Vstopila sem v novo okolje, ki mi je prineslo nov način dela. Soočala sem se z novimi preizkušnjami, kako mladostnike spremljati, jim biti na voljo takrat, ko me potrebujejo, kako z njimi sobivati. Pa smo začeli poto-vati skupaj, drug z drugim, z vzgojitelji, dijaki, starši in razredniki. Dijaški dom sem dojemala kot svoj dom, kjer mora biti toplina, kjer bodo dijaki občutili pripadnost, pozornost, sprejetost in varnost.

Generacije so bile preproste, vodljive, nezahtevne, lahko bi rekla predvidljive. Čutila sem, da za vsakogar vem, kam gre, kako in kaj bo sledilo. Dijakinje so spoštovale hišni red in nam večkrat rekle, da smo jim vzgojiteljice kot mame. Odziv je bil obojestranski; če so se dijaki počutili dobro, sem se tudi jaz.

Vendar nas čas in spremembe načina življenja peljejo naprej, nemogoče je obstati in pričakovati, da bo vzgojiteljevo delo ostalo na isti točki razvoja. Delo vzgojitelja sem sprejela kot odgovorno nalogo. Zavedala sem se, da je obdobje odraščanja, v katerem se nahajajo naši dijaki, naporno, a hkrati za nas velik zaklad, če ga znamo z njimi preživeti. Vsak korak je dober korak. Spoznala sem, da delujem vzgojno že s tem, kar sem, kako se vedem, kako komuniciram. Moje orodje so moj izraz na obrazu, pogled, to, kar je v meni, kar nosim s seboj.

Kljub temu je včasih težko reševati čustvene in vedenjske težave mladostnikov, saj pogosto presegajo naše sposobnosti in življenjske izkušnje. Zato je treba poiskati nove poti in odgovore na neznana vprašanja. Nenehno strokovno izpopolnjevanje, učenje, pridobivanje novih znanj, sposobnosti in spretnosti so za vsakega vzgojitelja zelo pomembni.

Kmalu sem ugotovila, da je dijaški dom kot neskončno polje, kjer lahko rastem, ustvarjam, se razvijam, kjer se srečujem z množico priložnosti in imam svojo svobodo. Vzgojiteljevo delo ni samo spremljanje učnih ur, dežurstvo v jedilnici, pogovori z dijaki, pisanje dnevnika, izpolnjevanje domske dokumentacije. Vzgajanje je ustvarjalno delovanje, pri katerem so potrebni nenehno izumljanje novih pristopov, premišljena komunikacija in prožnost.

Z vsako generacijo sem iskala odgovore na vprašanja, kako priti do dijakov, vzpostaviti odnos, jih razumeti, opaziti, z njihovega obraza in iz njihovih »učk« prebrati, kaj se skriva zadaj. To je največja uganka, na kateri sloni moje delo. To je tisto, kar je nevidno, kar se spreminja skozi leta, te skrivnosti, ki jih nosijo dijaki s seboj. Vem, da mladostniki največ občutkov in skrivnosti podelijo s svojimi vrstniki, vem pa tudi, kdaj potrebujejo mojo prisotnost ali pomoč in kdaj je bolje, da se umaknem.

Vsaka generacija je vzgojitelju nov izziv. Z vsako generacijo rasteš, se razvijaš, poskušaš dajati in se razdajati, se preizkušati v marsičem novem, stopati v novo obdobje, ki ga prinaša čas.

Vlaganje v dijaka se mi zdi zelo pomembno, pomemben mi je vsak dijak. Da lahko dobro sodelujemo, so pomembni navezanost, zaupanje, prijateljstvo in pošten odnos. Tako lahko dosežemo marsikaterega dijaka. Vzgojitelj mora najti ključ, da preko medsebojnega povezovanja uspe dijaka uvideti in ga nagovoriti. Ta pripravljenost mladih, da stopajo za tabo, ko želiš z njimi nekaj ustvariti, se mi zdi neizmeren dosežek. S to povezanostjo bogatijo sebe in druge, njihove aktivnosti pa popestrijo domsko življenje.

Da je domsko življenje uspešno, potrebuje spremembe in kot plod takega razmišljanja so v domu nastali številni odmevni projekti, ki smo jih z dijaki in vzgojiteljicami Alenko, Tino in Pavlino brežhibno izpeljali. Mednje sodijo tudi uspešni glasbeni večeri, ustvarjalne delavnice, ekskurzije in druženja z dijaki drugih dijaških domov.

Vzgojitelji smo skupnost; ko potujemo skupaj, odkrivamo nove poglede, ideje in smo drug drugemu navdih in opora v iskanju poti naprej.

Našo notranjo zgradbo, stebre doma, gradimo že veliko let in v čast si štejem, da je ta gradnja trdna, prava, močna.

Dnevi, meseci in leta dela so mi prinesli izkušnje na marsikaterem področju, me oblikovali in pripomogli k temu, kar sem postala.

Moj sad so moje domske generacije, ki sem jim naklonila svoje nauke, vzgojo, pričevanja, ki so me izoblikovale, spreminjale, v katerih sem videla navdih za delo, upanje za prihodnost mladih rodov.

Pri delu z mladostniki sem ogromno pridobila, zato ne morem mimo naše Srednje šole Veno Pilon Ajdovščina, s katero sem povezana že več desetletij, in neizmerno sem hvaležna, da sem lahko del njene skupnosti. Hvaležna sem tudi svojim nekdanjim in sedanjim sodelavkam, sodelavcem, brez katerih nikoli ne bi postala tak človek, kot sem, z vsem svojim notranjim bogastvom, ki se ga lahko poslužujem in ga razdajam.

Ponosna sem na delo vzgojiteljice, ki ga opravljam, in srečna, da sem lahko podelila marsikatero zgodbo, izkušnjo ter nauk z generacijami, ki sem jih vzgajala.

Ljubezen do vzgajanja se rodi na osebni poti, ki je za vsakega človeka drugačna. To ljubeče zanimanje za ljudi, mladostnike, bogati mojo osebnost, moje delo in me pelje skozi aktivna leta v mirnejše življenjsko obdobje.

Sonja Colja, uni. dipl. inž. tekst. teh.

Mladi, Loti Strle, 1. d

Glasbeni večer z gosti

Glasba ima v življenju posameznika veliko vlogo. Spremlja nas praktično na vsakem koraku, zaznamuje življenjsko pomembne dogodke, pa tudi tiste malo manj pomembne. Pomaga nam prebroditi krizne trenutke, v katerih se včasih znajdemo in nemalokrat tudi izgubimo. Prav takrat je vloga glasbe izrednega pomena, saj nas pomiri, spremeni naše počutje in poskrbi za izboljšanje vzdušja. Je tudi del identitete posameznika, saj ravno skozi glasbo izražamo del svoje osebnosti, čutenje in nenazadnje tudi svoje vrednote. Z glasbo torej doživljamo, čutimo, čustvujemo, izražamo, ustvarjamo in sporočamo.

Glasba ustvarja posebno atmosfero in nam lahko v naše domove pripelje ves svet in še več. Prav to se je zgodilo v času pandemije novega koronavirusa, ki je naša življenja obrnil na glavo in predručil ter prikrojil sleherno področje našega družbenega delovanja. Ob zaprtju družbe in številnih omejitvah je bila glasba tista, ki je marsikoga bodrila in mu vzbujala pozitivna čustva, saj ima eno prav posebno lastnost – moč, da nas miselno popelje v naše spomine in nas premesti v nove kraje, ne da bi se sploh kam odpravili. Je pot do spominov, ki poustvarijo srečne trenutke ali pa nas spomnijo na ljube osebe.

Pomanjkanje druženja in vpliv omejitev so občutili tudi naši domski dijaki, ki so bili sicer, v času pred pojavom virusa, vajeni bolj pestrega dogajanja v dijaškem domu, predvsem v času veselega decembra. Ravno zato smo vzgojitelji dijakom ponudili možnost izvedbe glasbenega večera, za presenečenje pa so poskrbeli tudi gostje – Urban Vidmar in Nina Kosovel ob spremljavi na klavirju. Dijaki so bili navdušeni in so si v prihodnje želeli še več takšnih družabno-glasbenih večerov, kar sploh ni presenetljivo, saj so bili v zadnjih dveh šolskih letih za tovrstno dogajanje prikrajšani, tako v šolski kot tudi v zasebni sferi.

Vzgojitelji smo bili z izvedbo večera zelo zadovoljni. Še bolj pa smo bili veseli sreče in veselja na obrazih dijakov, saj so se vanje povrnili razposajenost, mladostniška radost in upanje, da se vračamo v normalnost. Tako smo leto 2021 zaključili na najlepši možen način – z druženjem in glasbo, ki človeka razveseljuje in mu pomaga prebroditi najhujše žalosti ter, kar je tudi najpomembnejše, obogati njegovo dušo.

Andreja Kokošin, mag. prof. angl. in mag. prof. ital., in dijaki vzgojnih skupin 1. in 3. letnikov

Nastop domskih dijakinj, december 2021

Vtisi dijakov ...

»Glasbena prireditev mi je bila všeč, kot nastopajoča nisem imela veliko treme, prav prijetno pa sem bila presenečena nad povabljenimi gosti.«

Nika Novak, 3. d

»V dijaškem domu se je decembra odvijal glasbeni večer. Pravo presenečenje je bil Urban Vidmar, ki je s seboj poleg dobre glasbe prinesel tudi plesno vzdušje. Posebej je treba pohvaliti vse nastopajoče vzgojne skupine ter voditeljici celotnega programa. Na žalost smo se morale od plesa in glasbe kmalu posloviti, saj nas je naslednji dan čakal test, a smo se kljub temu zelo zabavale!«

Dijakinje vzgojne skupine 3. letnikov

»Ker je bil za nas 1. letnike to prvi tovrstni dogodek, smo bili tako zelo vznemirjeni, da najprej sploh nismo hoteli nastopiti. Na srečo pa nas je vzgojiteljica spodbudila in opogumila k sodelovanju. V zelo kratkem času smo pripravili plesno točko, ki je navdušila vse navzoče v dvorani. Dobili smo bučen aplavz in veliko pohval. Priprava na točko nas je kot vzgojno skupino še bolj povezala. Dogodka smo se res razveselili in imeli smo se zelo lepo. Glede večera vnaprej nismo imeli visokih pričakovanj, a se je na koncu vse odvijalo nad pričakovanji. Želimo si še več takšnih nepozabnih večerov. Zelo smo bili ponosni na svoj uspešen nastop, saj smo ga izpeljali točno tako, kot smo si ga zamislili.«

Dijaki vzgojne skupine 1. letnikov

Prijetno druženje z gosti, december 2021

Sprejem v domsko skupnost

V dijaškem domu je vzdušje vedno zelo zabavno in živahno. Življenje pa še dodatno popestrijo domski dogodki, kjer se zberejo vsi dijaki in vzgojitelji. Tudi letošnji prvi dogodek – uradni sprejem v domsko skupnost – ni razočaral, saj smo se tam nasmejali in se zabavali, nekateri med nami pa tudi pošteno namučili z vsemi nalogami, ki so nam jih naložili dijaki 4. letnikov.

Sprejem novih domskih dijakov, september 2021

Uradni sprejem v domsko skupnost je potekal v četrtek, 16. 9. 2021, v popoldanskih urah. Dekleta smo bila malo živčna, saj nismo vedela, kaj pričakovati. Nato smo le zbrala pogum in skupaj odkorakala v avlo doma, kjer nas je čakala dijakinja 4. letnika ter nas vodila do atrija šole. Tam smo se vsi posedli in nestrpno čakali začetek. Razdelili so nas v štiri skupine in vsakemu pripisali svojo barvo.

Glasbeni večer v dijaškem domu, december 2021

Nalog, ki so nam jih zadali 4. letniki, smo se udeleževali v manjših skupinah oz. po dva ali eden iz iste skupine. Program se nam je zdel domisel in zabaven, najljubši pa se nam je zdel konec, ko so nas namazali s smetano po obrazu, nekatere celo po lasih. Na sprejemu smo se počutili dobro in se zelo zabavali, saj so nas na zabaven in prijazen način sprejeli v domsko skupnost.

Andreja Kokošin, mag. prof. angl. in mag. prof. ital., in dijaki vzgojne skupine 1. letnikov

Mladi tutorji

Spremembe so nujen del našega življenja, saj so ključne za razvoj in napredek. Vsaka pa s seboj prinaša tudi izzive in prilagajanja. Ena izmed takšnih velikih življenjskih sprememb je tudi prehod iz osnovne v srednjo šolo. Kar naenkrat so tu nova poznanstva, sklepanje novih prijateljstev, spoznavanje novega učnega in bivanjskega okolja. Spremembe so še toliko večje, če dijaki v času šolanja bivajo v dijaškem domu.

Pri prehodu iz osnovne v srednjo šolo je dijakom v pomoč sistem tutorstva, ki se je izkazal kot zelo učinkovit. Tutorstvo že v osnovnem pomenu besede pomeni vodenje, varovanje, svetovanje in skrb, kar je pravzaprav tudi osnovna dejavnost dijakov tutorjev. Ti so dijaki 4. letnikov, ki nudijo pomoč dijakom 1. letnikov pri integraciji v domsko skupnost in domsko življenje. S tem pri prvošolcih krepijo občutek pripadnosti šoli oziroma dijaškemu domu, pozitiven odnos do šolanja in bivanja v domu, boljše odnose v skupnosti dijaškega doma in tudi ustvarjanje pozitivne klime v celotnem dijaškem domu in šoli. S tutorstvom so dijaki novinci zelo zadovoljni. Di-jakinja 1. d, ki je bila vključena v sistem tutorstva, pravi:

»Tutorstvo je bilo zabavno in poučno, saj smo od tutorjev izvedeli veliko dobrih in slabih lastnosti učiteljev. Starejši dijaki so nam podali veliko koristnih nasvetov, povedali so nam tudi, kje imamo možnost »plonkanja«. Všeč nam je, da smo s tutorji stkali nova prijateljstva in se lahko z njimi pogovarjamo tudi o drugih stvareh, ne le o šoli. Želeli bi si še več takšnih srečanj.«

Dijaki tutorji tako skozi celoten september nudijo svojim mlajšim vrstnikom pomoč in nasvete glede dela in življenja v domskem in šolskem okolju, nudijo jim podporo pri spoznavanju novih ljudi, prav tako pa marsikomu ponudijo tudi učno pomoč. Dijaki novinci se tako počutijo sprejete v skupnost, kar pozitivno vpliva tako na počutje kot tudi na pozitiven učni uspeh ter odnos do šole in izobraževanja.

Andreja Kokošin, mag. prof. angl. in mag. prof. ital., in dijaki domskih vzgojnih skupin

Dobrodošli pri nas, Loti Strle, 1. d

Moji in naši ... mladi

»Mladina ne spoštuje starosti, zavestno se pojavlja neurejena, teži k prevratu, ne izkazuje nobene pripravljenosti za učenje in se vede odklonilno do tradicionalnih vrednot.«

»Današnja mladina je do temeljev pokvarjena, je hudobna, brezbožna in lena. Nikoli ne bo takšna, kot je bila mladina včasih. Nikoli ji ne bo uspelo, da bi ohranila našo kulturo.«

»Mladi danes imajo radi ugodje, imajo slabe navade in zaničujejo avtoritete.«

Zgornje – zame precej zgovorne – citate je na kup zbral pedagog Gilfert. Zanimivi so predvsem zaradi obdobja, v katerem so bili zapisani. Prva misel je bila zapisana na glinenih ploščah in je stara več kot 5000 let, drugi zapis lahko najdemo na babilonskih glinenih ploščah iz leta 1000 pr. Kr., zadnji pa je Sokratov (*povzeto po Gilfert v Globokar, 2021*).

Več tisoč let razlike v generacijah, poplava družbenih in tehnoloških sprememb in »še zmerom svojo goni slavček«. Kritičen pogled na mlade je očitno star toliko kot človeštvo. Je opevanje obdobja lastne mladosti torej nekaj, kar pritiče vsaki generaciji? Citati o današnji mladini morda ne bi zveneli tako udarno kot tisti, zapisani zgoraj, bi se pa – po mojem mnenju – glasili nekako takole:

»Vsako leto so slabši.«

»Brez volje so, apatični, nič se jim ne da.«

»Vsi bi radi bili direktorji.«

»Mi nismo bili taki.«

Moj odgovor je: »Še dobro, da niso.« Taki, kot smo bili mi ali vi, danes ne bi preživel. Družba, v katero so rojeni, ni takšna, kot je bila včasih. Identiteta mladih se gradi v interakciji z okoljem in to je nestanovitno, hitro spreminjajoče se in vse bolj virtualno. Okolja, v katero so rojeni in v katerem so vzgajani, si niso izbrali sami, oblikovali smo ga mi – zanje. Morda prav zato njihova prihodnost deluje kot puščava brez oaze – neomejena, polna možnosti, a obenem brez trdnih temeljev. Z enim klikom mladi zadovoljijo skoraj vse potrebe, vsaj tak občutek imajo. Zatorej ni nič nenavadnega, da se vse to odraža na njihovih obrazih, odzivih, v njihovih mislih, načinih čustvovanja in prijateljevanja. Drugačni so, to je dejstvo, a njihove želje so enake, kot so bile naše. Se spomnite? Iščejo svoj prostor pod soncem, preizkušajo vrednote in načela, ki smo jim jih privzgjali vsa ta leta, in če so jim tuja, morajo najti alternativo.

Mladi, s katerimi delam, so moje gonilo. Zaradi njih in našega odnosa rada hodim v službo. Vesela sem, da v naših odnosih ni ocen in kriterijev. Eden na drugega gledamo skozi prizmo enakovrednosti, zavedajoč se, da smo si neskončno različni. Vsak s svojim pogledom na svet, vsak s svojimi željami in cilji, vsak s svojimi strahovi in dvomi.

Mladi, ki me obkrožajo, so bistveno drugačni, kot sem bila sama v njihovih letih, in večkrat jim povem, da raje delam z njimi, kot bi sama s sabo. Večina se sprva upre pravilom in navodilom, ki ji jih dam. A ko se skupaj spustimo v pomenljiv pogovor, v naše pravice in dolžnosti, jih ponotranjijo in spoštujejo – ker jim je mar za naš odnos, za mojo odgovornost v skrbi zanje. V odnosu z njimi jim želim dati to, česar jim splet ne more: ne odstranjujem bolečine (niti svoje niti njihove), ne odrekam čiste sreče ali smeha na ves glas, ne prezrem podočnjakov in rahlo objokanih oči. Želim, da jim vse, kar z njimi počnem, da vsebino, jih premakne v razmišljanju.

Pristni odnosi v živo so tvegani, a raje tvegam, kot ignoriram. Ob vsakem odklonilnem vedenju sem postavljena pred izziv – igrati na moč in zmagati ali se spustiti v njihov notranji svet, raziskovati in jim pokazati zanimanje zanje. Tako, kot ga oni pokažejo zame. Mar jim je zame in to mi dajo jasno vedeti: z listkom, na katerem je zapisana pozitivna misel, s čokolado, z novoletnim klicem ob polnoči, z voščilom za rojstni dan, z dolgimi pogovori na Teamsih ali v živo. V teh situacijah se mi odprejo kot knjiga in dovolijo, da jih berem. In izkoristim, tako rada izkoristim te trenutke, da jim pokažem željo po povezanosti, da jih – upam, da uspešno – vodim v spoznavanje samih sebe.

Hvaležna sem jim za vsako razkrito osebno zgodbo, ki jo, priznam, nesem domov in predelujem, vzamem za svojo in zanjo močno iščem rešitev ali nasvet. In nato spoznam, da nimam super moči. Jesper Juul v eni od svojih knjig zapiše:

»Ne glede na to, kako močno želimo zaščititi mlade, ne moremo zagotoviti, da bodo njihova življenja enostavna /.../ ne moremo jih zaščititi pred realnostjo eksistence.« (Juul, 2021)

Iskreno mi je mar zanje in vedno bom na njihovi strani. Na strani kdaj pa kdaj ukazovalnih, apatičnih, zdolgočasenih, a tudi zaupanja vrednih, srčnih in radoživih mladih.

Maja Marc, univ. dipl. ped.

Vira:

Globokar, R. (2021). *Vzgoja v digitalni dobi*. Ljubljana: Teološka fakulteta Ljubljana.

Juul, J. (2021). *Kompetentni otrok*. Ljubljana: Didakta.

Popotovanje po razsežnostih dediščine

Dediščina je kompleksen in večpomenski družbeni pojav, močno prepojen z lokalnimi, nacionalnimi in globalnimi družbeno-političnimi procesi in gospodarskimi vplivi. V zgodbah, spominih, tradicionalnih znanjih, materialnih ostankih ter številnih šegah in navadah, ki smo jih podedovali od svojih prednikov, iščemo poti k sočutnemu, kakovostnejšemu, pristnejšemu in trajnostnemu življenju v sedanjosti in prihodnosti. Izpostavljene pomnike kulture prepoznavamo in vrednotimo kot kulturno dediščino, pomemben simbol osebne, lokalne in nacionalne identitete. Z razvojem turistične industrije in z uporabo kulture v tržne namene je dediščina pridobila pomembno vlogo v kulturnem turizmu. Novejša spoznanja pa ji pripisujejo tudi moč pri vzpostavljanju trajnostnega razvoja, novih oblik vseživljenjskega izobraževanja in izkustvenega učenja.

Kako pa dediščino vidijo mladi?

Iskanje odgovora na omenjeno vprašanje nas je popeljalo na štiriletno potovanje z generacijo gimnazijcev 2017–2021, ki je predstavljala vzorec v doktorski disertaciji z naslovom *Pristop CLIL skozi vsebine kulturne dediščine v splošni gimnaziji*. Z mladimi smo raziskovali pomen kulturne dediščine pri prepoznavanju edinstvenosti lastne kulture in obstoja posameznika, skupnosti ter naroda.

December 2018; O vlogi kulturne dediščine pri gradnji mladostnikove identitete

Po zaključku prvega večjega sklopa, prek katerega smo se spoznavali z dediščino, nismo pričakovali, da bodo mladi težko našli načine, kako povezati koncept dediščine s pojmi identitete, trajnostnega razvoja, Unesca, inovacije in vloge posameznika pri njenem ohranjanju. Zato smo jim težko razumljive družbene koncepte približali preko delavnice z medenjakami, ki so jih morali zaviti po načelu »ko tradicija sreča inovacijo«.

Ko tradicija sreča inovacijo, zavijanje medenjakov, december 2018

Četudi se morda zdi nenavadno, da smo o značilnih slovenskih praksah razmišljali skozi tuji jezik, pa se je prav naše ukvarjanje s kulturno dediščino pokazalo kot bistveno, saj se prav prek tujega jezika in spoznavanja tujih kultur najočitneje ozaveščamo o svojih posebnostih, drugačnostih, edinstvenostih.

Poletje 2019; Kako torej mladim približati dediščino?

Odločili smo se, da za dijake 3. letnikov gimnazije pripravimo študijsko gradivo z naslovom *Teaching pluralistic approaches to cultures*, preko katerega se bodo poglobljeno ukvarjali s kritičnim mišljenjem in metakognicijo, medkulturnostjo, kulturno empatijo in kulturnimi kompetencami, globalizacijo ter koncepti britanskosti, slovenskosti in evropejskosti. Na koncu pa bodo še kritično razmišljali o kulturni dediščini v primežu lokalnih in globalnih procesov ter medkulturnih praks.

December 2019–maj 2020; Ko dediščino postavimo v akcijo

Z raziskavo v okviru doktorske disertacije smo želeli ovrednotiti doprinose didaktičnega pristopa CLIL (akronim za vsebinsko in jezikovno integrirano učenje) skozi vsebine kulturne dediščine v splošni gimnaziji z vidika kognicije, kulture, sporazumevanja in motivacije ter razviti didaktični model CLIL-a s poudarjenim gradnikom kulture, ki bo uporaben v splošnih gimnazijah. Sočasno pa je potekal tudi ciljni raziskovalni projekt ARRS *Dediščina v akciji*, katerega cilj je bila priprava prototipa digitalnega orodja za raziskovanje dediščine.

Stik generacij, Anamarija Cotič, maj 2020

Pri našem delu so osrednje mesto dobili mladi. Na terenu so se preizkusili kot raziskovalci: etnologi, novinarji oz. zapisovalci zgodb, fotografi in kritiki obstoječih digitalnih praks na področju kulturne dediščine, pri čemer se je naše delo osredinilo na peko kruha in raziskovanje pekarske dediščine.

Moč ljubezni, Kristina Marc, 3. č

Februar 2022; Česa smo se naučili?

Po obdobju intenzivnega ukvarjanja s temami, povezanimi s kulturno dediščino, nam je pri mladih uspelo preseči dojemanje dediščine zgolj prek tipičnih simbolov slovenstva – potice, narodne noše, lipicancev in čipke. Mladi so se začeli spraševati o čustvih, vrednotah in spominih, povezanih z elementi dediščine, in njihovem vplivu na oblikovanje osebne in družbene identitete. Pravijo, da v kruhu sedaj ne vidijo le pekarskega izdelka, temveč simbol revščine, blagostanja, svobode, toplote, ponosa, skratka vrednote, ki jo je treba ohranjati in negovati.

Mladi kot interpretatorji dediščine, Tina Velikonja, januar 2022

Otroci in mladi so pomembni akterji pri ohranjanju, interpretaciji, soustvarjanju in razvoju kulturne dediščine. So (po)ustvarjalci elementov, ki bodo v družbi nekoč prepoznani kot dediščina, in hkrati akterji odkrivanja, vrednotenja in njene interpretacije. Aktivno delo s srednješolci je pokazalo, da lahko poglobljen pogovor o dediščini pri mladih spodbudi kritičen razmislek o odnosih med preteklostjo in sodobnostjo, načinih vrednotenja in interpretacije preteklih pomnikov, afektivnih izkušnjah in nosilcih kulturnih praks, kulturnih pravicah, medkulturnosti, participaciji, enakosti, inkluziji, prostovoljstvu, prednostih in slabostih digitalizacije in igrifikacije dediščine. Še več, mladi se lahko ob raziskovanju lokalne preteklosti sprašujejo o smislu življenja.

V okviru raziskave je bilo potrjeno, da poglobljen pogovor o dediščini ponuja številne priložnosti za spodbujanje problemskega, raziskovalnega in izkustvenega učenja. Prek novih didaktičnih pristopov v kombinaciji z digitalnimi orodji in metodami kritičnega razmišljanja lahko učinkovito udeležimo medpredmetni in timski pouk, kar je težnja sodobnih izobraževalnih politik. Ne nazadnje se je pokazalo, da si otroci in mladi želijo, da bi jim bila dediščina predstavljena na izkustven, osebni in neposreden način; ne nujno prek digitalnih orodij. Ta naj bodo uporabljena kot pripomoček in ne kot osrednji cilj sodobnega ukvarjanja z dediščino.

»Prav dediščina mi omogoča, da se približam pomenu življenja, trpljenja in posameznikove vloge v svetu.«

Feliks Možina,
dijak generacije 2017–2021

Rezultati tudi kažejo, da so mladi, udeleženi v raziskavi, spoznali, da je koncept dediščine večpomenski in večodnosni ter terja nenehno samospraševanje o pomenih, pričakovanjih, relacijskih navadah, odnosih, moči delovanja vladnih in nevladnih ustanov. Kulturna dediščina je spreminjajoča se entiteta, podvržena družbeno-političnim ter mikro- in makroekonomskim razmeram.

In kako naprej?

Dediščina in lokalna zgodovina nista »tam nekje zunaj, zamrznjeni v času in prostoru« in ju je treba nostalgичno ohraniti, da ne bosta pozabljeni. Ponujata nam priložnosti za poglobljen razmislek o tem, kdo smo, komu pripadamo in kako naprej. Štiriletno popotovanje v prepoznavanje razsežnosti, ki jih ponujajo dediščinske prakse, torej še zdaleč ni zaključeno.

dr. Melita Lemut Bajec in dr. Jasna Fakin Bajec

»Sedaj vem, da je dediščina veliko več kot le stari predmeti in običaji, je del moje identitete in ji ne morem ubežati.«

Tanaja Odar,
dijakinja generacije 2017–2021

Iz zahvale učiteljskemu in vzgojiteljskemu zboru ob zagovoru doktorske disertacije, februar 2022

Predvidljivost in življenje po ustaljenih tirnicah posameznika običajno navdajata z občutkom varnosti in nadzora nad lastnim bivanjem, toda zgolj **to** ni dovolj. V našo bit je ukoreninjena želja po grajenju in ustvarjanju, v veri da bo jutrišnji dan za naše potomce boljši. Človeku torej ni namenjeno, da se vdaja ležernosti, ampak da izstopa iz povprečnosti in stremi za novim, neznanim ter nepričakovanim.

Če hočemo kot posameznik in skupnost »stati inu obstati«, potem se nikakor ne smemo zadovoljiti z nekoč doseženimi rezultati, ne smemo zaspiti na lovori- kah že davno zastarelih spoznanj, ne smemo se zatekati k floskulam »nič ni novega pod soncem« ali »vse sem že videl in slišal«. Novi časi prinesejo nove poglede, nova spoznanja, predvsem pa nove izzive, na katere odgovar- jata znanost in stroka, ki svet poganjata naprej.

In zato sem se odločila, da svoja obzorja razširim in poglobim.

Bistvo moje doktorske disertacije je didaktični pristop CLIL, v Sloveniji malo poznan, v Evropi in svetu pa eden izmed vodilnih pristopov, ki združuje poučevanje tujega jezika z ostalimi strokovnimi področji in tako s poudar- janjem medkulturne zmožnosti pomembno doprinaša k razvoju pismenosti v maternem in tujem jeziku ter strokovni pismenosti. Omenjeni didaktični pristop sem udeležena prek vsebin kulturne dediščine, ki sem jih vpela v obstoječi učni načrt. S kolegico dr. Jasno Fakin Bajec iz Znanstvenoraziskovalnega centra SAZU sva že- leli mladim dediščino prikazati na način, ki jim bo zani- miv in jim bo omogočal razumevanje, da dediščina ni le kos potice ali kruha, ampak je predvsem odnos, ki kuje spomin, bistvo slehernega posameznika in nenazadnje našo skupno zgodovino.

A cilj je bližji, uspeh pa večji, če se na poti iskanja na ne- koga opreš. Tako gre zahvala mnogim, ki so/ste mi stali ob strani, verjeli vame in mi nudili neprecenljivo pomoč ter podporo. Želim si, da bi bil moj dosežek komu tudi v spodbudo, da poseže po več in nato vztraja na začrtani poti, ter v potrditev, da se trdo delo obrestuje.

A brez vzorca ne bi šlo. 34 dijakov gimnazijskega progra- ma generacije 2017–2021 je zaupalo, da jih bo oranje ledine pripeljalo do globljih spoznanj in večje ustvarjal- nosti *kot na pladnju prinesena učenost*. Prepričana sem, da je učni pristop doprinesel k zmožnosti teh mladih, da jasno, a vendarle zelo premišljeno in utemeljeno izrazi- jo svoja stališča, kritično presejejo možnosti, predvsem pa podajo lastno ustvarjalno rešitev.

Po skoraj štirih letih trdega dela, mnogih spoznanjih in uvidih se verjetno bolj kot kadarkoli prej zavedam svoje neskončne majhnosti v nikoli premerjenem oceanu znanja, ki mi postavlja nove izzive, nova vprašanja in me žene v nove podvige. Predvsem pa sem se utrdila v spoznanju, da je veličina človeka prav v njegovi človeškosti.

Naj zaključim s Prešernovo pesmijo *Kam?* Ko mu je leta 1835 umrl prijatelj Čop in se je vanj počasi začelo usid- rati spoznanje, da mu je Julija dokončno nedosegljiva, je v viharju samoizpraševanj zapisal:

*Ko brez miru okrog divjam,
prijatljji prašajo me, kam?
Prašájte raj' oblak nebá,
prašájte raji val morjá,
kadar mogočni gospodar
drvi jih semtertje vihar.
Oblak ne ve, in val ne kam, -
kam nese me obup, ne znam.*

Želim si, da bi sleherni izmed nas zmogel na življenjskih prelomnicah, polnih iskanj in samoizpraševanj, odgovor poiskati tudi v koreninah, iz katerih smo izšli.

dr. Melita Lemut Bajec

Poustvarjanje Pilonovega Kruha, Lia Bajec

Dediščina mojega domačega kraja

»Če kruhek pade ti na tla, poberi in poljubi ga.« To je le eden izmed mnogih pregovorov, ki sem jih večkrat slišala v svojem otroštvu. Učili so me, da moram kruh spoštovati, saj simbolizira blaginjo, srečo in udobje, torej mora biti cenjen. A vendarle se mi zdi, da stvari, ki jih nenehno ponavljamo, začnejo izgubljati pomen. In če tega ne želim, kaj torej lahko storim?

Sem »Wajduka« in nezavedno se v meni zrcali ajdovska zgodba pekarstva; od Jochmannovega mlina na Hublju do današnjega Mlinotesta, od manjše pekarnice v lasti sorodnika Vena Piona pa vse do Pionove galerije. In če se Ajdovci lahko ponašamo s tako pomembno tradicijo, zakaj jaz in večina mojih vrstnikov tako slabo poznamo zgodovino lastnega mesta? Zakaj se tako pomembna stvar ni v mojem srcu zapisala kot pomembna informacija? Kje se je zalomilo ali kaj bi moralo biti storjeno, da bi bila krajevna pripadnost močnejše zasidrana v nas mladih?

Mladi kot interpretatorji dediščine, Tina Velikonja, januar 2022

Prav danes sem pri pouku slišala naslednjo misel: »Fizično učenje je najboljšo učenje.« In če dobro pomislim, je temu res tako. Že v otroštvu sem bila več kot hvaležna vsakič, ko sva z nono skupaj gnetli kruh. Lepo mi je bilo tudi zgolj gledati, kako z užitkom in ljubeznijo njeni marljivi prsti gnetejo testo. In prav spomin na mojo nono mi omogoča, da si lahko v domišljijo priključim peka Dominika Piona, delavce v Jochmannovem podjetju in vse druge peke, ki iz generacije v generacijo prek hlebov, štručk in žemljic delijo znanje, kulturo in ljubezen do osnovnega vira preživetja. Fascinira me spoznanje, koliko truda je bilo skozi zgodovino vloženega v to obrt. Zato se mi zdi, da bi to moralo biti mladim prikazano na najbolj osnoven, a hkrati najbolj osupljiv način – sami bi morali večkrat gneti testo skupaj s svojimi starši in starimi starši. Le na ta način bomo poskrbeli, da se bo dediščina prenašala, ohranjala in z mladimi generacijami tudi nenehno nadgrajevala.

Tija Lah, 1. a

Zgodbe o kruhu skozi oči fotografskih objektivov

Osem dijakov obeh programov Srednje šole Veno Pilon Ajdovščina se je odzvalo povabilu, da v fotografski objektiv ujamemo osem izjemnih, drugačnih, izvirnih fotografij kruha ter tako nadaljujemo projekt Dediščina v akciji, ki vse od leta 2019 povezuje dijake Srednje šole Veno Pilon Ajdovščina z raziskovalci Znanstveno-raziskovalnega centra SAZU. Pri tem so nam na pomoč priskočile članice Društva gospodinj in dramske skupine Planina pri Ajdovščini, ki so se pred našimi očmi lotile peke kruha, mi, dijaki, pa smo začeli s fotografiranjem. Pri tem nas je usmerjala profesionalna fotografinja, nekdanja pilonovka Tina Velikonja. Pomagala nam je z nasveti predvsem z vidika postavitve objektov ter iskanja ustrezne svetlobe. V svoje objekte smo želeli ujeti prav vsak korak pri peki kruha, od sestavin in postopka do končnega izdelka. Gospem, ki so pekle kruh, se je v očeh videlo, da to res rade in z ljubeznijo počnejo.

Ekipa ustvarjalcev

Vtisi dijakov

»Mislim, da mi je kakšna fotografija res dobro uspela in bom mogoče v prihodnosti še ponosna nanjo. Že dolgo namreč razmišljam, da bi se podala na fotografsko pot, in prav s sodelovanjem pri tem projektu sem morda korak bližje svojim sanjam. Bilo mi je res lepo, pa tudi slastno, ko so nam postregli z domačim kruhom, marmelado in čajem.«

Kristina Marc, 3. č

»Dogodek je bil super izveden. Najprej sem se moral naučiti pravilno uporabljati fotoaparatus, pri čemer sta mi na pomoč vedno priskočili fotografinja ali profesorica. Naredil sem mnogo fotografij, žal mi je le, da nisem dovolj izkoristil kamnite stene v prostoru, saj bi tam lahko nastale res dobre fotografije.«

Nejc Franko, 1. d

»Kot pred vsakim novim izzivom se je tudi tokrat v meni bil boj različnih občutkov. Prvi so me zaustavljali, me prežemali s strahom pred nepoznanim, drugi pa so me navdajali z veseljem in pričakovanjem novega, zanimivega, drugačnega in posebnega. Prevladali so drugi, kar me zdaj veseli, prav tako kot sem vesela, da sem bila izbrana za fotografiranje. Ustvarjalni prostor je nudil domačnost, ekipa je bila motivirana. S svojo pozitivno energijo, umirjenostjo in sproščenostjo se je kar sama ustvarjala še ena zgodba o kruhu.«

Jona Stibilj, 1. a

»Vsak izmed nas je iskal izvirno, edinstveno fotografijo, ki bo zapisala trenutek v večnost. Sama sem želela s fotografijami izraziti pomen ohranjanja tradicije in veselje do dela. Bistveno se mi je zdelo, da se ne zadovoljim s prvo fotografijo, ampak vedno znova poizkusim ujeti nekaj novega, drugačnega. Uporabljati smo morali domišljijo, bogatejši pa smo tudi za novo znanje in spretnosti.«

Lia Bajec, 2. d

»Najprej sem se soočala z nekaj težavami, saj sem to prvič počela bolj profesionalno. Sem pa z navodili profesorice postajala vse bolj samozavestna in kmalu vedela, kaj in kako želim posneti. Pridobila sem veliko znanja in uporabnih trikov. Veseli me, da sem bila del te ekipe in tega dogodka.«

Žana Hladnik, 1. a

»Fotografiranje je zame način sprostitve, ki mu zraven pripišem še kanček ustvarjalnosti in zabave. Hvaležna sem, da mi je bila ponujena priložnost za sodelovanje v projektu. Ne le da sem se naučila uporabljati fotoaparata, izvedela sem tudi veliko zanimivih stvari o peki kruha. Z nasveti, ki smo jih prejeli od gospodinj, bo tudi kruh, ki ga bomo sami pekli, zagotovo boljši.«

Larisa Koren, 2. b

»Menim, da je bila izkušnja zelo lepa, četudi nekoliko naporna. Veliko sem izvedela o fotografiranju, postavitvi luči in predmetov. Presenetilo me je, kako gostoljubni in prilagodljivi so bili gostitelji do nas. Všeč mi je bilo, da so k pripravi kruha povabili tudi vnukinji, saj je bilo res lepo videti vez med različnimi generacijami.«

Naja Vrčon, 1. a

Razstava mladih interpretatorjev dediščine v galeriji grajskega parka, marec 2022

»Dobila sem občutek, kot da sem na profesionalnem »fotošutingu«. Z nekoliko truda, domišljije in potrpljenja nam je uspelo priti do prav imenitnih fotografij. Ceninim predvsem to, da nas je profesionalna fotografinja spodbujala, tudi takrat, ko naši izdelki niso bili vrhunski. Prav zaradi tako dragocenih spodbud mi bo dogodek ostal v spominu. Omeniti moram tudi okusen kruh, s katerim smo zaključili dan.«

Loti Strle, 1. d

Galerija grajskega parka, arhiv šole

Mladi skozi čas/čas skozi mlade

Večkrat so mi med mojim strokovnim udejstvovanjem prišle na uho besede, ki naj bi jih že pred tisočletji izrekel Sokrat, o tem, kakšna da je današnja mladina in kako ni več tako, kot je bilo. Iz ust kolegov, znancev, staršev, iz zapisov teh in onih strokovnjakov. Večkrat, prevečkrat. Težko mi je, ko jih slišim, še težje jih vzamem za svoje. Tako neutemeljeno mi zvenijo. S prstom kažejo na tiste tam. Enostransko in nepošteno.

Se je res smiselno zatekati k prepričanju, kako so mladi drugačni? Kako so se skozi čas spremenili, kako ni nič več tako, kot je bilo, kako niso več taki kot tisti mladi, kot smo bili mi sami? So sami, neodvisni v tej zgodbi? In kje smo mi, ki naj bi bili ob njih, njihov vzor?

Bolj oziroma prej kot o samih mladih je treba razmišljati o času in prostoru, ki jim je namenjen in jih zaznamuje. Če kaj, so se spremenili prav čas, prostor, družba. Trditve stroke, da je postindustrijska družba nenaravno in nezdravo okolje za razvoj otrok in mladih, ni težko razumeti. Družba, ki svoje otroke od zgodnjega otroštva naprej potiska stran od negujočih staršev v družbo vrstnikov, družba, ki zavoľjo dobička ustvarja ekonomski pritisk na starše, in družba, ki podcenjuje pomen skrbi za otroke in mlade, onemogoča odraslim vzpostavljanje pristnega stika z lastnimi otroki, otrokom pa zdrav in naraven razvoj.

Hitro spreminjajočim se okoliščinam zadnjih desetletij se ne zmorejo prilagoditi ne odrasli, ne otroci in mladi. Prvi izgubljajo stik in veččino vzpostavljanja pristnih odnosov z otroki, drugi izgubljajo navezanost in ostajajo sami, prepuščeni samim sebi in prevečkrat drug drugemu. Njihov osnovni instinkt, da v svojem okolju najdejo odraslega, ki mu lahko sledijo, ki bo pristno ob njih, trdno in z jasnim pogledom naprej, ostaja vedno večkrat neizpolnjen. Neveščči življenja tako sledijo drug drugemu in prevzemajo nalogo, na kateri nam je odraslim spodletelo, sami pa ji niso kos.

Zakaj je torej ob vseh spremembah naša pozornost usmerjena pretežno v mlade? Še posebej radi to počnemo, ko nam v odnosu z njimi ne uspeva, ko ostanemo nemočni, ko je stik izgubljen. Udobno se je v takih trenutkih ukvarjati z drugimi, naporno, lahko tudi boleče, se je zazreti vase. Odrasle vsaj navidezno razbremeni, ko mladim pripnejo razne oznake, kategorije in diagnoze, med katere lahko štejemo tudi stereotipne fraze, kot so »mladi, najstniki, hormoni in njihovi še nedozoreli možgani«.

Seveda so mladostniška leta posebna, razvoj še ni zaključen, je pa pogled na mlade zgolj skozi tako prizmo ozek in nerealen. Odgovornost odraslih je, da ozaveščamo svoj prispevek v odnos z mladimi in smo jim na tak način zgled pri tem, kako krivde ne smemo prelagati na druge, temveč moramo moč iskati v sebi.

Odprtost za spremembe in strast do življenja, ustvarjanje odnosov, ki bogatijo, vitalnost, navdušenje in volja do življenja, ustvarjalnost in pristopi izven okvirjev so lastnosti, ki se skrivajo v srčiki mladostništva in obenem tiste stvari, ki tudi v odraslosti skrbijo, da življenje ni zgolj rutina. Uzrimo jih v svetu mladih. Otresimo se vrednotenja, primerjanja, ocenjevanja in le sprejmimo. Sprejmimo bogastvo raznolikosti, ki nam ga mladi nenehno prinašajo. Sprejmimo izzive učnih priložnosti, ki v odnosu z njimi nastajajo. Tako bo korak lažji.

Tina Vrčon, uni. dipl. soc. ped.

*»Ko smo delali številko,
nam je bilo neizmerno lepo.
Pogovarjali smo se, bili duhoviti
in ironično razpoloženi, smrtno
resni in neizmerno ustvarjalni.
Drug od drugega smo se
mnogo naučili in drug drugemu
smo veliko dali.«*

Spomini nekdanjih ustvarjalcev *Izvira*, Ivana Slamič,
prof. slov., *Izvir*, 1999/2000

Moja gimnazijska leta

Slovenščina.

Potem nekaj časa nič.

Francoščina. Likovna umetnost.

Pa tisti hodniček v pritličju, ki je povezoval obe krili gimnazije. Ne, ni bila v tej, sedanji stavbi, naš drugi dom je bil v poslopju, kjer se sedaj nahaja Glasbena šola Vinka Vodopivca. No, na tem ozkem hodničku je nujno vsaj enkrat na dan morala iti mimo tvoja trenutna simpatija.

To so misli, ki so mi švignile skozi možgane, ko sem se v spominih vrnila štirideset let v preteklost.

»Sporočamo, da si sprejet v Gimnazijo,« je pisalo na dopisnici, ki sem jo prejela iz tajništva šole po vpisu na ajdovsko srednjo šolo. Ponosna gimnazijka. Tako kot danes tudi takrat prehod z osnovnošolske na srednješolsko raven ni bil enostaven. Bilo je treba kar zavihati rokave in s »pifljanja« preiti na razumevanje. Od prejšnjih generacij smo podedovali poznavanje učiteljskih »for«, vedeli smo na primer, da je profesorica Cigoj ob zvoenju že na pol poti v učilnico, da je profesorico Novak treba počakati pred zbornico in jo pod roko spremiti v razred in da profesorja Tomažiča med spraševanjem lahko zamotimo s postavljanjem fizikalnih vprašanj. Sedaj se kot učiteljica dobro zavedam, da nam je to spretno potegavščino dobrohotno dopuščal, ne da bi nam to dal vedeti.

Ure slovenščine so bile nekaj posebnega. Profesorica Ivana Slamič nas je navduševala nad literaturo, primerjala staro z novim, nam umetniško recitala in deklamirala številne tekste ter svetovala knjige, ki jih je vredno brati. Z njo smo pripravljali proslave ob različnih priložnostih in to je bila spet prilika za spoznavanje novih pesnikov, pisateljev. Še vedno se spomnim kakšnega verza ali kitice, ki mi ob različnih priložnostih obogati trenutek lepega.

»Ali bo prišlo kdaj po tej poti nebo široko, oko polno sreče? Ali bodo brizgnili izviri in frule in zažgolele pomladne zarje bleščeče?« Uvedla je filmsko vzgojo, pri kateri smo po skupnem ogledu filma v ajdovski kinodvorani razpravljali o vsem mogočem: scenariju, kameri, sami vsebini z vseh mogočih vidikov, vlogi režiserja ... Po ogledu filma *Fahrenheit 451* sem se celo odločila, da se moram za vsak slučaj na pamet naučiti vsaj vsega Kosovela. Profesorica nam je poročala tudi o svojih obiskih gledaliških predstav in aktualnem kulturnem dogajanju nasploh. V življenju sem srečala malo ljudi, ki bi bili tako

Prvi letnik srednje šole, zasebna last Vide Červ

široko razgledani in na svojem področju res doma.

Profesorica francoščine je bila Dora Cigoj. Prvi dan prvo uro (in vse naslednje) je govorila francosko. Bila je tudi moja razredničarka. No, pri razredni uri smo jo razumeli. Izjemna učiteljica, zaradi katere obožujem ta krasni jezik. Z nami je šla, sama, na desetdnevni maturantski izlet po Jugoslaviji. Vsa prenočišča smo dijaki organizirali sami, pisali smo pisma potencialnim ponudnikom širom naše bivše domovine, ona pa je zaupala, da smo se dobro dogovorili. Pa še ponoči čudežno ni imela tako izostrenega sluha kot sicer.

Profesorica Nežka Mikuž nas je okužila z ljubeznijo do likovne umetnosti. Knjige, diapozitivi, razglednice, pripovedovanja, to so bile edine možnosti, da nam približa ta svet. Pa sem se vendarle kasneje v Grčiji, Firencah, Londonu, Parizu pred vsemi umetninami počutila domače, ker nam jih je znala pričarati v domišljiji.

Štiri leta so hitro minila. Morda tudi zato, ker sem poleg ajdovske gimnazije vzporedno obiskovala še Srednjo glasbeno šolo v Ljubljani, kjer sem imela poleg klavirja še nekaj glasbenih predmetov. A prav tako kot moji dijaki danes sem tudi sama morala v štirih srednješolskih letih narediti tiste velike korake zorenja, odraščanja. Zavedam se, da so poleg naštetih profesorjev prav vsi zaposleni oblikovali mojo osebnost, zato jih tudi imenujem profesorji in učitelji namesto tovariši, kot smo jih nazivali v času šolanja.

Še hranim tisto dopisnico.

Ponosna pilonovka.

Hvaležna.

Vida Červ, prof. glasbe

Bistvo, ki je očem nevidno

Kadar nekoga prvič povabiš na obisk, obstaja velika verjetnost, da bo opazil le stene, pohištvo, morda kakšno malenkost, ki bo pritegnila njegovo pozornost, skratka – videl bo tvojo hišo ali stanovanje. Če želiš obiskovalcu pokazati svoj dom, je za to potrebnega več časa, predvsem pa morajo biti doma tudi tvoji domači, da se hiša napolni s smehom, pogovori, z medsebojnimi odnosi; da se stene ogrejejo.

Zdi se mi, da se dogaja nekaj podobnega, ko ljudje prvič prestopijo prag naše šole, zato se po vsakem dnevu odprtih vrat ali informativnem dnevu sprašujem, kaj so videli tisti, ki so prišli za kakšno urico med te naše stene. Čeprav mislim, da je naša šola lepa, urejena in nadpovprečno dobro opremljena, je to še vedno le stavba. Kdor bi jo hotel vsaj malo spoznati skozi oči tistih, ki se tu srečujemo, bi moral med nami in z nami preživeti več časa, izkusiti vrvež na šolskih hodnikih, se usesti med tiste v klopih in k tistim na drugi strani katedra, poklepetati s kuharicami, čistilkami in drugim osebjem. Začutiti, kako se med ljudmi spletajo nevidne niti toplih medčloveških odnosov, ki ogrejejo stene in institucijo spreminjajo v nekaj bolj pristno domačega.

Videti šolo s takega zornega kota je privilegij dijakov in zaposlenih. Zame je šola predvsem prostor srečevanja, zato sicer vstopam vsako jutro skozi ista vrata, a me vedno pričaka drugačna šola. Nikoli ne vem, kakšni bodo pogovori v zbornici. Se bomo skupaj smejali, se veselili uspehov, morda praznovali ali pa bomo drug drugemu opora v težkih trenutkih, s katerimi življenje postreže enkrat enemu, drugič drugemu? Bomo danes našli čas, da skupaj spijemo kavo in ob tem rešimo kakšno strokovno, razredniško ali čisto osebno zagato? Nekaj vem zagotovo. V tem prostoru smo z mnogimi več kot samo sodelavci. Marsikaj smo že skupaj doživeli. Skupaj smo potovali, iskali nove ideje in jih ob zglednem sodelovanju tudi uresničevali. Veselili smo se diplom, magistrirjev in doktoratov, strokovnih izpitov in napredovanj, porok in rojstev, pa tudi skupaj trepetali in jokali ob težkih diagnozah in si delili razočaranje ob neuspehih. Nismo se vedno strinjali, ker smo si med seboj zelo različni in si včasih naša prepričanja in pogledi nasprotujejo, a nam je vedno nekako uspelo najti skupni jezik, ko smo se zavedeli, da imeti prav ni tako pomembno, kot je ohranjati dobre in spoštljive medsebojne odnose. Zbornica je zame prostor, kjer lahko odložiš, kar te je v razredu razočaralo ali razjezilo, in se bo vedno našel nekdo, ki je doživel kaj podobnega, ter ti dal vedeti, da nisi edini, ki tako čuti. Zato mi je lepo stopiti skozi vrata in začutiti, da smo tu drug drugemu pomembni in dragoceni.

Šola ni le prostor med štirimi stenami, temveč je predvsem prostorje med dvema človekoma. Le tam, v odnosu, se lahko dogajata učenje in poučevanje, kjer smo vsi enkrat v vlogi učitelja in drugič v vlogi učenca. Vsi dajemo – znanje, izkušnje in z vsem tem delček sebe.

In vsi prejemamo od drugih – odgovore, na katere sami ne bi pomislili; vprašanja, ki odpirajo nove perspektive; odzive, v katerih so naša čustva; in zgodbe, o katerih sogovornik pogosto ne ve ničesar. Zato se mi poučevanje zdi tako plemenit poklic, ker se z dijaki srečuješ na toliko različnih ravneh. Z leti vedno bolj čutiš razlike med generacijami, a jih z zrelostjo tudi vedno lažje razumeš in sprejemaš. Kadarkoli se pogovarjam z dijakom, čutim, kako se srečujeta dva popolnoma drugačna svetova, ki lahko nasilno trčita drug v drugega ali se spoštljivo dopolnjujeta. Lahko se odločita, da želita drug ob drugem le preživeti, in izbereta vsak svojo pot brezbriznosti, na kateri bo čim manj križišč. Lahko pa izbereta verjetno zahtevnejšo pot srečevanj, na kateri se je treba prilagajati, iskati skupne rešitve, se poslušati in ob tem rasti in zoreti. Kadarkoli dobim nove dijake, se sprašujem, kako bomo sobivali in sodelovali, kakšna bodo naša srečevanja, kako globoke in pristne bodo naše medsebojne vezi.

Zdi se mi, da poslanstvo učitelja v svoji pesmi lepo izrazi Mila Kačič:

Skozi življenja mnogih ljudi greš.

Kaj puščaš za sabo?

Je brazda v rodovitni njivi

ali le izginula sled roke,

ki je skušala zadržati

nemirno reko?

Je plamen,

izpuhtel v dim?

Bela črta,

ki za nekaj trenutkov

ukradenih večnosti

preseka nebo?

Kaj daš,

ko vstopaš v njihova življenja?

Kaj vzameš?

Tudi skozi prostore te šole je šlo veliko dijakinj in dijakov. Kdo ve, kaj jim je ta šola dala in kaj vzela? Zagotovo ne samo znanja s predmetnika. Upam, da je vsak odšel vsaj s kakšnim prijetnim spominom, s toplo besedo, s prijaznim srečanjem v srcu, zaradi katerega je bil korak v odraslo življenje samozavestnejši, nasmeh malo širši in srce malo toplejše. Vsak od njih je pustil delček svoje mladosti, igrivosti, vedoželjnosti, srčnosti in ustvarjalnosti tudi med temi stenami, predvsem pa v srcih in spominih vseh, s katerimi se je na tej šoli srečal. Mislim, da je to tisto pravo bogastvo šole, ki pa ga naključni obiskovalec ne more videti, saj tudi tu velja, da je bistvo očem nevidno in ga lahko vidi le tisti, ki gleda s srcem, kot pravi Mali princ.

Tatjana Batagelj, prof. ang.

Pomlad, Tatjana Batagelj, prof. ang.

Čigava je glasba?

Vse v veselju niha. Valove elektromagnetnega nihanja doživljamo kot različne barve svetlobe, nihanje snovi pa potuje do naših ušes kot zvok. Čudežno je, da lahko ta nihanja zaznavamo ne zgolj kot nek stroj za zaznavo frekvenc, pač pa se nam iz nihanj, ki prihajajo do nas, veličastno razodeva vsebinski smisel – in temu rečemo glasba.

Glasba je torej preplet različnih nihanj ali vibracij. Vibracije pa iz okolice prejema tudi naše telo. Ne zgolj ušesa; zanihajo tudi kosti in telesne tekočine. Nekatera nihanja, npr. strojni hrup, delujejo na nas negativno, stresno ali celo rušilno. Toda nepreštveni so zvoki, ki na nas vplivajo z mnogimi znanstveno dokazanimi pozitivnimi učinki. In prav temu vplivu se med drugim posvečajo številne znanstvene raziskave. Povod zanje so številne tehnike zvočne in glasbene terapije, nekatere izmed teh izvirajo še iz starega veka. S pomočjo raziskav pa se razvijajo nove oblike terapije, ki se uporabljajo za zdravljenje ali dopolnilno zdravljenje simptomov stresa, motenj spanja, koncentracije, ravnotežja, demence, posttravmatskega sindroma ter mnogih drugih nevroloških bolezni, pa tudi za krepitev samopodobe, odpravo treme pred nastopanjem in celo težav s sluhom in posluhom.

Da bi zvok zdravilno učinkoval na nas, pa nam ni treba čakati na obisk zvočne ali glasbene terapije. Obstajajo številni načini, kako se lahko sami zdravimo z glasbo. Med njimi je na prvem mestu petje. Petje zaniha kosti glave v zdravilne resonance. Učinek teh se še poveča pri skupinskem petju. Ob prispevanju k zvoku skupine in doživljanju zvočne in sporočilne celote se sproščajo endorfini in dvigujejo razpoloženje. Podobno velja tudi za igranje glasbenih inštrumentov. Izjemno blagodejen je učinek koncentracije, ki spremlja prelivanje zvočne ideje – bodisi zapisane kot note, improvizirane ali izvajane po posluhu – ob hkratni koordinaciji telesne motorike in intenzivnem poslušanju, kar vpliva na nadaljnjo izpeljavo. Pri tej zahtevni povratni zanki se aktivirajo vsi možganski centri, kar je edinstven pojav. Kot pravijo nevrologi, nobena druga človekova dejavnost ne predstavlja tako celostne vadbe za možgane kot glasba.

Komu je vse to dano? Kdo lahko intenzivno poje, posluša, igra? Vsakomur od nas je dano, da si zapoje vsaj pod tušem ali pa v zavetju svoje sobe pritegne melodijo na radiu. Najlepša izkušnja pa je, če se pri petju opolnomočimo preko tega, da se spoznamo s svojim glasom in ga sprejememo kot del svoje identitete. Iz tega lahko črpamo veliko samozavesti. Iz pomirjenosti s svojim glasom lahko sklepamo, kako blizu smo sami sebi, koliko se sprejemamo in kakšna je naša samopodoba. Kaj pomeni to opolnomočenje? Da si dovolimo, tudi če naš glas ni dober kot glas vrhunskega pevca in pojemo

»fauš«, izraziti se z glasom v skupini ali pred skupino, da dovolimo svojemu glaslu, da zazveni, in da pri tem občutimo več pozitivnega kot negativnega. Tako ob izražanju z lastnim glasom ne občutimo strahu, pač pa sprostitve, užitek, veselje, življenjsko radost, povezanost s prijatelji.

Od kod so se nabrali ti strahovi pred lastnim glasom in pred lastnim ustvarjalnim izražanjem? V nekaterih družinah petje in glasbeno izražanje nista prisotna. Če smo zrastle v takšnem okolju, gre za strah pred novim, saj nismo vajeni svobodnega pretoka izražanja. Danes je takšno okolje zelo razširjeno, saj je življenje napolnjeno z reproduciranjem glasbe preko predvajalnikov, zaradi česar pa smo pozabili na svojo potrebo po izražanju, ki je še vedno v nas. Po drugi strani pa je bil marsikdo deležen glasbene izobrazbe, a je prejel izkušnjo, da je pri glasbi najpomembnejša popolnost in da ima pod soncem pravico bivati le popolna izvedba. Tudi to pretirano stremljenje k popolnosti ima v sodobni družbi več dejavnikov. Na naše svobodno izražanje deluje kot močna blokada in se izključuje z radostnim doživljanjem glasbe. Mar obstaja res le en način, kako je nekaj dobro in prav? Nikakor. Ljudska pesem je bila zmeraj svobodna, izmikalala se je togosti »pravilne« izvedbe, obstajalo je nešteto različic posamezne pesmi. Tudi glasba, ki jo danes imenujemo klasična, se je še pred nekaj stoletji izvajala bolj spontano, vsakič z drugačnim okrasjem in improvizacijskimi vložki. To velja tudi za jazz glasbo, kajti pri njej je notni zapis zgolj opomnik za osnovno strukturo, ki jo napolni vsakič prerajena vsebina.

Če k temu nismo bili vzgojeni, je torej naravno, da si je treba dovoliti dovolj časa, da se v glasbi sprostimo, da odkrijemo potencial sožitja z njo in občutimo izpolnjenost ob tem, ko nas objame. In že odplavamo v svoj notranji svet ali pa radostno delimo glasbo z drugimi.

Tudi glasbeni pedagogi v svojem delu med najvišje prioritete postavljamo prav intenzivno doživljanje v glasbi. Kajti življenjska radost, ki jo prinaša glasba, pripada vsem. In ko jo bomo imeli vsi, bomo smeli poimenovati našo civilizacijo z novim imenom. Zakaj bi imeli atomski vek, če lahko s petjem zgradimo harmonični vek?

Bojana Šaljić Podešva, prof. glasbe

Igra prstov, arhiv šole

S knjigo v naročju

Dolgo me je mučila nespečnost. V posteljo sem legel pozno, temina je čezse že vlekla niti dišečega jutra, ko sem v mislih prekladal mantro: Zdaj bom zaspal, zdaj, vsak hip. A veke so venomer drgetale in se spodmikale vlažnemu dotiku zenice. Večkrat sem zato raje privzdignil blazino, vzel v roke knjigo in se potopil v oklepajoči objem besed. Bral sem vse mogoče; od Cankarja do Bukowskega, nekajkrat letno k sebi pritiskal Goldinga, objemal Prousta ali prikimaval Orwellu. Nazadnje se mi je pogled izza šelesteče beline tako zameglil, da sem se za več dni zaprl v sobo. Čutil sem vse te posameznike, ki iščejo smisel svoje biti ali pa se borijo za drugačen, boljši svet, resničnost pa mi je postajala tuja, odvečna in v njej nisem iskal več svojega mesta. Če pa me je kdo kljub moji otopelosti za vse zunanje cuknil za rokav in me hotel privleči v sivino vsakdana, sem zgolj apatično prikimaval in skušal pritakniti besedo, ki bi tujca čim prej izgnala iz barvitih podob, ki so se mi izrisovale pred očmi.

Iz neulovljive stvarnosti me je vleklo že v otroštvu. Med pobiranjem krompirja sem v vsaki okroglini videl čarobne fižolčke, v malih štirinožcih prežeče volkove, v rdečih jabolkih zastrupljene človeške duše. Oče je krivdo za mojo omamljenost iskal v nerazsodni materi, ki me je skrivaj večkrat povlekla z domače njive na ograjeno jaso bližnjega gozda in me potiskala v vrtinec, po njegovem mnenju, domišljijjskih osladnosti. Tako nisem nikdar odrastel v možatega robusta, ki bi se po vaških gostilnah hvalisal s svojo močjo ali spretnostjo pri ženskah. Nisem mogel. V meni se je vedno bolj razraščalo spoznanje, da je stvarnost pravzaprav zavita med trde platnice in je ni moč najti med betonskimi zidovi ulične norije. V turobnih letih mladostniške razravanosti je knjige požrl prah domačih knjižnih polic. Za trenutek sem prikimal očetu in skušal svetu ponuditi nekaj koristnega. Poprijel sem za delo, se oziral za golimi gležnji vaških deklet in smejoč se trkal ob kozarce prijateljev. A se mi je vseeno mestoma zazdelo, da je ta smeh prisiljen, izumetničen, podoben srhljivi rdečini klovnovskega obraza. Bil sem tujec v lastnem svetu, rojen ob nepravem času, na nepravem mestu, in duša je venomer bežala v svetove, kjer se je mogoče uresničiti, prijeti svoj smisel in ga plemenito udejanjiti. Tega kljub trudu tu nisem mogel. A spoznanje raste počasi. Iz majhnega semena vzklije majhna ideja, ki brez vode hitro usahne in se skrči sama vase. Pa sem jo občasno le zalil s stranjo ali dvema, da jo je upanje lahko poganjalo naprej. In nazadnje je zrasla. Po letih literarne suše sem ob stran potisnil vse občutke krivde, vsa udrihanja po moji družbeni nekoristnosti in zamegljenem sprejemanju stvarnosti ter se sprijaznil sam s sabo.

Uvidel sem, da je moja sreča vezana na dišeči belo-rumeni zastor, ki mi ob vsakem pišu postreže z vabilom v druge, tuje, nove misli in ideje. Knjiga je postala moja sopotnica, spremljala me je na vsakem koraku, me venomer mamljivo klicala v svoj objem in me pogrinjala z zdaj utopično, zdaj boleče stvarno idejo o svetu.

V kasnejših letih sem se popolnoma izobčil iz dušečega vsakdana. In predvsem mi ni bilo nikdar žal. Nisem objokoval trenutkov, ko bi drvel skozi mesto, zavedajoč se, da sem opravil svoje službene dolžnosti, niti prisiljenih hvalisanj pred prijatelji, ki v resnici zgolj tekmujejo v svojih sposobnostih in dosežkih. Prav tako nisem pogrešal ženske družbe, njenih objemov in sladkih besed, ki bi gradile najino prihodnost. V resnici nisem pogrešal ničesar. In nihče ni pogrešal mene. Le tako sem se lahko zares umaknil v drugi, nepoznani svet, kjer ni predvidljivih odzivov, ne pričakovanih dejanj, temveč zgolj ideje, ki so se razraščale v mojih možganih, mi napolnjevale oči in se zažirale v vsak delček moje biti. Navdihovalo me je spoznanje, da prave ideje niso vnaprej predpisane, temveč so nepričakovane in posledično ne morejo biti stvarne. Ideja o tem, kdo smo in kam gremo, je vedno vsakemu lastna in ne more biti del kolektivne skupnosti. Zato sem svojo srečo izoliral, jo skrbno ovil v svoj lastni svet in je nisem bil pripravljen deliti z nikomer. Le tako bo lahko uresničljiva. Sem bil zato kaj bolj osamljen kot nekdo, ki se hvalisa o svojem življenjskem smislu in ga vehementno poriva v svet, češ: Glejte, kaj sem spoznal, tu je moj prav, vzemite ga? Marsikdo bi vprašanju pritrdil. Menil bi, da je bil moj konec izrazito tragičen, da sem umrl od žalosti ali pa zapuščenosti. Kje pa! Dovolj bo, če rečem: umrl sem s knjigo v naročju.

Laura Brataševac, mag. slov.

Cvetje, Elizabeta Kobal, 2. e

Žrtvin valček

V svojih krvavih solzah poplesava.
Brezčuten oblak ji veselje zastira,
po njej mu je hoja napuh in zabava.

Otožen je valček in poln nemira,
mu klone šibkejši povsem brez upora.
V plesu veni, mu nasilje taktira.

Da smeh bi donel, ni v senci prostora;
je zgolj za udarce pekočega biča
besed, ki pokornež jih slišati mora.

Nasilneža vsaka grobost poveliča
v zlobo z nakičeno krinko dobrote,
zato ne zaveda nasilja se priča.

Tem manj se predano ubožec na note
odziva in bolj ko si drzne ječati,
tem strožji je ples prizadete sirote.

S turobnim plesalcem pozornost se trati,
domisli kasneje si vir hudobije;
ne spleča se več ga v nadzoru držati.

In krinka za vselej namere zakrije.

Bojana Žakelj, mag. prof. ital. in mag. prof. slov.

Akvarel, Zoja Pahor, 4. e

Pred novimi izzivi

Še nedolgo tega se je zdelo, da si je človek sposoben podrediti skoraj vsa področja življenja in vsak kotiček našega planeta. Novi izumi in uporaba moderne tehnologije so človeku omogočili, da je začel raziskovati nove in nepoznane svetove od neskončnega vesolja, globin morja in notranjosti zemeljskega površja do zgradbe in delovanja človeškega telesa, rastlin in živali, skratka vsega, kar nas obdaja in sobiva z nami.

Jezero, Nika Koren, 1. č

Potem pa se kar naenkrat od nekod pojavi nek nebodigatreba, ki ga ne moremo ne videti ne slišati, kaj šele predvideti vseh možnih posledic, ki jih prinaša s seboj. Poimenujemo ga virus covid-19. Neobvladljivo hitro širjenje bolezni z nepredvidljivimi posledicami pušča tudi znanstvenike in strokovnjake nevedne in zaskrbljene. Pojavijo se številna vprašanja o tem, kako naj se virusa obvarujemo, preprečimo njegovo širjenje, ga zdravimo in se ga končno tudi za vselej znebimo. Na žalost niti znanost ne pozna vseh odgovorov, kaj šele preprosti človek, ki lahko samo nemočno čaka v upanju, da se življenje čimprej vrne na stare tirnice.

Priznati si moramo, da smo le ljudje, omejeni v svojih sposobnostih in zmožnostih, vendar kljub temu v sebi nosimo nekaj, v čemer se razlikujemo od drugih živih bitij – to je čut, da opazimo in začutimo sočloveka v stiski, mu prisluhnemo in odpremo svojo dlan in srce. In prav te vrline, ki presegajo marsikatero znanstveno odkritje in spoznanje, so nam pomagale, da smo preživeli čas preizkušenj in stisk.

Tudi v šoli se zavedamo, kako zelo pomembno je pri mladih ljudeh poleg znanja razvijati tudi pozitivne osebnostne lastnosti, kot sta srčnost in skrb za sočloveka. Tako učitelji kot tudi dijaki in starši smo samo ljudje, pogosto tudi sami zaskrbljeni in postavljeni pred različne ovire, kar je še posebej prišlo do izraza v času zaprtja šol in šolanju na daljavo.

Učitelji smo se znašli pred izzivom, kako dijakom posredovati znanje po novih in nepreverjenih metodah, jih pravično oceniti in dovolj dobro pripraviti na maturo. Dijaki so se spraševali, ali bodo kljub prilagojenim oblikam pouka uspeli zbrati dovolj točk za vpis na željeno fakulteto in uresničiti svoje sanje. Starši so v skrbih zrlili v prihodnost in pogosto podvomili, ali bodo njihovi otroci sploh še lahko ohranili svojo mladostniško razigranost ter stike s sovrstniki in prijatelji.

Kljub številnim skrbem in dvomom smo s skupnimi močmi in medsebojno podporo uspeli preživeti in verjamem, da je marsikdo hvaležen za podarjen čas, da se je lahko zazrl vase in ob tem postal bogatejši za spoznanje, da naše življenje kljub mnogim znanstvenim spoznanjem in odkritjem ostaja krhko.

Tisto, za kar se je resnično vredno potruditi, so iskreni in pristni medosebni odnosi, ki jim še tako uničujoč virus ne more do živga. In prav medsebojna pomoč, sočutje do sočloveka in brezpogojno sprejemanje sebe in drugih oblikujejo zadovoljne posameznike, srečno družbo in lepši svet, po katerem vsi tako zelo hrepenimo.

Magda Božič, dipl. anglistka (prevajalka) in dipl. nemcistka

*»Zdi se, da je pot razvoja
šolskega glasila podobna
poti razvoja šole in
šolstva. Pri tem se vedno
spopadamo z nevarnostjo,
da se ne bi premikali od
skromnih možnosti in
bogatih idej k razkošju
možnosti, a
skromnih idej.«*

Spomini nekdanjih ustvarjalcev Izvira,
mag. Milan Čotar, Izvir, 1999/2000

Kratka zgodovina naše šole

V našo bit je vrojena želja po vedenju, raziskovanju in rasti. Celo življenje se učimo. Prepoznavamo, vrednotimo in usmerjamo svoja stremjenja, misli in delovanje. Izobraževanje je most med preteklostjo in sedanjostjo. Omogoča nam, da z izkušnjami svojih prednikov bogatimo sedanjost ter načrtujemo prihodnost. Učenje poteka v odnosu in je vtkano v vsak naš dih. Še posebej pa se zavedamo pomena šole, ki se zrcali skozi čas.

Srednješolsko izobraževanje ima na Ajdovskem dolgo tradicijo. Gimnaziji, ki je bila ustanovljena pred sedemdesetimi leti, se je leta 1957 pridružila srednja ekonomska šola, kasneje, leta 1972, poklicna gradbena in leta 1985 tekstilna šola. Sprememb programov je bilo v preteklosti kar nekaj. Povzročilo jih je pomanjkanje dijakov in s tem ukinjanje programov ter uvajanje novih. Nekatere spremembe pa so bile odraz družbenega razvoja in spreminjanja šolskega sistema. Danes na šoli izvajamo programa gimnazije in predšolske vzgoje.

*Ekonomska srednja šola Ajdovščina, fotodokumentacija:
Pokrajinski arhiv v Novi Gorici*

Gimnazija

Ajdovska gimnazija ima korenine v povojni nižji gimnaziji, v šolskem letu 1951/1952 pa je začela delovati tudi višja gimnazija. Leta 1959 so gimnazijo ukinili, nadomestila jo je ekonomska šola, ustanovljena leta 1957. Ponovno uvajanje gimnazije sega v leto 1964. Pomembni leti v kroniki naše šole sta 1971 in 1982. Leta 1971 je šola dobila ime po ajdovskem rojaku, slikarju in grafiku, Venu Pilonu. Leta 1982 se je šola preselila v nove šolske prostore na današnji lokaciji. Leta 1985 je bil na šoli uveden program naravoslovno-matematične tehnologije, ki se je leta 1990 po zaključku usmerjenega izobraževanja nadaljeval z gimnazijo.

V šolskem letu 2004/2005 se je šola vključila v triletni projekt didaktične prenove gimnazij. Cilj projekta je bil posodobitev načina dela profesorjev in dijakov.

Želeli smo preseči klasični učni načrt, v katerem je učitelj posredovalec, dijak pa prejemnik znanja. Dijaka danes želimo usposobiti za vseživljenjsko učenje, učitelja pa vidimo kot usmerjevalca učnega procesa.

Gimnazija je najsplošnejši izobraževalni program, ki je namenjen pripravi na univerzitetni študij in ne izobražuje za poklic. Zagotavlja znanja, spretnosti in stališča, ki so potrebna za osebno izpolnitev, socialno vključenost, aktivno državljanstvo in zaposljivost v družbi znanja. V letošnjem letu gimnazijo obiskuje 145 dijakov.

Predšolska vzgoja

Leta 1998 je na šoli zaživel štiriletni strokovni program Predšolska vzgoja. Dijaki po uspešno opravljeni poklicni maturi pridobijo naziv vzgojitelj/vzgojiteljica predšolskih otrok. Poklic od dijaka zahteva komunikativnost, ustvarjalnost na likovnem, glasbenem in plesnem področju ter veselje do dela z otroki. S šolskim letom 2008/2009 je bil program prenovljen. Zanj je značilno predvsem povezovanje teorije in prakse, posodobljeni predmetnik presega predmetno razdrobljenost in zagotavlja visoko stopnjo povezanosti znanja s posameznih področij.

Predšolska vzgoja je namreč izrazito interdisciplinarno področje, v katerem cilje dosegamo predvsem prek timskega poučevanja in medpredmetnega povezovanja. Program se vključuje v mrežo vseh slovenskih vzgojiteljskih šol, dijaki in strokovni delavci se srečujejo na letnih Vzgojiteljadah, kjer med seboj izmenjujejo svoje izkušnje in znanje, se dopolnjujejo, predvsem pa tkejo nova prijateljstva. V letošnjem letu program Predšolska vzgoja obiskuje 345 dijakov.

Na šoli se je leta 2002 začelo izvajati tudi izobraževanje odraslih za poklic vzgojitelj/vzgojiteljica predšolskih otrok. Po vseh opravljenih obveznostih iz programa poklicnega tečaja ali prekvalifikacije udeleženci opravijo poklicno matrio v skladu z izobraževalnim programom in pravili.

Zasebna last Fedorja Tomažiča

V okviru šole od leta 1946 deluje tudi dijaški dom, ki nudi zavetje, vzgojo in nepozabna dijaška doživetja mnogim generacijam dijakov najrazličnejših smeri. V tem šolskem letu v dijaškem domu biva 167 dijakov, ki k nam prihajajo z različnih koncev Slovenije. Zanje pa skrbi sedem vzgojiteljev.

Interesne dejavnosti

Standardni kurikulum vseskozi dopolnjujejo in bogatijo mnoge interesne dejavnosti. Z njimi dijakom omogočamo, da kakovostno preživljajo svoj prosti čas, nadgrajujejo svoja močna področja ter razvijajo znanja in veščine, ki niso vključene v šolski kurikulum. Nekatere med njimi imajo že zelo dolgo tradicijo: instrumentalna skupina, zbor, šolsko glasilo *Izvir*. Šolske prireditve pa povezujejo v šoli pridobljeno znanje in veščine še z mnogimi drugimi interesnimi dejavnostmi. Dijaki svoje znanje poglobljajo in preizkušajo tudi na mnogih tekmovanjih.

Zasebna last Katarine Poljšak

Delovanje šole v javnosti

Vseskozi delujemo v lokalnem, nacionalnem in mednarodnem prostoru. Za medijsko prepoznavnost šole skrbimo z objavami predvsem v lokalnih in regionalnih medijih. Pri šolskem procesu sodelujemo z institucijami, ki pomembno oblikujejo utrip občine Ajdovščina. Prepoznavnost pa gradimo tudi izven občinskih meja, saj se lahko pohvalimo z gostovanji dijakov predšolske vzgoje v vrtcih na širšem področju zahodne in osrednje Slovenije.

Z vključevanjem v številne nacionalne razvojne projekte reflektiramo svoje delo, sooblikujemo smernice v šolstvu in ostajamo v koraku s časom. V zadnjih letih prek prožnih oblik učenja – timskega, medpredmetnega in projektne dela – dajemo poudarek predvsem razvoju veščin 21. stoletja – kritičnemu mišljenju, metakogniciji, digitalnim veščinam, sodelovanju, ustvarjalnosti, reševanju problemov, samouravnavanju in drugim.

Zavedamo se hitrih sprememb in globalizacije družbe, zato velik poudarek namenjamo tudi mednarodnemu sodelovanju, v katerega se vključujemo tako dijaki kot učitelji, a vselej z zavestjo o krepitvi pomena osebne, lokalne in nacionalne identitete.

Vrednote in vizija šole

Dobri medsebojni odnosi so temelj, na katerem gradimo skupnost pilonovcev, stopamo po poti srčnosti, vedoželjnosti in ustvarjalnosti. Spodbudno okolje in kvalitetno usposobljen kader dijakom omogočata razvoj in uresničevanje spretnosti do najvišje možne mere. Učitelj ni zgolj poklic, je poslanstvo. Dober učitelj se je željan vseskozi osebno in profesionalno učiti in rasti. Sooblikujejo ga odnosi z dijaki, starši, sodelavci in okoljem. S svojim delom in vrednotami pomembno vpliva na mlade ter našo skupno prihodnost. Letos na šoli poučuje 51 učiteljev. Šola pa lahko usklajeno deluje le, če ima tudi ustrezen tehnični kader. Brez vestne administracije, vzdrževalcev, kuharic, snažilnic in varnostnikov, ki jih je na šoli letos 28, se ne bi mogli pohvaliti niti s podobo šole niti z dosežki.

Izobraževanje je polno in plodno šele takrat, ko uspemo ovrednotiti osebno identiteto vsakega slehernika, ko posamezniku dovolimo, da osvobojen pričakovani družbe ustvari nekaj izvirno svojega. Naša družba potrebuje pogumne, odločne, moralne, preudarne in izobražene smeje mlade ljudi, ki si bodo upali sanjati in delovati, ki bodo zmožni mirnih družbenih sprememb in napredka, z utemeljeno, jasno vizijo in predvsem z obilo srčnosti. Iz vrst pilonovcev so v svet odšli mnogi vedoželjni mladi, ki se vračajo v svoje domače okolje kot zdravniki, znanstveniki, gospodarstveniki, glasbeniki, likovniki, literati, športniki, gradbeniki, profesorji in drugi.

Srednji šoli Veno Pilon Ajdovščina ob njeni 70-letnici čestitamo. Pilonovci bomo s srčnostjo, vedoželjnostjo in ustvarjalnostjo še naprej ponosno kljubovali sunkom burje in vrtincu sprememb ter izzivom sodobnega časa.

dr. Melita Lemut Bajec in Mateja Ceket Odar, prof. slov.
in fil.

Šolske tribune, Natalija Bajc, 2. b

Niz okroglih miz v prazničnem šolskem letu

Srednješolska leta – Kako spoznati samega sebe?

Ob 70-letnici šole smo pripravili štiri okrogle mize z nekdanjimi pilonovci s področja medicine in športa, literature in novinarstva, glasbe in likovnega ustvarjanja ter znanosti in gospodarstva. Na treh srečanjih smo že lahko prisluhnili spominom na srednješolska leta, anekdotam iz različnih časov, izjemnim poklicnim potem in razmislekom o posameznikovem mestu v sodobnem svetu. Četrta okrogla miza, ki bo tudi slavnostni zaključek jubilejnega leta, pa bo 21. aprila 2022.

Na prvi okrogli mizi *Zdrav duh v zdravem telesu*, 10. novembra 2021, smo prisluhnili veterinariki Nini Krašna, fizioterapevtki Kristini Gnezda Nabergoj, osebnemu trenerju in podjetniku Marku Lipovžu ter zdravniku Francu Korenu.

Na drugi okrogli mizi *Moč besede v odkrivanju resnice*, 16. decembra 2021, smo v poglobljenem pogovoru o besedah, s katerimi nenehno nagovarjajo množice, spregovorili s Simono Semenič, dramatičarko, performerko in režiserko, dr. Diano Koloini, dramaturginjo, avtorico člankov ter knjig o gledališki umetnosti, Neli Kodrič Filipić, pisateljico za otroke in mladino, avtorico slikanic, stripov in mladinskih romanov, ter Brankom Sobanom, upokojenim novinarjem in dolgoletnim dopisnikom Dela v tujini.

Na tretji okrogli mizi, 3. marca 2022, smo se zazrli v *Brezčasno umetnost* s sopranistko Pio Brodnik, profesorico petja na Akademiji za glasbo Univerze v Ljubljani, dr. Bogdano Borota, redno profesorico za didaktiko glasbe na Pedagoški fakulteti Univerze na Primorskem, ilustratorko Ano Maraž, kuratorko in likovno kritičarko Anamarijo Stibilj Šajn ter dr. Tanjo Martelanc, višjo arhivistko v Pokrajinskem muzeju v Novi Gorici.

Udeleženci tretje okrogle mize, marec 2022

Na četrty okrogli mizi *Nosilci razvoja in iskalci priložnosti*, 21. aprila 2022, pa bomo gostili Boštjana Jerončiča, direktorja Leone d. o. o., dr. Aleksandra Šinigoja, ustanovitelja Mastermind Akademije, dr. Aleša Štrancarja, direktorja Bia Separations, dr. Tineta Tomažiča, tehničnega direktorja družbe Pipistrel, in dr. Urško Jelerčič, raziskovalko na področju strojnega učenja in umetne inteligence v podjetju Lightricks v Izraelu.

Zahvala ravnatelja nekdanjemu pilonovcu Branku Sobanu, december 2021

Zame so bila srečanja s pilonovci na okroglih mizah, četudi so živeli na Pilonu v nekem drugem času in prihajajo z zelo različnih strokovnih področij, vselej katarzična. Zato moje pisanje izhaja iz refleksije ob poslušanju zgodb omenjenih gostov, namenjeno pa je dijakom, ki ste tu, na Pilonu, danes. Tako različne hudomušne anekdote in nostalgije zgodbe na sošolce in učitelje na eni strani ter tudi manj lepi spomini, ki so ostali zamolčani. Ko razmišljam, kaj jim je skupno, mi na misel prihaja znameniti napis na vratih Apolonovega templja v Delfih: »Spoznaj samega sebe!«

Tudi sama sem pilonovka, ki se je po fakulteti z nekaj delovnimi izkušnjami na ljubljanskih srednjih šolah, poklicnih ter osnovnih šolah kmalu zaposlila v Ajdovščini, »na kraju zločina«. Moji spomini na srednješolska leta niso vsi prijetni in jaz nisem človek, ki bi idealiziral preteklost. To so bila leta, ko smo morali biti ponosni na svoje dvojke in šolsko delo je bilo največkrat muka.

A treba je priznati, da me je to obdobje izoblikovalo v to, kar sem. Tu sem negovala tiho ljubezen do literature in besede, ki nosi resnico, tu sem stkala pristna prijateljstva in spoznala ljubezen svojega življenja, se v samotnih urah ukvarjala z vrsto hobijev ter se imela možnost učiti od mnogih dobrih učiteljev. Za vse to sem hvaležna, saj sem na tem zgradila sebe.

Vstop v zgodbe pilonovcev lahko primerjam z vstopom v tempelj, ki pomeni obrat od zgolj (površnih) razumskih sklepov k uvidu svoje lastne identitete.

Vsi gostje so v spominih na srednješolska leta izpostavili svoje učitelje in razrednike ter veselje do predmetov, v katerih so bili uspešni. O sebi in svojem delu pa so pripovedovali v odnosu do drugega, z zadržano spoštljivostjo, iskreno predanostjo in divjo ustvarjalnostjo. Šele ko spoznamo sebe, smo lahko pravi (so)potniki (so)človeku. In spoznavamo se v svojih napakah, ki bolijo; trudu, ki ga je včasih težko razložiti; zabavi, ki nas prijetno zadržuje proč od cilja; odločitvah, ki se zdijo nepremišljene, a se pogosto izkažejo za dobre; trenutkih, ki nas začarajo in pretresejo našo bit ... Predvsem pa se spoznavamo v drugem, ki ga uzremo pred seboj kot posameznika, osvobojenega pričakovanj družbe, ki ustvari nekaj izvirno svojega (kot smo zapisali tudi v besedilu dokumentarnega filma ob 70-letnici šole).

Udeleženci druge okrogle mize, december 2021

Kot srednješolski učiteljci mi je žal, da imamo kolektivno precej travmatične izkušnje z dijaškimi leti. Prepogosto srečam popolne neznance, ki mi zaupajo svoje šolske zgodbe o neuspehu ali uspehu, ko izvejo, da učim slovenščino. Posameznik mora biti v procesu izobraževanja prepoznan v svojih talentih. Vsi jih imamo. Dovolj je, da potrditev dobimo v enem. Prav tako pa moramo čutiti sprejetost tudi na področjih, kjer se čutimo šibke, tu je tudi »zadostno« dovolj dobro. Vsakršno ukalupljanje in posploševanje, lestvice in povprečja lahko naredijo posamezniku krivico.

Prepričana sem, da je srž srednješolskega izobraževanja ob znanju in veščinah predvsem v odnosu in občutkih, ki pletejo včasih zelo krhke vezi, katerih pomena se premalo zavedamo. Prava energija, ki vznikne iz pristnega odnosa do sošolcev, prijateljev, učiteljev in domačega okolja ter nam omogoča razvijanje potencialov in vero v svoje sposobnosti, je tista, ki nas vrača v preteklost z blagohotno nostalgijo – ta pa omogoča pisanje novih zgodb o uspehu.

Letošnjim maturantom (kot tudi vsem pilonovcem za njimi) bi rada položila na srce, da je malokdo od nas zares vedel, kaj bo v življenju postal, četudi se zdimo v

svojih vlogah prepričljivi in suvereni. Vse je pot od uzrtja napisa nad templjem do vstopa skozi mnoga vrata. Na tej poti spoznavamo samega sebe in prostor, iz katerega vznikamo. Biti doma, vračati se domov k sebi, pomeni biti sam s seboj in sebi zvest.

Zato poiščite svoje temple in se z odprtim srcem podajte vanje. Hodite z roko v roki z ljudmi, ki stopijo na vašo pot, kajti le v obličju drugega lahko resnično uzremo sebe. Ena od vrat vas povezujejo tudi s »Pilonom«, to je gotovo. In mogoče se na kateri od prihodnjih obletnic srečamo na okrogli mizi.

Mateja Ceket Odar, prof. slov. in fil.

»Imeli smo izvrstne profesorje, ki so nam pomagali in nas v naših najstniških sanjah razumeli. Ta gimnazija mi je dala ogromno. Za vedno mi je ostal v spominu profesor zgodovine in filozofije Ljudez Bizjak, ki je vedno prihajal v šolo z beograjskim časopisom Borba. Iskreno sem spoštoval profesorja glasbe Maksa Pirnika, avtorja nepozabne pesmi Smrt v Brdih, ki je v meni vzbudil ljubezen do klasike, da sem Smetanovo Ultaro in norveške fjorde iz Peer Gynta tudi videl in ne le slišal.«

Branko Soban, upokojeni novinar in dolgoletni dopisnik *Dela* v tujini, šolo obiskoval med letoma 1967 in 1971.

Iskanje našega časa

Petdeset let. Petdeset kapelj v neskončni posodi časa. Veliko ali malo? Meni se zdi, da je vse skupaj minilo kot blisk. Da so se vsa ta naša preživeta leta zgostila v en sam neskončno majhen trenutek. Kakor da bi še včeraj peli *Gaudeamus igitur* in se poslavljali s spričevali v roki. Toda čas teče. In vztrajno spreminja ljudi. Ne spreminja pa seveda podobe o ljudeh, ki jo nosimo v sebi, pravi Marcel Proust. In to v resnici drži. Meni se pogosto zgodi, in vam bržkone tudi, da ko spomin iz različnih razlogov izbrska kakšno sošolko ali sošolca, še zlasti tiste, ki jih že dolgo nisi videl, se pred teboj praviloma vselej pojavi podoba, ki se je spomniš iz šolskih klopi. Pred menoj se pojavi takratna Slavka, takratna Darja, takratna Mirka, takratni Marko, takratni Ljubo in ne morebiti oseba v najboljših letih, ki sedi zdaj tu pred menoj in pred nami. Pol stoletja po maturi.

Ves svet se danes vrti okrog časa. Čas je postal merilo vsega. Albert Einstein je nekoč duhovito dejal, da čas potrebujemo preprosto zato, da se vse stvari ne bi zgodile naenkrat. Si predstavljate, da bi se vsa štiri gimnazijska leta končala v enem samem dnevu. Morda niti ne bi bilo slabo. A bilo bi zagotovo zelo dolgočasno ... Ves dan francoščina in matematika. Od zgodnjega jutra do poznega večera ... Z nekaj prekratki odmori.

Toda Einstein vendarle ni imel povsem prav. Zgodilo se je enkrat proti koncu gimnazije, ko je naključje hotelo, da so avtobusi iz treh smeri naenkrat vsi zamudili po petnajst minut. Tako smo na avtobusni postaji v Ajdovščini zjutraj ob 8.15 nenadoma treščili skupaj Dušan iz Lokavca, Rafael iz Sela, Robert in jaz iz Vipave. Ko smo družno vstopili v razred, Francozinja ni verjela, da so vsi avtobusi res imeli povsem enako zamudo. Trdila je, da se kaj takega preprosto ne more zgoditi, in vse nezanesljive avtobusne vozne rede v hipu združila v štiri neopravičene ure. V čas, ki v resnici sploh ni obstajal.

Časa nam vedno primanjkuje. Čas je postal naš igralni partner na drugi strani mize, denimo pravi nobelovec Jose Saramago. Mnogi so dobesedno obsedeni z njim. Čakajo, si grizejo nohte, živčno pogledujejo na uro in tekmujejo z njo. Da. Z uro. Ta je spremenila vse. Ko je v tretjem stoletju pred našim štetjem v Rim prispela prva sončna ura, kot vojni plen s Sicilije, so jo mnogi Rimljani grdo prekleli. Znani komediograf Plavt si je takrat glasno privoščil tistega, ki si je izmislil sončno uro in s tem dan zdrobil na koščke. »Ko sem bil fantič, je bila najboljša in najbolj zanesljiva sončna ura moj želodec,« je tedaj zapisal Plavt.

In ljudje se od takrat v resnici nenehno pritožujejo nad urami. Kajti čas je potem res postal vladar vsega. *Tempus Rerum Imperator*. Sociolog Lewis Mumford je že pred skoraj stoletjem zapisal, da je ura postala ključni stroj

moderne dobe, odgovoren za dehumanizirane ritme industrijskega dela. Z njo so lastniki tovarn in korporacij disciplinirali množice in jih začeli nadzorovati. Izjema so zadnja leta pravzaprav samo talibi. Ti so Američane ves čas svarili: vi imate ure, mi imamo pa čas. Imeli so prav. Čas je bil vso vojno na njihovi strani. In prav Afganistan je po svoje dokaz, kako relativno je pravzaprav vse skupaj. Vojna za Kabul se je začela leta 1979, osem let po naši maturi, in še vedno ni končana. Kakor da bi se čas v Afganistanu, kjer sem bil pred natanko dvajsetimi leti, dober mesec dni po 11. septembru, preprosto ustavil.

Spomin na srečanje ob 50. obletnici mature. Zasebni arhiv Branka Sobana

Pred leti sem si v pariškem Centru Pompidou ogledal razstavo velikega ameriškega slikarja Cyja Twomblyja. Mojster, ki je zaslovel šele v poznejših letih ustvarjanja in o katerem zdaj pišejo debele knjige, njegove umetnine pa na trgu dosegajo rekordne cene, je večji del življenja ustvarjal v Italiji. V Gaeti, severno od Neaplja, v mestu, poimenovanem po Enejevi dojilji, ki je tam umrla po vrnitvi iz Troje. V Parizu so takrat, nekaj let po njegovi smrti, postavili na ogled kar sto štirideset njegovih monumentalnih del iz različnih časovnih obdobj. Mene je najbolj fasciniral Pastirjev koledar, njegovo videnje znane istoimenske knjige Edmunda Spenserja, ki je nekaj posebnega prav zaradi norega časa, v katerem živimo. Na velikem platnu je namreč le dvanajst preprostih, različno obarvanih kvadratov. Za vsak mesec leta posebej. Nobenih dneвов, ur, minut, sekund, ki nam zdaj tako grobo odmerjajo naše življenje. In takrat sem pomislil, kako spokojnejši in mirnejši bi bil ta naš svet, če bi čas merili s takšnim *Pastirjevim koledarjem*, ki ne priznava, da je čas denar. A za mnoge v resnici je. Kaj pa naša duša? Osamljena sedi v kakšnem oguljenem naslanjaču, pred računalniškim zaslonom ali pa s pametnim telefonom v roki ...

Ko sem še pred padcem berlinskega zidu prvič potoval v Nemško demokratično republiko, me je na nočni poti z vlakom iz Frankfurta v Erfurt po prehodu (stroge) meje presenetilo dejstvo, da so ure na vseh železniških postajah stale.

Na nekaterih peronih jih je bilo celo več, toda vsaka se je ustavila ob drugem času. Kot v kakšnem distopičnem romanu. Ali pa v opereti *Kavalir z rožo* Richarda Straussa, kjer je maršalka, kneginja Werdenbergova, ustavila ure, da bi pozabila na minevanje časa in s tem preprečila odhod mladega ljubimca. Ure je seveda res mogoče ustaviti, časa pa nikakor. To so gotovo vedeli tudi v NDR, kjer urnih kazalcev očitno niso potrebovali predvsem zato, ker so vsi že dolgo vedeli, koliko je v resnici ura ...

A po padcu berlinskega zidu se je tudi tam vse postavilo na glavo. Zdaj ves svet živi v tiraniji trenutka, v nenehni tekmi s časom, kot temu v istoimenski knjigi (*Tyranny of the Moment*) pravi norveški antropolog Thomas Hylland Eriksen, s katerim sem se pred leti pogovarjal v Oslu. To zdaj velja celo za epidemije, je ciničen Eriksen. Če se je kuga v srednjem veku širila s hitrostjo nekaj let, je računalniški virus *The Love Worm* pred leti skoraj 80 odstotkov ameriških računalnikov uničil v treh dneh ... Novi koronavirus je v zelo kratkem času kljub izjemnemu razvoju medicine pomoril že skoraj pet milijonov ljudi. V ZDA denimo več kot v vseh dosedanjih ameriških vojnah skupaj. S svojimi nevidnimi oprijemalkami je dramatično spremenil naš čas in naš način življenja.

V minulih petdesetih letih so se dogajale prelomne stvari. Sesuvali so se države in podirali zidovi. Bili smo nekako privilegirani, kajti to, čemur smo bili priča, ni dano vsem generacijam. Toda pokojni Umberto Eco se kljub tovrstnim preobratom nikakor ni mogel izogniti občutku, da pravzaprav ves čas korakamo nazaj in ne naprej. V ZDA že več kot 40 odstotkov Američanov trdi, da Zemlja ni okrogla. Mar res korakamo v srednji vek? Padel je berlinski zid, po Evropi pa je čez noč zraslo za nekaj tisoč kilometrov novih zidov in pregraj. Tudi v Sloveniji. Zakaj smo ta zid potem sploh podrl? Ves nekdani vzhod je desetletja sanjal o svobodi, zdaj pa z neznosno strastjo znova drvi v avtoritarizem in enoumje. Tudi pri nas.

Zdajšnja oblast hoče, da jo ljubimo, sama pa te ljubezni ne vrača, ampak nas raje psuje, zmerja, ponižuje in pošilja v Polje. Vse to me spominja na staro sovjetsko anekdoto o partijskem sestanku, na katerem so ljubezen med narodom in partijo razglasil za najvišjo možno stopnjo ljubezni. A potem se je nekdo vendarle opogumil in sekretarja vprašal: »Vse sem razumel, kar ste povedali, le tega ne, kdo v tej ljubezni med narodom in partijo koga jebe.«

Spomini na gimnazijska leta so, vsaj zame, in upam si trditi, da ste podobnega mnenja tudi vi, izjemno lepi. To so bili živi in vznemirljivi časi. Časi iskanja, samospraševanja, sanjanja, zelenih pomladi, toplih poletij in kajpak ljubezni, a hkrati so bili to seveda tudi časi učenja in znanja. Meni je ta gimnazija ogromno dala. Imeli smo dobre profesorje. Vsak je imel z njimi seveda različne izkušnje, toda večina profesorjev nas je razumela, nam

pomagala in nas bogatila. Tu je seveda težko omenjati in naštevati vse, ki so nas učili, toda nekateri med njimi so bili v resnici izjemni ljudje. Sam se velikokrat spomnim skladatelja Maksa Pirnika. Zdi se mi, da danes ni prav veliko učiteljev, ki bi znali snov tako približati mladim, kot je to počel on. Zaradi njega sem takrat za vselej vzljubil klasično glasbo. In ko sem delal v Moskvi, skorajda ni bilo dneva, da ne bi šel na kakšen vrhunski koncert, kakršnih je tam malone vsak dan vsaj pet. Upam, da je podobno ljubezen do glasbe vzbudil tudi v vas.

A nečesa nas vendarle niso naučili. Nihče nam denimo ni govoril o Cankarjevi vinjeti z naslovom O človeku, ki je izgubil prepričanje. Bržkone zato, ker ni takrat nihče razmišljal o tem, da bodo ljudje po spremembi režima s takšno lahkotnostjo, brez vsakršne zadrege in sramu menjali barve, kot se to dogaja danes. Veliki Ivan Cankar je vse to seveda videl in kot socialist občutil na lastni koži. In to, kar je napisal pred sto leti, je danes morda aktualno še bolj kot takrat, ko je ta zgodba nastala.

Cankarjeva vinjeta govori o Jobu Mrmolji, ki je imel jako lepo, v zeleno usnje vezano in le na robek nekoliko obrabljeno prepričanje, a ga nekega jutra nenadoma ni več našel. Hudo se je prestrašil in ga začel neutrudno iskati. Tako je ves obupan potrkal tudi pri državnem poslancu Pompiliju Strehi, ki ga je poskušal potolažiti. »Prepričanja se kupujejo in prodajajo. Svoje sem menjal že štirikrat. To je jako dobro. Človek se čuti nekako prerojenega ... Prepričanja so dandanes jako poceni ...« mu je prostodušno razlagal poslanec Streha. Temu pojavu se na kratko pravi dvojna morala. Ena je za govorjenje, druga za delovanje. Morala za delovanje se imenuje realizem.

A za konec vendarle nekaj optimizma. Arundhati Roy, indijska pisateljica, ki jo berem že dolgo, je nekoč zapisala, da ima vsak človek svoje Velike in Majhne sanje. Za našo generacijo si upam trditi, da smo vsi imeli Velike sanje. Prepričan sem, da se jih je večina vsem že uresničila. Če pa se to še ni zgodilo, nam je nekaj časa kljub vsemu še ostalo ...

Branko Soban, upokojeni novinar,
dolgoletni dopisnik *Dela* iz Moskve,
šolo obiskoval med letoma 1967 in 1971.

Edina stalnica v življenju so spremembe

Pogosto slišimo, da se šola spreminja prepočasi ali da današnja doba zahteva temeljito prenovu šolskega sistema. Predvsem v zadnjem času smo priča mnogim spremembam na tem področju, ki skušajo smiselno slediti uveljavljenim temeljem in dognanjem strokovnjakov z različnih področij.

Način šolanja, ki ga še danes v največji meri uporabljamo v Sloveniji, je star več kot dvesto let in izvira iz Prusije. Tak sistem je organiziran v obliki 45-minutnih šolskih ur, delitve znanja po različnih področjih oziroma šolskih predmetih in delitvi učencev (v našem primeru dijakov) v skupine iste starosti. Iz tega sistema smo podedovali tudi način podajanja in ocenjevanja snovi, ki tu poteka tako, da učitelj najprej poda znanje prek predavanj, kasneje pa pri učencih preveri razumevanje predavanega ter na podlagi tega številsko oceni njihovo znanje.

Spoznanja strokovnjakov na področju šolstva so se v zadnjih dvesto letih močno spremenila. Danes vemo, da je učenje na pamet daleč od učinkovitega načina učenja, saj večino tako pridobljenega znanja izgubimo takoj po opravljenem ocenjevanju. Tak sistem, v katerem se od učencev pričakuje, da so večino časa tiho, komunikacija med njimi pa je večino časa nezaželena, vodi v to, da postajajo učenci čedalje manj radovedni in se čedalje manj zanimajo za svet okoli sebe. Taka šola jih ne nauči postavljanja vprašanj, temveč jim samo posreduje odgovore na že predvidena vprašanja, ki se jih morajo naučiti na pamet.

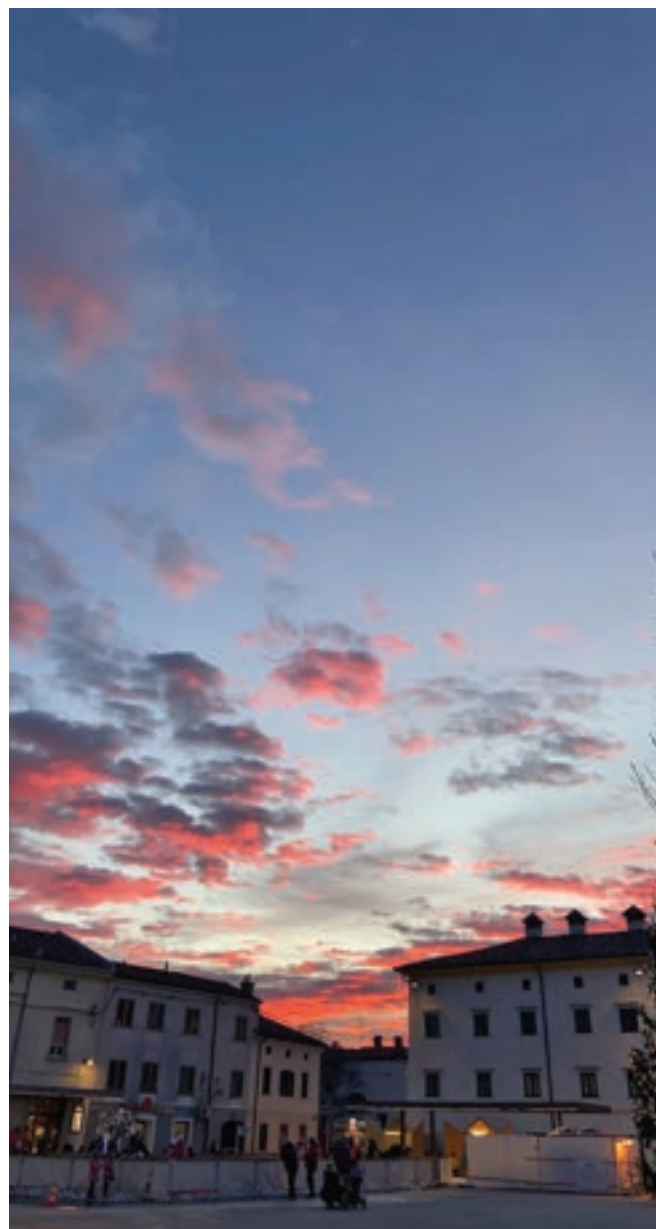
Dijaki imajo prirojeno željo po pridobivanju novih znanj. Prav je, da jih srednja šola, ki so si jo izbrali sami, pri tem podpira in motivira. V sedanjosti, predvsem pa v prihodnosti, bodo morale šole poskrbeti, da se bodo dijaki namesto obsežnih količin teoretskega znanja učili tudi stvari, kot so učinkovito komuniciranje, samostojno ali skupinsko reševanje problemov, delo v skupini in samostojno delo, opredeljevanje problema, zastavljanje vprašanj, ki spodbijajo splošno sprejeta načela, delo brez vodstva, organizacija časa in ljudi, izločanje nepotrebnih ali napačnih informacij ter sposobnosti dialektičnega, induktivnega, deduktivnega in hevrističnega razmišljanja.

Srednja šola Veno Pilon Ajdovščina za krepitev omejenih kompetenc pri dijakih dobro skrbi prek različnih projektov. Dijaki imajo priložnost ta znanja pridobiti ali okrepiti prek ur obveznih izbirnih vsebin, projektnih, kulturnih in športnih dni, senčenja na delovnem mestu in ostalih sorodnih dejavnosti. Te stvari nikakor niso izguba časa, kot morda včasih pomislijo dijaki, starši ali profesorji. Prav nasprotno. Te dejavnosti dijakom omogočajo pridobivanje kompetenc prihodnosti. Njihovo izvajanje zahteva več od profesorjev, ki pri takem načinu

dela niso le strokovni delavci, temveč morajo biti predvsem empatični, sposobni sočustvovanja, človeškosti in vzpostavljanja naravne avtoritete, zaradi katere jim dijaki sledijo.

Znanja ali veščine prihodnosti, ki jih dijaki pridobijo prek dodatnih dejavnosti, so tista znanja, ki jim bodo koristila v prihodnjem izobraževanju na fakulteti, na delovnem mestu in v vsakdanjem življenju. Seveda pa tudi taka šola prihodnosti dijakov ne opremi le z veščinami in kompetencami, temveč tudi s (teoretskim) znanjem, ki ga bodo prav tako potrebovali za uspeh na maturi in pozneje v življenju. Če se vrnem na začetek: poleg sprememb je vsekakor pomembno, da je stalnica tudi znanje.

Tadej Kobal, študent politologije,
šolo obiskoval med letoma 2014 in 2018.

Ajdovski plac, Kristina Marc, 3. č

Srečno naključje – imenuje se Srednja šola Veno Pilon Ajdovščina

Govoriti o času, ki se je zgodil, je včasih težko, ker si pozabil, ker so v njem zakopane skrivnosti, hotenja, hrepenenja, iskanja ... Včasih pa je to vstop v svet, ki te spominja na nekaj lepega in neponovljivega.

Kar nekaj stvari je botrovalo temu, da sem pristala na srednji šoli v Ajdovščini – bližina doma, mesečna dijaška vozovnica je zagotavljala in omogočala vsakodnevni prevoz z avtobusom, v ušesih so mi odzvanjala in postajala kar nekako moja imena nekaterih profesorjev – Pirnik, Cigojeva, Slamičeva, Nežka, Boštjančičeva, Mira Novak, Likar, Jerončič ... V hišo jih je prinesel brat, ki je gimnazijo obiskoval nekaj let pred mano.

Zaključek osnovne šole je bil slovo od majhne šolske stavbe, v kateri so svoje mesto našle le štiri učilnice, razporejene v dve nadstropji, hodniki med njimi pa so dišali po dobrotah iz kuhinje, ki je bila nekje vmes.

Ajdovska gimnazija je bila velika hiša, z mnogimi okni, dolgimi hodniki, številnimi učilnicami, kabineti, fonolaboratorijem ... Naenkrat mnogo vsega, vendar ne dovolj – še pred koncem 2. letnika smo se selili v novo stavbo, v to, kjer je Srednja šola Veno Pilon še danes. Tu je bilo učilnic še več, neskončnosti hodnikov so bile prijazne, zvite in zavite, z okroglimi klopmi za čakanje, klepet, smeh, zaupanje, strah ...

Štiri jeseni, štiri zime in štiri pomladi je bila srednja šola naš svet – ob domu, sanjah in malih stvareh.

Streljanje s puško, maturantski izlet, navajanje na spremljanje dnevnih novic doma in po svetu, oblike in časi, atomi in sile, liki in formule, Aristotel, Platon, Odisej, Duma ... Mnogo je bilo tistega, kar je širilo naše znanje, nas oblikovalo in pripravljalo na nove izzive. Potovanja med književnostmi, časi, prostori, oblikami in ljudmi pa so bila začetek sanj o nadaljnjem študiju, ki so se uresničile in me pripeljale v poklic, ki ga z veseljem opravljam.

Dijaška leta so bila tu in tam čas za preverjanje, do kod sežejo naše pravice: huda zima, ponedeljek, hladne učilnice in super ideja – zaradi mraza ne zmoremo biti 7 ur pri pouku – naslednji dan 7 neopravičenih.

Tu in tam je bil to čas za dokazovanje naše humanosti. 6. oktober 1984, krvodajalska akcija v Ajdovščini, kar vsi bi se je udeležili, ker želimo pomagati; slučajno pa je 1. uro napovedano preverjanje iz nemškega jezika. Profesorica, ki je bila tudi naša razredničarka, zahteva najprej pisanje testa, potem pa nam dovoli, da smo krvodajalci.

Tu in tam je bila v dijaških letih prisotna bolečina – ločitev staršev, prizadeti in zmedeni otroci, čemur pa sta sledila sočustvovanje in svetovanje.

Tu in tam je bil to čas za dvom. Sledili so mu pogovor, opogumljanje in sprejemanje prave odločitve.

Med tu in tam je bilo veliko smeha, druženja, pa tudi veliko resnosti, spoštovanja in vsrkavanja novega. Nekje globoko v nas je bilo namreč napisano, da je šolo treba vzeti zares – tako kot kasneje službo, zakon, družino, življenje ... da so nad nami in z nami ljudje, ki jih je treba spoštovati, ker veliko vejo, ker bi nam radi mnogo dali ... Tako jih vidim, ko se oziram v ta čas, tako jih dojemam in taki so zame ostali.

Marija Bajc, prof. slo. in dipl. bibl., zaposlena v Lavričevi knjižnici Ajdovščina, šolo obiskovala med letoma 1981 in 1985.

Pot, Kristina Marc, 3. č

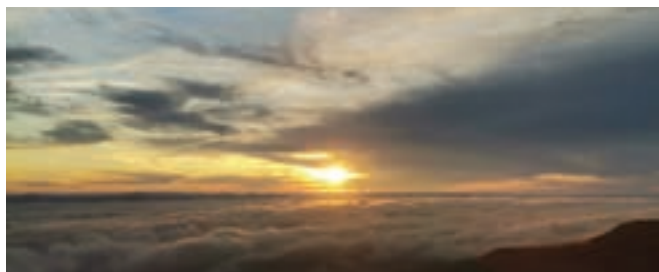
Utrinki

Spominjam se prvega tedna, ko smo kot fazani spoznavali prostore svojega drugega doma za naslednja štiri leta in se poizkušali, večinoma neuspešno, skrivati pred dijaki četrtega letnika. Ti so z največjim veseljem s flomastri dodajali nove in nove umetnine na naša telesa.

Včasih sem bila bolj, včasih manj zainteresirana za pouk, po najstniško pač. Vseeno pa sem vedno rada hodila k matematiki, ki je bila, poleg športne vzgoje seveda, moj najljubši predmet. Vendar sem bolj kot za pridobljeno znanje srednješolskim letom hvaležna za pridobljena prijateljstva – nekatera od njih trajajo še danes! V razredu sem se počutila sprejeto in razumljeno. Prav nekdanji sošolci in sošolke so tisti, zaradi katerih so moji spomini na srednješolske klopi tako prijetni.

Ko se danes ozrem nazaj, menim, da sem sprejela pravo odločitev, ko sem že kot srednješolka »odšla od doma«. Osnovno šolo sem zapustila kot tiha in sramežljiva učenka, srednjo šolo pa zaključila kot samostojno dekle. Prav srednješolska leta so mi dala samozavest, ki je po mojem mnenju nujna za sprejemanje pogumnih odločitev, ki so skoraj vedno potrebne za uspešno poslovno pot.

Mendi Markočič, mag. ekonomije, zaposlena na Evropski investicijski banki v Luksemburgu, šolo obiskovala med letoma 2006 in 2010.

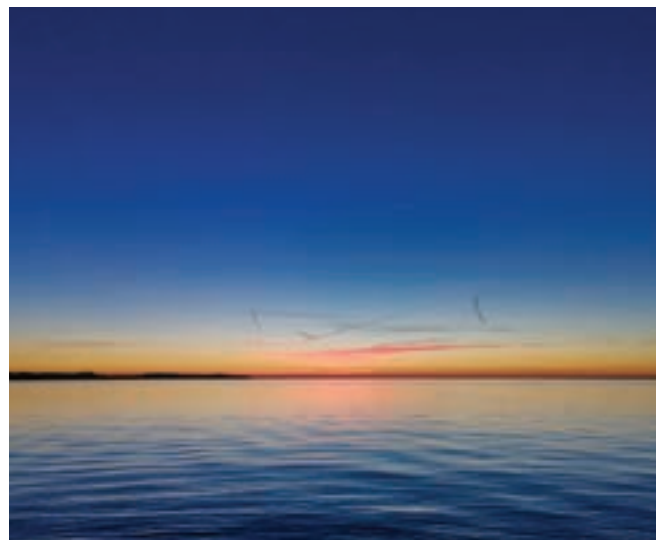
Igra nebesnih barv, Tami Likar, 1. a

Spomnim se šolskih izletov. Na smeh mi gre, ko pomislim, kako odrasli smo se zdeli sami sebi. Spomnim se večerov v hostlih, ko smo se tihotapili po hodnikih od sobe do sobe, prepričani, da nas nihče ne sliši in ne ve, kaj počnemo. Vsako jutro smo bili neprespani in kdaj pa kdaj z glavobolom, ampak hkrati verjeli, da vse to mojstrsko skrivamo. Kot mnogi pred nami (in za nami) smo bili najbolj naivna mularija. Hvaležna sem za izlete in lepe spomine in predvsem za to, da so nas naši profesorji razumeli; naše iskanje in prestopanje meja, spoznavanje samih sebe, odkrivanje svojega položaja med sovrstniki. Pa čeprav je bila ta svoboda samo v naših glavah :)

Urška Jelerčič, doktorica fizike, raziskovalka na področju strojnega učenja in umetne inteligence, šolo obiskovala med letoma 2002 in 2006.

Spominjam se prvega septembrskega dne pred enajstimi leti: kup fazanov, ki so polni pričakovanj vstopali skozi vrata Srednje šole Veno Pilon Ajdovščina v novo poglavje svojega življenja. Med njimi sem stopala tudi jaz; z obrazom, polnim F-jev, sem, kot vedno malce prestrašena in negotova v neznanih situacijah, začela štiri leta sklepanja novih prijateljstev in pridobivanja znanja, spominov ter življenjskih izkušenj. Nekatera prijateljstva, ki so se rodila v srednješolskih letih, so ostala do danes. Ne le ostala, temveč se še okrepila. Spomini na ekskurzije v evropska mesta, noči na Kovku in z njimi povezane »incidente« so ostali zapisani za vedno. Prav tako večni »Govori knjižno!« in edini cvek pri matematiki (če sem iskrena, trigonometrije še zdaj ne razumem) ali test pri kemiji, na katerega sem narisala le puščice, ker nisem vedela, kaj se zvišuje in kaj znižuje, profesor pa mi je dopisal: »Ali so to smeri vetra preko vikenda?«. A znanje, ki sem ga pridobila, se je med študijem izkazalo za kakovostno in marsikateri univerzitetni profesor me je vprašal, na kateri šoli so me tega naučili. Vsega tega pa ne bi bilo brez izjemnih profesorjev, ki so nas izoblikovali s svojo strokovnostjo, predvsem pa s srčnostjo. Vedno so si vzeli čas in se posvetili vsem našim težavam, snov pa so podajali s takim entuziazmom, da so marsikoga navdušili oziroma prepričali za prihodnji poklic. Tudi mene. Tega se dobro zavedam šele sedaj, ko sem tudi sama na poti pridobivanja pedagoške izobrazbe. Prav pedagoški študij slovenistike me je spet skozi isti vhod pripeljal pred iste klopi, v katerih sem sedela pred leti. In ko zdaj stojim pred tablo, razmišljam o svojih profesorjih, nekateri še poučujejo, drugi uživajo zaslužen pokoj, in vse, kar si želim, je, da bi bila čez nekaj let tudi sama tako dobra učiteljica in bi znala učence navdušiti, kot so profesorji v srednji šoli navdušili mene.

Barbara Batagelj, študentka drugostopenjskega programa Slovenistike – pedagoška smer, šolo obiskovala med letoma 2010 in 2014.

Igra nebesnih barv, Tami Likar, 1. a

Bogastvo šolskega glasila *Izvir*

Mineva 55 let od izdaje prve številke šolskega glasila *Izvir*. V tem obdobju je nastalo kar 105 števil. Prvotna ideja je bila pripraviti štiri tematsko enotne številke letno, kar se je uresničevalo v prvem in drugem desetletju izhajanja. Posamezni letniki so bili celo še bolj plodoviti; leta 1977/78 je izšlo pet in leta 1979/80 šest števil, od leta 1993/94 pa le po ena. Pomembne dogodke so obeležile posebne izdaje, npr. ob smrti Vena Piloni leta 1970/71; ob smrti Josipa Broza Tita leta 1979/80; ob kulturnem dnevu leta 1981/82 ter leta 1982/83 duhovita oblika posebne izdaje glasila, imenovana *Bukvice za shirane*. Iz podatkov ugotavljamo, da glasilo ni izšlo sedem šolskih let, in sicer leta 1973/74 in 1998/99, ko se je za šolsko leto 1999/2000 pripravljala obsežna antologijska številka. Brez glasila smo zaključili tudi šolska leta 2004/05, 2005/06, 2006/07, 2010/11, 2011/12. Danes je zbirka digitalizirana in vsem dostopna v NUK. Na šoli pa nam kljub naporom, da jo dopolnimo z manjkajočimi številkami, to žal ni uspelo.

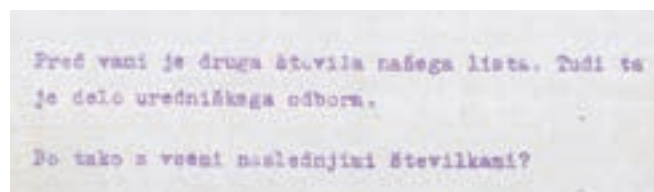
Glasilo je prvič izšlo decembra 1967. Mag. Doroteja Cigoj, lektorica in mentorica prvih števil, se spominja začetkov:

»Po preselitvi v nove prostore smo svobodneje za dihali, dobili smo več prostora, s tem pa tudi več zagona za nove izvenšolske dejavnosti. Zato se je porodila misel, da poleg številnih krožkov, ki so že delovali, potrebujemo svoje glasilo. o tem smo se večkrat pogovarjali v zbornici in si bili enotni, da ga ustanovimo. Nekaj preglavic nam je delal naslov, končno pa se je izkristaliziralo ime *Izvir* kot asociacija na izvir Hublja in na ideje, ki jih bo *Izvir* objavljal. (*Izvir*, 1999/2000)

Ilustracija v *Izviru* 1986/87

Ko se zdaj spominja prvih števil, pove: »Med dodatnimi urami francoščine smo se pogovarjali o ustvarjanju. Dijakom je bil všeč Prevert in Franci Černigoj (*Franc Černigoj – op. avtorja*) je takoj prevedel eno izmed njegovih pesmi. Bila sem navdušena. Prepričana sem, da ga je tudi to spodbudilo k ustvarjanju. Mladi so bili takrat ustvarjalni. Mnoge iniciative so prihajale iz njihovih strani.« (Cigoj, 2022) A Ivana Slamič, ki je mentoriranje prevzela leta 1971, se spominja: »Če učiteljski zbor ni dal blagoslova, potem pač ni šlo skozi. Vedeti moramo, da je šola bila in je izrazito hierarhično urejena.« (Slamič, 2022)

Iz nagovora uredniškega odbora, *Izvir*, 1968/69

Glasilo, sprva delo dijakov in njim tudi namenjeno, je bilo »željno izvirnih prispevkov, ki bodo pričali o življenju mladih, zrelih in starih; o vsem, kar nas obdaja in v čemer živimo; o naši moči, mladosti, živosti, energiji, vitalnosti, pogumu biti odkrit, bojevit in pismen.« (*Izvir*, 1971/72) Izpostavljena sta vizija in poslanstvo, ki jima *Izvir* ostaja zvest vse do danes. Pogled na vsebino namreč razkrije bogato ustvarjalno pot mladih.

»Vsebinska je bila sveža, celo provokativna. Generacija, ki je takrat oblikovala *Izvir*, je bila izvirna in inovativna. /.../ Nekaj pesmi je bilo ostro kritičnih, nismo jih mogli objaviti, ker bi se življenje dijakinje in mentorice solidno zakompliciralo.« (Slamič, *Izvir*, 1999/2000)

Vse do začetka 2000 je bilo glasilo plod sodelovalnega dela številčnih uredniških odborov. Posamezno številko je pod taktirko glavnega urednika-dijaka in učitelja-mentorja sestavljalo od najmanj sedem pa vse do sedemnajst članov. Želja ustvarjalcev glasila je bila pridobiti kar največje število sodelujočih. V drugi številki prvega letnika uredniški odbor zapiše:

»Pred vami je druga številka našega lista. Tudi ta je delo uredniškega odbora. Bo tako tudi z naslednjimi številkami? Mislimo, da je dolžnost uredniškega odbora, da izbere najboljše prispevke, jih uredi in list izda, ne pa, da jih morajo člani sami napisati. Na naši šoli je več kot sto petdeset dijakov. Sodelujte vsi, saj je list namenjen vam. Pričakujemo vaše prispevke!« (*Izvir*, 1967/68)

Toda dobronamerna pobuda ni zaživela v celoti. Tako le nekaj let kasneje ponovno beremo: »Tudi letos se ponavlja ista praksa – skoraj vsi prispevki so 'prispeli' od članov uredniškega odbora. /.../ S tem vas želimo opozoriti na vaše sodelovanje. /.../ Pišite o vsem.« (*Izvir*, 1982/83)

O upadu zanimanja piše tudi dolgoletna mentorica mag. Zdenka Blažko v antologijski izdaji *Izvira*:

»Mentorstvo *Izvira* sem z velikim navdušenjem prevzela v šolskem letu 1982/83. To navdušenje sem delila s člani uredniškega odbora, ki so glasilo vzeli za svoje in so polni idej navdušeno ustvarjali tako literarno kot likovno stran glasila. Nikoli ni bilo škoda časa in spominjam se, da smo ob popoldnevih s krompirjem tiskali barvne vzorce na vsako številko posebej. /.../ Pa se je navdušenje pleglo. Bilo pa je več znanja. /.../ Pa se je navdušenje še bolj pleglo in šlo je vedno težje. Le še peščica dijakov je našla čas za izvenšolske dejavnosti, drugi so se morali učiti za maturo. /.../ Prodaja glasila je padla.« (Blažko, *Izvir*, 1999/2000)

Po letu 2000 so bili uredniški odbori vse manj številčni, mentorstvo učitelja pa se je vse bolj krepilo. Prav zaradi odsotnosti želje dijakov, da *Izvir* ostaja njihov, je ta z letom 2012/13 postal *Glasilo dijakov in profesorjev Srednje šole Veno Ajdovščina*. Morda bi lahko trdili, da je prav to preoblikovanje omogočilo njegov obstoj. Danes *Izvir* prvenstveno ni več literarni izdelek, temveč se približuje obliki almanaha, celo kronike. Drugačna organizacija učnega procesa ter način dojemanja časa in vrednot ne omogočata več delovanja na način, kot so to počeli mladi sedemdesetih, osemdesetih ali devetdesetih let.

»Prejšnji šolski sistem je od učencev in učiteljev zahteval mnogo več pisnega sporočanja od osnovne šole naprej. Učni načrt je v letih, ko sem začela učiti (sedemdeseta leta – op. avtorja), bolj slonel na literarnih delih. Zahteval je ogromno domačih nalog, esejev, spisov, razmišljanj. Jezikovni pouk sploh ni bil poudarjen, obravnavali smo življenjepise in prošnje, a to je bilo tudi vse. Mislim, da je trenutno vaje, ki bi delala mojstra, premalo. Danes se mladi izražajo na drug način. Na voljo imajo druge medije. Pismenost je manjša. Informacije so danes predelane na drugačen način. To je problem. Danes je veliko težje. Potrebuje se veliko energije, da mladi ljudje začno pisati, vse, ne samo literaturo. Treba je iskati neke nove možnosti, da bi ljudi prebudili. Kar je seveda zelo naporno. Vodstvo šole pa mora biti vsakršnemu ustvarjanju, tehničnemu in umeetniškemu, naklonjeno.« (Slamič, 2022)

Kot učiteljica sem v nenehnem stiku z mladimi. Spremljam njihov razvoj, vidim njihove sposobnosti, željo po znanju in ustvarjanju ali njeno odsotnost. Ob listanju mnogih *Izvir*ov sem tako nehote iskala vzporednice med današnjimi mladimi in nekimi drugimi, zapisanimi v *Izvir*. Lahko bi dejala, da mnogi prispevki, še zlasti tisti iz prvega in drugega desetletja izhajanja, odsevajo veliko večjo mero duhovitosti, bistrumnosti in samoiniciativnosti, kot jo premorejo prispevki današnjih mladih. Ponašajo se z bogatejšim besednim zakladom, dovršeno koherenco in kohezijo, drznim slogom in izvirnimi

idejami ter kažejo na prodoren duh takratnih mladih. Eden takih so tudi *Nasveti 1. letnikom*:

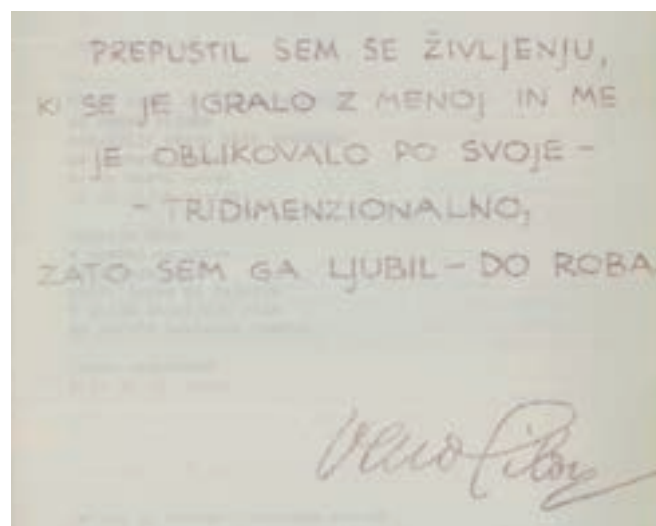
»Najprej nekaj uvodnih misli naši dragi mlečnozobi prvoletni raji. Z ozirom na vašo hrabrost, ki ste jo pokazali s tem, da ste si upali prestopiti ta sveti prag, smo vas dolžni seznaniti s hišnim redom, ki v tej naši domačiji vlada že na vekov veke. Amen.

Kot prvo in najbolj prvo, kot pomembno in najpomembnejše je dejstvo, ki si ga morate z zlatimi črkami vpisati v vaše navadne zemske glave:

Četrtni letniki smo bogovi, vsemogočni, najbolj pametni in edini vredni častitljivega spoštovanja, ki ga mora mlečnozoba raja izkazovati od prvega dne na vsakem koraku in v vsakem trenutku ter se jim pokoravati v vseh ozirih in neozirih. /.../

Posvetimo se drugim problemom: v šoli boste verjetno srečali tudi profesorje. Ti so glavni, takoj za četrtošolci. No, za nekatere niti ne veste, ali so učenci ali učitelji ... Prav je, da imate do njih spoštovanje ...

(*Izvir*, 1982/83)

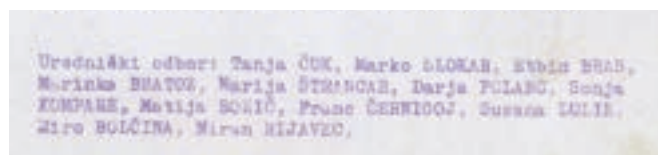

Iz posebne izdaje ob smrti Vena Pilon 1970/71

Leta 2001/02 je uredništvo *Izvira*, ki ga je takrat vodil dijak Tine Tomažič, nagovorilo učitelje, naj prispevajo svoja razmišljanja in razkrijejo morebitne talente. Na pobudo se nihče ni odzval, kar je pospremil s komentarjem: »Žal vse do današnjega dne nismo prejeli niti enega samega samcatega prispevka profesorjev, zato je prostor spodaj, vnaprej pripravljen za objavo prispevkov profesorjev, deviško prazen.« (Tomažič, *Izvir*, 2001/02) Verjetno si ni predstavljal časov, ko bo glasilo obstajalo zgolj zato, ker je za njegov obstoj pripravljena garati peščica zagnanih učiteljev. Danes približno polovico člankov prispevajo dijaki, ker pač morajo oz. so k temu spodbujeni, polovico pa učitelji. Priprava in izdaja glasila ostajata enako naporni in časovno zamudni. Zato tudi danes pritrjujemo Tinetovim besedam: »Spomniti bi vas želel še na to, da tako glasilo ne nastane kar tako, čez noč.« (Tomažič, *Izvir*, 2001/02)

Dijaki prihajajo in odhajajo, učitelji pa mnogokrat od-
delamo celo ali vsaj večino svoje profesionalne poti na
istem delovnem mestu. In prav v tem oziru lahko *Izvir*
predstavlja učitelju dobro motivacijo za nenehno stro-
kovno in osebno rast, kar potrjujejo mnogi učitelji-men-
torji. Todi biti mentor je odgovorna naloga. Spopasti se
mora z vprašanji kot:

»Kako pripraviti mladega človeka do aktivnosti. ...
Kako popraviti – jezikovno – stilno – njegov tekst,
da pisec ne bo prizadet. ... Kako vsebinsko popravi-
ti, da pisec ne bo žalosten. ... Kako pohvaliti, da se
pisec ne bo prevzel. ... Kako delati, da ostaneš živ ti
in drugi. (Slamič, *Izvir*, 1979/80)

Številčnost uredniškega odbora, *Izvir*, 1968/69

Navsezadnje je treba poudariti, da je v nekih drugih,
nam sedaj nedoumljivih časih mentorstvo bilo »tudi
neke vrste cenzura, saj tako zagotovo niso bili objavljene
prispevki, ki bi bili na tak ali drugačen način nespre-
jemljivi« (Polanc Seljak, *Izvir*, 1999/2000). Ivana Slamič
še poudari: »Vedno pa je bila potrebna neka spodbuda.
Število prispevkov je bilo odvisno od generacije. Neka-
tere generacije so bile bolj samoiniciativne, druge manj.
Če pa dijakov tiho, nevidno ne vodiš, ne bo nastalo po-
polnoma nič.« (Slamič, 2022)

In kdo so bili učitelji, ki so si upali na drzno pot men-
toriranja? **Aldo Černigoj**, prof. soc. in psih. (1967/68),
mag. **Doroteja Cigoj** (1967 in 1970), **Ivana Slamič**, prof.
slov. (od 1970/71 do 1980/81), **Mira Novak**, prof. ped.
in psih. (1977/78), mag. **Milan Čotar** (1981/82), **Jadran-
ka Kočever**, prof. slov. (1982/83); mag. **Zdenka Blažko**
(od leta 1981 pa do leta 2000); **Brigita Slejko**, prof. slov.
in dipl. ped. (med letoma 2000 in 2004); **Mateja Ceket
Odar**, prof. slov. (med letoma 2007 in 2009); **Metoda
Malik**, prof. glas. (2009/2010); dr. **Melita Lemut Bajec**
(od 2012 do 2018); **Staša Benko**, prof. ang. in fran. (med
letoma 2018 in 2020) in **Samuel Farsure**, prof. fran.
(2020/2021). V letošnjem jubilejnem letu 2021/2022 je
uredništvo plod timskega dela dr. **Melite Lemut Bajec** in
Laure Brataševic, mag. slov.

Šolsko glasilo *Izvir* predstavlja pomembno dediščino
Srednje šole Veno Pilon Ajdovščina. Je »dragocen vir
za zgodovino šole, kraja in širšega okolja, zanimiv za
zgodovinske, etnološke, literarne in jezikovne raziska-
ve. /.../ Pomemben je tudi kot arhivski vir.« (Tul, *Izvir*,
1999/2000) Lahko bi celo trdili, da gre za edino stalnico
na šoli, ki je uspešno kljubovala mnogim družbeno-poli-
tičnim spremembam zadnjih 55 let in se obdržala.

Morda tudi zaradi zavedanja, da »glasila ne pišemo
samo zaradi nas in našega trenutka, temveč še za mno-
ga leta in za mnoge generacije zanamcev« (Tul, *Izvir*,
1999/2000).

Kakšna bo njegova prihodnost? Leta 2000 je mag. Zden-
ka Blažko zapisala: »Na načelni ravni so vsi za *Izvir*, le
malo pa bi jih delalo.« (Blažko, *Izvir*, 1999/2000) Žal je
še danes tako, čeprav si želim, da bi se tradicija nadalje-
vala in bi se našli posamezniki, ki bi v tem početju videli
smisel. Kajti smisel je – »v mladosti, živosti, energiji, vi-
talnosti, pogumu biti odkrit, bojeviti in pismen.« (*Izvir*,
1971/72)

Če hočemo torej novih 55 in potem spet novih, ne sme-
mo obstati. Samo obstati ne.

Naj živi *Izvir*!

Dr. Melita Lemut Bajec

Viri:

Posamezne številke *Izvira* iz let 1967/68, 1971/72, 1979/80,
1982/83, 1999/2000.

Intervju z mag. Dorotejo Cigoj, izveden 28. marca 2022.

Intervju z Ivano Slamič, prof., izveden 26. marca 2022.

Plakat ob dopolnitvi in pregledu zbirke *Izvirov*, april 2022

Iz zakladnice spominov in modrosti

Pri raziskovanju zgodovine *Izvira* sem naletela na posameznike, ki so pomembno začrtali in oblikovali njegovo podobo. Dolgoletna mentorica mag. Zdenka Blažko je bila ena izmed njih. Povabilu, da po dvaindvajsetih letih ponovno obudi spomine na dolgoletno mentorstvo, se je takoj odzvala.

»Spomin na ustvarjanje šolskega glasila pred več kot dvajsetimi leti je živ in prijeten. Še vidim vse zagnane izvirovce, ki so prispevali nove zamisli in jih pomagali uresničevati. Kljub težavam je bilo delo smiselno, ker dijaki za svoje delo niso pričakovali nič v zameno, morda le priznanje sošolcev. Druženje nas je povezovalo, bogatilo je naš materni jezik in nam odpiralo nova obzorja, ki se jih šolski program ni neposredno dotikal. Največ vredno pa je bilo navdušenje, ki se je napajalo iz želje po kreativnem pisanju, po novem znanju in kritičnem prikazovanju življenja in dela na šoli ter izven nje. Sedanjim izvirovcem želim veliko ustvarjalnega nemira, vsem pilonovcem pa iskrene čestitke ob praznovanju sedemdesetletnice šole.« (Blažko, marec 2022)

Sledijo misli večletne mentorice Ivane Slamič, prof. slov., ki je prek spominov odstrla zgodnja leta izhajanja šolskega glasila. Med pogovorom z njo sem zaslutila duh polpretekle zgodovine, ki nas je tako posameznike kot narod pomembno določil.

O učiteljevi moči in njegovem poslanstvu

»Pedagoško delo je izjemno odgovorno. V dijaka vedno projiciraš del sebe. Pravzaprav prenašaš razmišljanje samega sebe v nekega drugega. Ko začneš delati s človekom pri petnajstih letih, je to tudi oblikovanje mladega človeka. Od tistega, ki ima moč v rokah, je odvisno, koliko oblasti uveljavi. In učitelj ima to moč. Poučevanje je izjemno tvegano in človek se mora, če hoče ostati pošten do sebe, ves čas spraševati, kaj dela. To pa je naporno. Vrednost učiteljskega dela je prav v tem, da se zavedaš oblikovalske vloge, da oblikuješ pravzaprav prihodnost. Človek mora biti ves čas odgovoren, sicer se lahko zgodijo hude stvari.

Preneseš svoj odnos do sveta na dijaka, učenca. V trenutku pa, ko začne človek razmišljati, ali je dovolj plačan ali ne, se pedagogika konča. Država bi morala vedeti, kako pomembni so znanje, ustvarjanje, inovativnost, da je prihodnost samo v védenju, in že sama poskrbeti za pošteno plačilo pedagoških delavcev. Vsi pa moramo vedeti, da imamo samo toliko, kolikor znamo ustvariti. Zares ustvariti.« (Slamič, marec 2022)

Kako vzgajati kritičnega misleca

»Precej na začetku mojega poučevanja mi je prijatelj dejal: »A ti ni nerodno, da mislijo tako kot ti?« Kar streslo me je in zavedala sem se, da ne smejo misliti, tako kot jaz. Prav iz strahu, da bi ljudje ne postali zgolj papagaji in me ponavljali, sem zelo spodbujala nasprotno, vendar argumentirano razmišljanje, celo napade na moje razlage, kar je pri delu z umetniškim tekstom možno, saj je interpretacija besedila vedno bralčeva. Podatki, literarna zgodovina pač ne, za vejice pa moramo vedeti, kje naj stojijo. Privoščila sem si tudi drugačne interpretacije in reinterpretacije npr. Gradnika, Župančiča. Spodbujala sem jih k izrazito osebnemu, nepredpisanemu dožemanju literarnega dela. Ti povej, kaj misliš, ne kaj je pisatelj mislil. Važno je, da mladi človek razmišlja, četudi malo narobe. Samo da razmišlja. Da se nauči svojo misel z argumentom, z razlago jasno povedati. Argument je pomemben. Ustvarjanje pa je povezano tudi z vzgojo, mentorstvom, spodbudo, ne samo s talentom. Ves čas sem načrtno razvijala samostojnega bralca in sprejemnika literature in vse umetnosti.« (Slamič, marec 2022)

Mladost ni norost, Tinkara Žgur, 2. a

Obiskovalec, Elizabeta Kobal, 2. e

Šola v zrcalu časa – 70 let Srednje šole Veno Pilon Ajdovščina

Izvir, 2021/2022, Glasilo Srednje šole Veno Pilon Ajdovščina

Izbor likovnih, fotografskih izdelkov in oblikovanje: Damjana Plešnar, prof. lik. ume.,
Betj Bratina, prof. lik. ume., Urška Kompara Žvokelj, prof. mat. in rač.

Oblikovanje naslovnice: po navdihu starih *Izvir*ov, narisale Eneja Panjtar, 3. e; Tinkara Lavrenčič,
Jona Stibilj in Naja Vrčon, 1. a

Lektoriranje: Barbara Batagelj, dipl. slov., Leja Furlan, mag. prof. ital. in mag. prof. slov.,
Bojana Žakelj, mag. prof. ital. in mag. prof. slov., Alenka Vidmar, prof. slov.

Urednici: dr. Melita Lemut Bajec in Laura Brataševac, mag. slov.

Priprava za tisk: TRIO d. o. o. Ajdovščina

Tisk: GK GRAFIKA d. o. o.

Naklada: 700 izvodov

Izvir, 2021/2022

C500-3644

april 2022

Izbor naslovnic IZVIROV

1999/00

2000/01

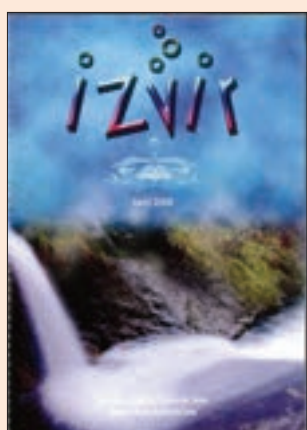
2001/02

2002/03

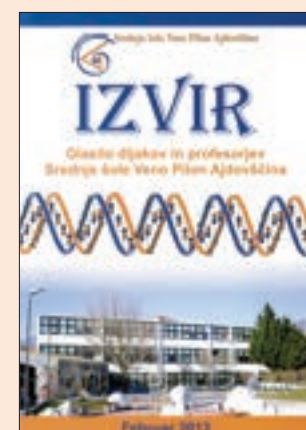
2003/04

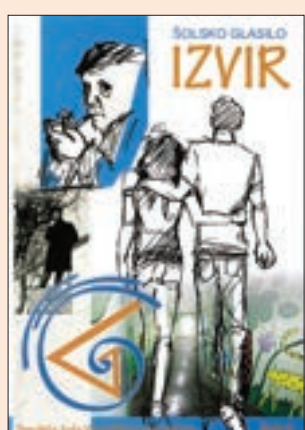
2007/08

2009/10

2012/13

2013/14

2014/15

2015/16

2016/17

2017/18

2018/19

2019/20

2020/21

SREDNJA ŠOLA
VENO PILON
AJDOVŠČINA